

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Yhteiskuntatieteiden ja kauppätieteiden tiedekunta
Kauppätieteiden laitos

**YRITTÄJÄVÄHENNYS OSANA HYVÄÄ
VEROJÄRJESTELMÄÄ**

Pro Gradu -tutkielma
Laskentatoimi ja yritys juridiikka
Tekijä: Lauri Paavilainen 283648
Ohjaaja: Erkki Kontkanen
Päivämäärä: 20.01.2019

Tiivistelmä

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Tiedekunta Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta		Yksikkö Kauppatieteiden laitos	
Tekijä Lauri Paavilainen		Ohjaaja Erkki Kontkanen	
Työn nimi Yrittäjävähennys osana hyvää verojärjestelmää			
Pääaine Laskentatoimi ja yritys juridiikka	Työn laji Pro gradu	Aika 20.01.2019	Sivuja X + 70 + (2)
<p>Tiivistelmä</p> <p>Vuoden 2017 alusta tuloverolainsäädännössä otettiin käyttöön yrittäjävähennys, joka merkitsi, että TVL 30 a §:n mukaisesti elinkeinotoiminnan, maatalouden ja porotalouden tuloksesta vähennetään verotuksessa viisi prosenttia, kun tulos otetaan huomioon luonnollisen henkilön ja kuolinpesän verotuksessa. Sen tarkoituksena oli saattaa yritys muodot tasavertaiseen verotukselliseen asemaan sekä kannustaa yritystoiminnan harjoittamiseen muussa kuin osakeyhtiömuodossa, jonka yhteisöverokantaa alennettiin jo vuonna 2014. Tutkimuksessa pyritään selvittämään, onko yrittäjävähennys hyvän verojärjestelmän mukainen uudistus tuloverolainsäädäntöön. Tutkimusongelma pyritään ratkaisemaan vastaamalla kuuteen tutkimuskysymykseen, joista yksi on päätutkimuskysymys. Tutkimuksen kannalta tärkeää on selvittää yrittäjävähennyksen sisältö, vaikutukset ja tavoitteet. Vaikutuksia verrataan hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin, joiden avulla voidaan vastata päätutkimuskysymykseen.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä tutkimuksessa käytetään lainoppia eli oikeusdogmatiikkaa, jolla pyritään tulkitsemaan ja systematisoimaan voimassa olevaa oikeusjärjestystä perehtymällä vallitsevan oikeuslähdeopin lähdeaineistoon. Tutkimuksen aineistona käytetään lainsäädäntöuudistuksen valmisteluaineistoa, johon kuuluvat mm. hallituksen esitys, asiantuntijalausunnat sekä valtiovarainvaliokunnan mietintö. Tutkielmaan sisällytetään myös kyselytutkimus, joka toteutetaan yhdessä Uudenmaan Yrittäjät ry:n kanssa heidän jäsenilleen.</p> <p>Yrittäjävähennys ei täytä hyvän verojärjestelmän ominaisuuksia osana Suomen tuloverojärjestelmää. Suurin osa pienyritysmuotojen omistajista saa yrityksestään pieniä tulovirtoja, joiden verotus on jo valmiiksi osakeyhtiömuotoa alemmaa. Yritysmuotoneutraliteetin lisääminen toteutuu siis vain harvoissa tapauksissa, joissa tulovirrat yrityksestä ovat suuria. Yrittäjävähennys myös vähentää verojärjestelmän tehokkuutta ja ymmärrettävyyttä, koska se tekee järjestelmästä monimutkaisemman. Lakiuudistus kannustaa yrittäjyyteen ja se osittain toteuttaa sille annettuja yritystoiminnan kasvutavoitteita, mutta yksittäisenä uudistuksena yrittäjävähennys ei ole hyödyllään riittävä suhteutettuna sen aiheuttamiin seurauksiin. Tehtyä uudistusta tulisi tarkastella myös suurempana kokonaisuutena, johon kuuluu muut kannustavat toimenpiteet yritystoiminnan harjoittamiseen.</p>			
Avainsanat: yrittäjävähennys, hyvä verojärjestelmä, yritysmuotoneutraliteetti, yrittäjyys, yritystoiminta			

SISÄLLYS

LÄHTEET.....	V
LYHENNELUETTELO.....	IX
KUVIOT JA TAULUKOT	X
1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen taustaa.....	1
1.2 Tutkimuksen tavoite, tutkimusongelma ja rajaukset	3
1.3 Metodiset valinnat.....	5
1.4 Tutkimuksen rakenne	8
2 YKSITYISLIIKKEEN JA HENKILÖYHTIÖN OSAKKAAN VEROTUS JA NIIDEN SUHDE OSAKEYHTIÖIHIN	9
2.1 Yksityisen elinkeinonharjoittajan verotus	9
2.1.1 <i>Yritystulo ja sen jakautuminen pääoma- ja ansiotuloksi</i>	9
2.1.2 <i>Liikkeen- ja ammatinharjoittajan osingot</i>	13
2.1.3 <i>Yksityisotot ja yhteiskäyttö</i>	13
2.2 Henkilöyhtiöiden verotus	14
2.2.1 <i>Tulon jakaminen osakkaiden pääoma- ja ansiotuloksi</i>	18
2.2.2 <i>Muiden tulolähteiden tulot</i>	20
2.2.3 <i>Elinkeinoyhtymän saama osinko</i>	20
2.2.4 <i>Yksityisotot</i>	21
2.3 Osakeyhtiön verotus verrattuna yksityisliikkeeseen ja henkilöyhtiöön	22
2.3.1 <i>Yritystoiminnan verotus Suomessa</i>	23
2.3.2 <i>Verotuserot</i>	24
2.3.3 <i>Osakkaiden osinkoverotus</i>	27
3 YRITTÄJÄVÄHENNYS OSANA HYVÄÄ VEROJÄRJESTELMÄÄ.....	29
3.1 Yrittäjävähennys.....	29
3.2 Hyvä verojärjestelmä.....	30
3.2.1 <i>Tehokkuus</i>	32
3.2.2 <i>Oikeudenmukaisuus</i>	34
3.2.3 <i>Neutraali ja ohjaava verotus</i>	36
3.2.4 <i>Muut tavoitteet</i>	38
3.3 Lainsäädäntöhankkeen tausta ja tavoitteet	39
3.4 Yrittäjävähennyksen arvioidut vaikutukset.....	42

IV

3.4.1	<i>Yhtiömuotojen verotuksellinen yhtenäisyys</i>	44
3.4.2	<i>Palkkatuloa vai työkorvausta</i>	48
3.5	Yrittäjävähennyksen vaikutukset yrittäjien näkökulmasta	50
3.5.1	<i>Yleinen suhtautuminen yrittäjävähennykseen</i>	52
3.5.2	<i>Liiketoiminnan kasvattaminen</i>	54
3.5.3	<i>Yhtiömuotojen verotuksellinen yhtenäisyys</i>	57
4	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	59
	LIITTEET	71

LÄHTEET

KIRJALLISUUS

- Aarnio, Aulis: Laintulkinnan teoria: yleisen oikeustieteen oppikirja. Porvoo 1989.
- Andersson, Edward – Linnakangas, Esko – Frände, Joakim: Tuloverotus. 8. uudistettu painos. Helsinki 2016
- Collin, Suvi – Engblom, Ari – Holla, Jyrki – Järvinen, Jussi – Lampinen, Anne – Lammin-sivu, Suvi – Lepistö, Markku – Paronen, Vesa – Rautajuuri, Anna-Leena – Sandelin, Eric – Torkkel, Timo – Äimä, Kristiina: Elinkeinoverotus 2017. Edita Publishing Oy 2017.
- Hirvonen, Ari: Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Helsinki 2011.
- Hjerppe, Reino – Kari, Seppo – Kiander, Jaakko – Poutvaara, Panu: Verokilpailu ja Suomen verojärjestelmä. Vantaa 2003.
- Honkamäki, Tuomas – Pennanen, Matti: Yritysjärjestelyjen käsikirja: kirjanpito, verotus ja yhtiöoikeus. Alma Talent Oy 2010.
- Husa, Jaakko – Mutanen, Anu – Pohjolainen, Teuvo: Kirjoitetaan juridiikkaa. 2. uudistettu painos. Helsinki 2008.
- Knuutinen, Reijo: Hyvät ja pahat verot. Jyväskylä 2017.
- Kukkonen, Matti – Walden, Risto: Elinkeinoverolaki käytännössä. 3. uudistettu painos. Helsinki 2015.
- Malmgren, Marianne – Myrsky, Matti: Elinkeinotulon verotus. 4. uudistettu painos. Helsinki 2014.
- Mirrlees, James – Adam, Stuart – Besley, Tim – Blundell, Richard – Bond, Stephen – Chote, Robert – Gammie, Malcolm – Johnson, Paul – Myles, Gareth – Poterba, James M.: Dimensions of Tax Design: the Mirrlees Review. Oxford University Press 2010.
- Musgrave, Richard A.: Public finance in a democratic society: Vol. 3, The foundations of taxation and expenditure. Celtenham 2000.
- Musgrave, Richard A. – Musgrave, Peggy B.: Public finance in theory and practice. 4. uudistettu painos. New Work 1984.
- Myrsky, Matti: Millainen on hyvä verojärjestelmä? Verotus (5)2. 131-144. 2013. (Myrsky 2013a)
- Myrsky, Matti: Suomen veropolitiikka. Helsinki 2013. (Myrsky 2013b)
- Myrsky, Matti – Räbinä, Timo: Henkilökohtaisen tulon verotus. 2. uudistettu painos. Helsinki 2014.
- Määttä, Kalle: Vero-oikeuden perusteet. Helsinki 2017.

- Niskakangas, Heikki: Johdatus Suomen verojärjestelmään. 3. uudistettu painos. Helsinki 2014
- Siltala, Raimo: Johdatus oikeusteoriaan. Helsinki 2001.
- Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki 2009.
- Vehkalahti, Kimmo: Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala 2008.
- Verotieto Oy: Yrityksen verotietopaketti 2018. Helsinki 2018.
- Villa, Seppo: Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 5. uudistettu painos. Helsinki 2018.
- Villa, Seppo – Ossa, Jaakko: Henkilöyhtiöt ja verotus. Turku 2017.
- Villa, Seppo – Ossa, Jaakko – Saarnilehto, Ari: Yritysmuodot – Toiminta, rahoitus ja verotus. Vantaa 2007.

VIRALLISLÄHTEET

- HE 185/2013 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta.
- HE 176/2016 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjävähennystä koskeväksi lainsäädännöksi.
- VaVM 32/2013 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta.
- VaVM 29/2016: Valtiovarainkunta Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjävähennystä koskeväksi lainsäädännöksi
- Verohallinto A7/200/2018: Palkka ja työkorvaus verotuksessa.
- Verohallinto A148/200/2017: Osinkotulojen verotus

INTERNET-LÄHTEET

- Eduskunnan tietopalvelu: Yrittäjävähennys. [<https://www.eduskunta.fi/pdf/sekalaiset/Yritt%C3%A4j%C3%A4v%C3%A4hennys.pdf>] (09.10.2018)
- Eduskunta: Valtiovarainvaliokunta hyväksyi yhteisö- ja osinkoverouudistuksen – osuuskuntien veromuutokset hylättiin. Päivitetty 11.12.2013. [<https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/Valtiovarainvaliokunta%20hyvaksyi%20yhteis-%20ja%20osinkoverouudistuksen%20%20osuuskuntien%20veromuutokset%20hylattiin.aspx>] (04.11.2018)
- Immonen, Raimo: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi yrittäjävähennykseksi. [https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/96210281-0c4b-40ac-92c4-e0198def9e4d/12a64d7f-cf04-4e7a-9daf-70237c684b91/LAUSUNTO_20160822061501.PDF] (31.10.2018)

- Keskuskauppakamari: Lausunto hallituksen esityksestä yrittäjävähennykseksi. Helsinki 2016. [<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2016-AK-82839.pdf>] (31.10.2018)
- Mattila, Pauli K.: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi yrittäjävähennyksen säätämisestä. [https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/96210281-0c4b-40ac-92c4-e0198def9e4d/20af099b-5580-4034-84ff-57ae657031cf/LAU-SUNTO_20160808101500.PDF] (31.10.2018)
- Niskakangas, Heikki: Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle yrittäjävähennystä koskevaksi lainsäädännöksi. Helsinki 2016. [<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2016-AK-80266.pdf>] (09.10.2018)
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry: Lausunto hallituksen esityksestä yrittäjävähennystä koskevaksi lainsäädännöksi. Helsinki 2016. [<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2016-AK-83510.pdf>] (09.10.2018)
- SDP ry: SDP:n vaihtoehtobudjetti 2018. Päivitetty 14.11.2017. [<https://drive.google.com/file/d/0B8AFa3xbB8dpS1FrZGIRtmVPZ28/view>] (04.01.2018)
- Suomen Apteekkariliitto: Apteekkilupa. Päivitetty 31.10.2014. [<https://www.apteekkariliitto.fi/apteekkitieto/apteekkilupa.html>] (28.11.2018)
- Suomen Yrittäjät ry: Hallituksen esitys yrittäjävähennyksestä. Päivitetty 18.10.2016. [<https://www.yrittajat.fi/statement/543516-hallituksen-esitys-yrittajavahennyksesta>]. (06.01.2018)
- Suomen Yrittäjät ry: SY vaatii yrittäjävähennystä. [<https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/verotus/argumenttipankki-verouudistukseen/sy-vaatii-yrittajavahennysta-321616>] (9.10.2018)
- Tilastokeskus: Käsitteet – Gini-kerroin. [https://www.stat.fi/meta/kas/gini_kerroy.html] (29.09.2018)
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry: HE 176/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjävähennystä koskevaksi lainsäädännöksi. Helsinki 2016.
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT: VATT Analyysi - Hyvän veropolitiikan periaatteet. [<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/148898/j63.pdf>] (10.01.2019)
- Valtioneuvosto: Ratkaisujen Suomi – Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. [https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netty.pdf] (06.01.2018)
- Valtiovarainministeriön verojaosto: Yrittäjävähennys HE 176/2016. Helsinki 2016. [<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2016-AK-83801.pdf>] (06.01.2018)
- Vasemmistoliitto ry: Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti 2017. Päivitetty 19.01.2017. [<http://www.vasemmisto.fi/yleinen/vasemmistoliiton-vaihtoehtobudjetti-2017/#yrittaja/>] (06.01.2018)

Verohallinto: Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön tulolähteen tuloksen laskeminen. Päivitetty 4.1.2016. [https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/tuloverotus/avoin-yhtio-ja-kommandiittiyhtio/avoimen_yhtion_tai_kommandiittiyhtion_t/] (28.11.2018)

Verohallinto: Toimintavaraus. Päivitetty 17.11.2017. [<https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/tuloverotus/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/toimintavaraus/>] (28.11.2018)

Verohallinto: Tuloverotus - liikkeen- tai ammattinharjoittaja. Päivitetty 4.1.2016. [<https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/tuloverotus/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/>] (28.11.2018)

Vihreä liitto ry: Vihreä tulevaisuusbudjetti 2018. [<https://www.vihreat.fi/sites/default/files/vihreiden-vaihtoehtobudjetti-2018.pdf>] (04.01.2018)

Viitala, Tomi: Lausunto asiassa: HE 176/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjävähennystä koskevaksi lainsäädännöksi. Helsinki 2016. [<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2016-AK-80321.pdf>] (9.10.2018)

OIKEUSTAPAUKSET

KHO 554:1990

KHO 1354:1997

KHO 1998:3248

KHO 2016:35

MUUT LÄHTEET

Uudenmaan Yrittäjät ry: Kyselytutkimus. Helsinki 2018.

LYHENNELUETTELO

AKYL	laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 389/1988
ArvL	laki varojen arvostamisesta verotuksessa 1142/2005
ETA	Euroopan talousalue
EVL	laki elinkeinotulon verottamisesta 360/1968
HE	hallituksen esitys
KHO	korkein hallinto-oikeus
KPL	kirjanpitolaki 1336/1997
KVL	keskusverolautakunta
MVL	maatalouden tuloverolaki 543/1967
TVL	tuloverolaki 1535/1992
VaVM	valtiovarainvaliokunnan mietintö
VM	valtiovarainministeriö
VML	laki verotusmenettelystä 1558/1995
vp	valtiopäivät

KUVIOT JA TAULUKOT

Kuvio 1. Vastaajien mielipide yrittäjävähennyksestä.

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa

Tutkielman on tarkoitus tutkia tuloverolain (1535/1992) 30 a §:ssä säädettyä yrittäjävähennystä ja sen sopeutumista osaksi verojärjestelmää. Vuoden 2017 alusta otettiin käyttöön hallituksen esittämä uudistus tuloverolainsäädäntöön yrittäjävähennyksestä. Se tarkoitti käytännössä sitä, että TVL 30 a §:n mukaisesti elinkeinotoiminnan, maatalouden ja porotalouden tuloksesta vähennetään verotuksessa viisi prosenttia, kun tulos otetaan huomioon luonnollisen henkilön ja kuolinpesän verotuksessa. Näin ollen elinkeinotoiminnan tuloksesta 95 prosenttia on verotettavaa tuloa ja loput 5 prosenttia verovapaata tuloa. Lainmuutos on jatkumoa vuonna 2014 voimaan tulleelle yhteisöveron laskemiselle 24,5 prosentista 20 prosenttiin. Yhteisöveron alentaminen koski vain osakeyhtiöitä, jolloin tasavertaisuuden nimissä tuli tarve helpottaa myös muiden yritysmuotojen verotusta. Toiminimien, avointenyhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden verotuksen keventäminen toteutettiin juuri yrittäjävähennyksen avulla.

Yrittäjävähennyksen taustalla on ollut tarve noudattaa hyvän verojärjestelmän näkökulmaa yritysmuotojen neutraalisuudesta. Elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden verotus perustuu kuitenkin jo lähtökohtaisesti eri periaatteisiin kuin osakeyhtiöissä. Elinkeinonharjoittajia ja henkilöyhtiöitä verotetaan ainoastaan omistajien tasolla, kun taas osakeyhtiöissä sekä osakas että yhtiö ovat verovelvollisia. Eri yritysmuotojen verotusperiaatteiden eroavaisuus tekee yritysmuotoneutraliteetin määrittämisestä selkeästi moniselitteisempää, kuin mitä hallituksen esityksessä (HE 176/2016 vp) on esitetty. Yhteisöverokannan alentamisen lisäksi myös monet muut toimet ovat vaikuttaneet eri yhtiömuotojen kokonaisverorasitukseen. Muutokset ovat koskeneet esimerkiksi osinkoverosäännöksiä sekä ansiotuloverotuksen vähennyksiä.¹

Yrittäjävähennys on herättänyt paljon keskustelua niin puolesta kuin vastaan. Uudistusta on yleisesti kritisoitu esimerkiksi jo siksi, että yrittäjävähennyksen vaikutusten on arvioitu jäävän pieneksi verovelvollisille sen tuomiin kustannuksiin nähden. Aihe on ollut pinnalla niin eduskunnassa hallituksen ja opposition, kuin eri puolueidenkin välillä. Myös etujärjestöt,

---

¹ Viitala 2016, s. 1.

kuten esimerkiksi *Suomen Yrittäjät* ja *SAK*, ovat tuoneet oman näkemyksensä yrittäjävähennyksen tarpeellisuuteen. Päällimmäisinä yleisinä keskustelunaiheina ovat olleet vähennyksen pienet hyödyt suhteutettuna sen kuluihin² sekä se, että vähennys suosii suurituloisimpia yrittäjiä³. Yrittäjävähennyksen on myös arvioitu vaikuttavan sellaisiin asioihin, joita vähennyksen arvostelijoiden mielestä ei ole käsitelty tarpeeksi. Vähennys on esimerkiksi lisännyt tilanteita, joissa työn tekeminen työsuhteen sijasta toimeksiantosuhteessa muodostuu merkittävästi edullisemmaksi. Hallituksen esityksessä ei ole juurikaan käsitelty yrittäjävähennyksen vaikutusta palkkatöiden siirtymisestä toimeksiantosuhteisiin.⁴

Lainvalmisteluvaiheesta teki poikkeuksellisen se, että hallitus suhtautui omassa esityksessään erittäin kriittisesti yrittäjävähennyksen vaikutuksiin.⁵ Myös huomattava osa lainvalmistelun aikana kerätyistä asiantuntijalausunnoista kyseenalaisti yrittäjävähennyksen tarpeellisuuden. Niiden lisäksi valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 29/2016 piti sisällään voimakasta kritiikkiä oppositiopuolueiden antamissa vastalauseissa. Se pohjautuu monilta osin verojaoston kuulemiin asiantuntijalausuntoihin, joissa on todettu, että vähennys pienentää veropohjaa ja tekee verotuksesta entistäkin monimutkaisempaa. Lausunnoissa myös kyseenalaistetaan malli, jossa vain jokin tietty osa tulosta olisi veronalaista. Se olisi täten verojärjestelmässä poikkeuksellinen ja kyseenalaistaisi verokannan määräytymisen oikeellisuuden. Kyseessä on veroasiantuntijoiden määritelmän mukaisesti jollekin tietylle taholle suunnattu erityinen veroetu. Vastalauseessa on annettu voimakasta kritiikkiä siitä, että hallitus ja valiokunta eivät ole huomioineet eri asiantuntijoiden lausuntoja riittävällä tasolla.⁶

VaVM 29/2016:n vastalauseissa otetaan myös voimakkaasti kantaa eri yhtiömuotojen väliin verotukselliseen asemaan. Hallituksen esityksessä yrittäjävähennyksestä on otettu kantaa siihen, että muut yhtiömuodot ovat osakeyhtiöiden yhteisöveron laskemisen jälkeen epäedullisessa asemassa, jonka yrittäjävähennys korjaa. Vastalauseessa on todettu, että yhtiömuotojen verotusta ei pysty vertaamaan keskenään. Yhtiömuotojen eriäviä tekijöitä ovat esimerkiksi hallinnolliset vaatimukset, jotka ovat selkeästi tiukempia osakeyhtiöillä. Elinkei-

---

² Valtiovarainministeriön verojaosto 2016, s. 6.

³ Suomen toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry 2016, s. 4.

⁴ Viitala 2016, s. 2-3.

⁵ HE 176/2016 vp. s. 12.

⁶ VaVM 29/2016 vp. s. 2-3.

nonharjoittajat ja henkilöyhtiöt voivat myös vähentää palkkamenoista 30 prosenttia toimintavarauksena. Palkkamenoista myös 30 prosenttia lasketaan nettovarallisuuteen, jonka mukaan tehdään verotuksessa jako ansiotulo- ja pääomatulo-osuuteen.

Lainmuutos kuitenkin hyväksyttiin 21.12.2016., ja se astui voimaan 1.1.2017 koskien ensimmäisen kerran verovuotta 2017. Keskustelu yrittäjävähennyksen olemassaolosta ei kuitenkaan ole päättynyt tähän, sillä etenkin sen hetkiset oppositiopuolueet, kuten *SDP*, ovat tuoneet säännöllisesti esille yrittäjävähennyksen poistamisen tuloverotuksesta. Esimerkiksi viime vuosien talousarvioissa oppositiopuolueet ovat monesti nostaneet yrittäjävähennyksen poistamisen osaksi budjettiehdotustaan.⁷

Tässä tutkielmassa perehdytään yrittäjävähennyksen arvioituihin ja jo tapahtuneisiin vaikutuksiin, joita sillä on niin verovelvollisten käyttäytymisen, yritysmuotojen neutraliteetin kuin verojärjestelmän kannalta. Lainsäädäntöuudistus on lyhyen elinkaarensa aikana aiheuttanut paljon keskustelua sen tarpeellisuudesta. Tutkielmassa on tarkoitus syventyä tarkemmin tekijöihin, jotka vaikuttavat siihen, onko lakiuudistus ollut yleisesti kannattava. Siihen vaikuttavat kyseisen lakiuudistuksen vaikutusten lisäksi myös muut toimenpiteet, joilla on haluttu tukea yrittäjyyttä ja suomalaisten yritysten kilpailukykyä kansainvälistyvässä ympäristössä. Yrittäjävähennyksen vaikutuksia pyritään tutkimaan mahdollisimman laaja-alaisesti. Näkökulmina käytetään niin lainopillista kuin taloustieteellistäkin näkökulmaa, joilla pyritään tutkimaan uudistuksen vaikutusta niin verojärjestelmään, yrittäjyyteen kuin eri yritysmuotojen väliseen verotukselliseen suhteeseen.

1.2 Tutkimuksen tavoite, tutkimusongelma ja rajaukset

Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella yrittäjävähennyksen vaikutuksia verovelvollisiin, verojärjestelmään ja eri yritysmuotoihin. Tutkimuksessa pyritään saamaan selville, mikä yrittäjävähennys käytännössä on, mitä tavoitteita sille on asetettu ja mitä vaikutuksia se aiheuttaa ja on aiheuttanut. Näiden tutkimuksen tavoitteiden yhteenvetona on tarkoitus tutkia, täyttääkö yrittäjävähennys hyvän verojärjestelmän kriteerit osana tuloverolainsäädäntöä.

---

⁷ Ks. Vihreä liitto ry 2017, Tulevaisuusbudjetti; SDP ry 2017, SDP:n vaihtoehtobudjetti 2018.

Tutkimuskysymys on: *Onko yrittäjävähennys hyvän verojärjestelmän mukainen uudistus tuloverolainsäädäntöön?*

Tutkimuskysymykseen liittyvät alakysymykset ovat seuraavia:

- *Mitä tavoitteita yrittäjävähennykselle on asetettu?*
- *Mitä ominaisuuksia hyvällä verojärjestelmällä on?*
- *Mitä vaikutuksia yrittäjävähennyksellä on ollut ja tulee olemaan?*
- *Mikä vaikutus yrittäjävähennyksellä on yritysmuotoneutraliteettiin?*
- *Miten verovelvolliset ovat suhtautuneet yrittäjävähennykseen?*

Tutkimuksessa tarkastellaan myös yleisesti elinkeinotoiminnan ja henkilöyhtiöiden verotusta, johon oleellisena osana yrittäjävähennys liittyy. On tärkeää, että vähennyksen lisäksi pystytään hahmottamaan, miten elinkeinotoiminnasta ja henkilöyhtiöistä saatu yritystulo lasketaan ja miten se jakautuu ansio- ja pääomatulo-osuuksiksi henkilöverotuksessa. Näiden lisäksi on olennaista, että ko. yritysmuotojen verotusta vertaillaan osakeyhtiöiden verotukseen, koska tutkimus käsittelee paljon eri yritysmuotojen välistä verotuksellista suhdetta. Teoriaosuudessa käydään läpi perusteita hyvälle verojärjestelmälle sekä kriteereitä, joita yrittäjävähennyksen tulee täyttää hyvän verojärjestelmän kannalta. Olennaisena osana on määrittää hyvän verojärjestelmän kriteerit, joiden pohjalta tutkimuksessa arvioidaan lakiuudistuksen onnistumista.

Yrittäjävähennyksen käyttöönotto aiheuttanut paljon poliittista keskustelua. Ymmärtääkseen kaikki tutkimukseen liittyvät ulottuvuudet, on hyödyllistä käydä läpi eri näkökulmia yrittäjävähennykseen liittyen. Näkökulmina käytetään lainsäädäntöprosessissa asiantuntijalautuntoja antaneita verotukseen perehtyneitä henkilöitä sekä etujärjestöjä, joiden jäseniin yrittäjävähennys vaikuttaa. Tutkimusosiossa onkin tarkoitus tuoda eri näkökulmilla esiin, kuinka moniselitteinen käsite yrittäjävähennyksen onnistuminen voi olla. Yhtenä näkökulmana tutkimuksessa on haluttu empiirisin menetelmin tuoda verovelvollisten mielipide, jota tutkitaan kyselytutkimuksen avulla. Empiirisen tutkimusmenetelmän on tarkoitus olla apumenetelmänä muulle tutkimukselle.

Maa-, metsä ja porotalouden tulosta tehtävä yrittäjävähennys on rajattu pois tästä tutkielmasta. Tutkielmassa on keskitytty käsittelemään varsinaisen yritystoiminnan harjoittamista, johon ei tässä yhteydessä kuulu maa-, metsä- ja porotalouden harjoittaminen. Nämä elinkeinonharjoittamisen muodot erottuvat selkeästi muusta yritystoiminnasta, joten yrittäjävähennyksen vaikutukset eivät ole näissä muodoissa verrannollisia yleiseen yritystoimintaan.

1.3 Metodiset valinnat

Tutkimuksessa käytetään lainopillista tutkimusmenetelmää eli oikeusdogmatiikkaa, joka vastaa kysymykseen voimassa olevan oikeuden sisällöstä tiettyyn oikeudelliseen ongelmaan. Siinä perehdytään Suomen lainsäädäntöön, oikeuskirjallisuuteen, oikeuskäytäntöön ja lainvalmisteluaineistoon. Lainoppi on olennaiselta sisällöltään oikeusjärjestyksen säännösten tutkimusta ja sen sisällön selvittämiseen pyrkivää toimintaa eli tulkittamista.⁸

Lainoppi on oikeudellisia tekstejä tutkiva tulkintatiede.⁹ Sen tarkoitus on luoda perusteltuja kannanottoja voimassa olevan lainsäädännön sisällöstä oikeudellisille päätöksentekijöille kuin myös kansalaisille. Oikeudelliseen laintulkintaan kuuluu perustelut, jotka osoittavat tulkinnan lainmukaisuuden. Perusteluiden tulee täyttää lainmukaisuuden ja kansalaisten oikeusturvaodotusten vaatimukset. Tulkintaan riittävät perustelut saadaan johtamalla ne valitsevan oikeuslähdeopin, kuten lainsäädännön, lainvalmisteluaineiston ja vakiintuneen oikeuskäytännön, lähdeaineistosta. Tulkinta on yhdenmukainen lähdeaineiston kanssa, kun tehdyt ratkaisut on muodostettu argumentteja, eli systematisointia ja tulkintaperusteita, hyväksi käyttäen.¹⁰ Systematisoinnin tarkoitus on pyrkiä luomaan ja kehittämään lainopin oikeudellista käsitejärjestelmää, jonka avulla oikeutta tulkitaan. Oikeusjärjestyksen sisällöstä voidaan löytää tarpeenmukainen sisältö systematisoinnin avulla. Se auttaa samalla myös hahmottamaan kokonais kuvaa oikeudellisista järjestelyistä ja niiden välisistä keskinäisuuhteista.¹¹

---

⁸ Aarnio 1989, s. 48, Husa ym. 2008, s. 19-20.

⁹ Hirvonen 2011, s. 36.

¹⁰ Siltala 2001, s. 17, 26.

¹¹ Husa ym. 2008, s. 20-21.

Lainopilliseen tutkimukseen liittyy vahvalla tavalla myös oikeuslähdeoppi. Oikeuslähdeopin tarkoituksena on määrittää se oikeudellinen materiaali, jota lainoppiin liittyvässä tulkinnassa ja systematisoinnissa on tarkoitus käyttää.¹² Oikeudellinen materiaali pitää sisällään eurooppaoikeudellisen ja kansallisen lainsäädännön, tuomioistuimen ennakkoratkaisut eli prejudiikatit, lainvalmisteluaineiston sekä tavanomaisen oikeuden eli maantavan. Oikeuslähteiden tulkinta pitää sisällään oikeudellisen materiaalin hierarkkisyyden, joka määrittää mitä normia tulkitaan ensisijaisesti.¹³

Tutkimukseen liittyvä empiirinen osuus suoritetaan kyselytutkimuksella, johon sovelletaan sekä laadullista että määrällistä menetelmää. Aineistoa pyritään analysoimaan kuitenkin mahdollisimman paljon laadullisesti. Laadulliset ja määrälliset tutkimusmenetelmät eivät ole toistensa vastakohtia, vaan ne voidaan nähdä samana jatkumona. Oikeustieteissä empiiriset menetelmät ovat usein apumenetelmänä muulle tutkimukselle, johon ne soveltuvat hyvin, jos niitä käytetään yhteiskuntatieteellisen käytännön mukaisesti. Pelkässä lainopillisessa lähestymistavassa problematisoidaan harvemmin menetelmäkysymyksiä. Jos tutkimuksen laatija keskittyy esimerkiksi kansalaisen oikeusaseman muodostumiseen hallintokäytännössä, käytössä olevat menetelmät eivät voi perustua pelkästään oikeudellisen materiaalin analyysiin, vaan ongelman tarkasteluun tulee myös liittää empiirisiä menetelmiä. *Husan* mukaan ”oikeudellisessa tutkimuksessa pitäisikin pyrkiä luomaan edellytyksiä keskustelun jakamiselle sekä perustelemaan, miksi esitetyt väitteet ovat oikeita/hyvin perusteltuja tai väärä/huonosti perusteltuja”.¹⁴ Tässä tutkimuksessa empiirisellä osiolla pyritään vastaamaan tutkimuskysymykseen, joka liittyy verovelvollisten näkemykseen yrittäjävähennyksestä.

Kyselytutkimus on ajankohtainen, kun halutaan kerätä ja tarkastella tietoa erilaisista yhteiskunnan ilmiöistä, ihmisten toiminnasta mielipiteistä, asenteista ja arvoista. Se on aiheellinen, kun halutaan tietää, mitä ajatellaan ja miksi tai miten vastaaja toimii milloinkin. Kyselylomake soveltuu mittausvälineenä hyvin esimerkiksi yhteiskunta- ja käyttäytymistieteellisiin tutkimuksiin, mielipidetiedusteluihin ja palautemittauksiin. Kyselytutkimus on yleisesti

---

¹² Hirvonen 2011, s. 41.

¹³ Siltala 2001, s. 26, 100.

¹⁴ Husa ym. 2008, s. 25-26.

enimmäkseen määrällistä tutkimusta, jossa käytetään tilastollisia menetelmiä. Samassa tutkimuksessa voidaan kuitenkin käyttää myös sekä laadullista että määrällistä lähestymistapaa. Sanallisten vastausten analysoinnissa on hyödyllisempää käyttää laadullisia menetelmiä, mutta tuloksia voi tiiviimmässä muodossa määrällisellä menetelmällä. Olennaisinta kuitenkin on, että lähestymistapa on tarkoituksenmukainen juuri kyseisen ilmiön tutkimiseen.¹⁵

Kyselytutkimuksessa käytettävä lomake sisältää suljettuja sekä avoimia osioita, jolloin siitä saadaan sekä määrällistä että laadullista aineistoa. Määrällistä aineistoa saadaan Likert-asteikon mukaisilla väittämillä, kun taas laadullista aineistoa avokysymyksillä. Kyselytutkimus suoritetaan verovelvollisille, joita yrittäjävähennys koskee. Kysely järjestetään yrittäjien etujärjestön kautta, mikä mahdollistaa tarvittavien yrityskontaktien ja sitä kautta myös vastausten riittävän määrän. Se samalla automaattisesti rajaa tutkimusjoukon tutkimuksessa. Kyselytutkimuksessa mukana on *Suomen Yrittäjien* alainen *Uudenmaan Yrittäjät*, joka toimii alueellaan olevien pk-yritysten sekä jäsenyhdistysten alueorganisaationa.

Kyselystä saatua aineistoa pyritään analysoimaan laadullisesti teorialähtöisestä menetelmästä käyttäen. Siinä tukeudutaan johonkin tiettyyn teoriaan tai malliin, jonka perusteella tutkittava ilmiö määritellään. Aineiston analyysiä ohjaa siis kehys, joka on määritelty jo aikaisemman teorian pohjalta. Tätä kehystä pyritään soveltamaan uudessa kontekstissa, eli toisin sanoen aikaisempaa tietoa pyritään testaamaan uudessa ympäristössä.¹⁶ Tässä kyselytutkimuksessa kehyksenä käytetään hyvän verojärjestelmän ominaisuuksia, joita pyritään löytämään kyselytutkimuksesta saadusta aineistosta. Kyselytutkimuksen avulla pyritään saada käytännön tasolla selville, miten yrittäjävähennys on vaikuttanut verovelvollisiin ja ovatko nämä vaikutukset yhteneviä teorian ja muun tutkielman tulosten kanssa.

Tutkimuksen lähteinä käytetään Suomen lainsäädäntöä ja oikeuskirjallisuutta. Erityisen tärkeässä roolissa tutkimuksessa on lainvalmisteluaineiston käyttö. Käytettyä lainvalmisteluaineistoa tässä tutkimuksessa on hallituksen esitys (HE 176/2016 vp), valiokunnan mietintö (VaVM 29/2016 vp) sekä valiokuntien saamat asiantuntijalausunnot, joita on yhteensä 22

---

¹⁵ Vehkalahti 2008, s. 11, Tuomi – Sarajärvi 2009, s. 74.

¹⁶ Tuomi – Sarajärvi 2002, s. 99-100.

kappaletta. Lausunnoissa eri organisaatioiden ja etujärjestöjen asiantuntijat sekä professorit ovat esittäneet oman kantansa ehdotettuun lainsäädännön muutokseen. Lainsäädännössä pe-rehdytään ensisijaisesti tuloverolakiin (1535/1992).

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tutkielman alussa käsitellään eri yritysmuotojen ja niiden osakkaiden verotusta, jotta lukijalle luodaan käsitys, miten verotettava tulo muodostuu ja eri yritysmuotoja verotetaan. Tutkimuksessa käsitellään paljon yritysmuotojen verotuksellista eroavaisuutta, minkä takia tutkimuksen kannalta on erittäin tärkeää hahmottaa yritysmuotojen ja niiden omistajien verotusta sekä niiden eroavaisuuksia. Tutkimuksen kolmannessa luvussa käsitellään yrittäjävähennystä ja sen soveltuvuutta osaksi hyvää verojärjestelmää. Luku pitää sisällään määritelmän yrittäjävähennyksestä sekä yleisimmistä hyvän verojärjestelmän ominaisuuksista, joihin yrittäjävähennystä verrataan. Luvussa käydään läpi lainsäädäntöhankkeen tausta sekä sen arvioituja vaikutuksia, joita on tullut esille lainvalmistelun aikana saaduista asiantuntijalausunnoista. Lukuun on myös sisällytetty kyselytutkimus, jolla tutkitaan verovelvollisten suhtautumista yrittäjävähennykseen. Tutkimuksen lopussa esitetään yhteenveto sekä johtopäätökset yrittäjävähennyksen soveltuvuudesta osaksi hyvää verojärjestelmää.

2 YKSITYISLIIKKEEN JA HENKILÖYHTIÖN OSAKKAAN VEROTUS JA NIIDEN SUHDE OSAKEYHTIÖIHIN

2.1 Yksityisen elinkeinonharjoittajan verotus

Yksityinen elinkeinonharjoittaja ja sen liike tai ammatti eivät ole erillisiä oikeussubjekteja. Yritystoimintaa harjoittava henkilö vastaa koko omaisuudellaan kaikista toiminimensä sitoumuksista. Tämän takia yritystoiminnasta saatua tuloa verotetaan pelkästään henkilöillä. Yksityinen elinkeinonharjoittaja ei voi myöskään maksaa itselleen palkkaa, eläkettä tai muita etuuksia, jotka olisivat verotuksessa vähennyskelpoista. Henkilöyhtiön yhtiömieheen tai osakeyhtiön osakkeenomistajaan verrattuna yksityinen elinkeinonharjoittaja on myös eri asemassa siinä, että se ei voi tehdä kauppvoja taikka velkasitoumuksia itsensä kanssa.¹⁷ Yksityinen elinkeinonharjoittaja vastaa kaikista yrityksen sitoumuksista koko henkilökohtaisella omaisuudellaan.¹⁸

2.1.1 Yritystulo ja sen jakautuminen pääoma- ja ansiotuloksi

Elinkeinotoiminnan ja maatalouden tulos saadaan vähentämällä elinkeinotoiminnan ja maatalouden tuotoista elinkeinotoiminnan ja maatalouden kulut. Kun lasketusta tuloksesta vähennetään aikaisempien vuosien tappiot, saadaan jaettava yritystulo.¹⁹ TVL 30 a §:n mukaan tuloksesta vähennettyjen aikaisempien vuosien tappioiden jälkeen luonnollisen henkilön ja kuolinpesän tulona saadusta elinkeinotoiminnan, maa-, metsä- ja porotalouden tulosta vähennetään verotuksessa yrittäjävähennyksenä viisi prosenttia.

TVL 30.1 §:n mukaan jaettava yritystulo jaetaan luonnollisen henkilön ja kuolinpesän pääoma- ja ansiotuloksi. Yritystulon jakamisesta pääoma- ja ansiotuloksi säädetään TVL 38-41 §:issä ja 62 §:ssä. Jaettava yritystulo katsotaan TVL 38 §:n mukaan pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa kuluneen vuoden nettovarallisuudelle laskettua 20 prosentin vuotuista tuottoa. Yritystulo siis jaetaan erottamalla ensin pääomatulon osuus. Pääomatulon osuus katsotaan olevan nettovarallisuuteen sijoitetun pääoman laskennallinen tuotto, jolloin

---

¹⁷ Myrsky – Rabinä 2014, s. 517.

¹⁸ Malmgren – Myrsky 2014, s. 605.

¹⁹ Verohallinto 2017, Tuloverotus - liikkeen- tai ammatinharjoittaja.

loppuosa yritystulosta jää verotettavaksi ansiotulona. Tuloverotus on tältä osin siis sidonnainen taseeseen.²⁰ Nettovarallisuuden ollessa yritystoiminnassa pientä, voi sellaiset erät, jotka yrittäjän yksityishenkilönä saatuna olisivat pääomatuloa (esimerkiksi korko- ja vuokratulo), tulla verotetuiksi elinkeinonharjoittajan yritystulon ansiotulona.²¹ Jos puoliset harjoittavat yhteistä elinkeinotoimintaa, yritystulon pääoma- ja ansiotulo-osuudet jaetaan puolisojen kesken.²²

Useimmissa tapauksissa yritystulon korkea pääomatulo-osuus on edullinen verovelvolliselle, mutta joissakin tapauksissa yrittäjän verotus voi muodostua ankarammaksi kuin vastaavaa tulotasoa olevalla palkansaajalla. Tämän takia yksityisellä elinkeinonharjoittajalla on mahdollisuus myös alentaa pääomatulo-osuuttaan. Verovelvollisen tekemästä vaatimuksesta voidaan pääomatulo-osuudeksi katsoa myös määrä, joka vastaa 0 tai 10 prosentin vuotuista tuottoa.²³

Laskettaessa nettovarallisuutta, huomioon otetaan vain nettovarallisuus, joka kuuluu elinkeinotoimintaan tai maatalouteen. Nettovarallisuus saadaan laskettua jäännöksenä siitä, kun yrityksen elinkeinotoiminnan tai maatalouden varoista vähennetään velat. TVL 41.1 §:n mukaisesti yrityksen varat arvostetaan ArvL:ssa määritetyllä tavalla.²⁴ Elinkeinotoiminnan varoihin luetaan rahoitusomaisuus, vaihto-omaisuus, käyttöomaisuus sekä sellaiset pitkävaikutteiset menot, joilla on varallisuusarvoa. Kiinteistö kuuluu elinkeinotoimintaan silloin, kun sitä käytetään pääosin elinkeinotoiminnan tarkoituksiin (EVL 53.1 §). Hyödykkeet kuuluvat elinkeinotoiminnan tulonlähteeseen silloin, kun niitä käytetään yksinomaan ja pääasiallisesti elinkeinotoiminnassa (EVL 53.2 §). KHO 1998 T3248:n mukaisesti osakehuoneisto, joka on puolet tai sitä enemmän yksityiskäytössä, ei oteta huomioon elinkeinotoiminnan varoina. Nettovarallisuuteen ei myöskään kuulu korkotulon lähdeverolain (1341/1990) mukaiset talletukset.²⁵

---

²⁰ Malmgren – Myrsky 2014, s. 605.

²¹ Myrsky – Rabinä 2014, s. 518.

²² Verohallinto 2017, Tuloverotus - liikkeen- tai ammatinharjoittaja.

²³ Myrsky – Rabinä 2014, s. 518.

²⁴ Myrsky – Rabinä 2014, s. 520.

²⁵ Malmgren – Myrsky 2014, s. 608-609.

Laskentapohjana on siis tase, jonka arvoja muutetaan ArvL:n mukaan. Yritystoiminnan ensimmäisenä vuotena pääomatulo-osuus saadaan laskettua elinkeinotoimintaan tai maatalouden verovuoden lopussa kuuluvan nettovarallisuuden perusteella. Em. yritystoiminnan nettovarallisuuteen lisätään vielä 30 prosenttia maksetuista palkoista (TVL 41.6 §). Laskenta-peruste pääomatulolle voi tällöin olla suurempi kuin varsinainen yritystoiminnan nettovarallisuus. Pääomatuloa voi siis muodostua, vaikka nettovarallisuutta ei yritystoiminnassa muuten olisikaan. Palkkojen tulee olla ennakonpidätyksen alaisia ja elinkeino- tai maataloustoimintaan kuuluvia. Huomioon nettovarallisuutta laskettaessa otetaan verovuoden päättymistä edeltäneen 12 kuukauden maksetut palkat. Kyseinen palkkalisäys tehdään aina, eikä verovelvollisella ole oikeutta vaikuttaa sen käyttämiseen.²⁶

Nettovarallisuuden tuotto lasketaan vuotuisena tuottona, minkä takia pääomatulon osuutta laskiessa on otettava huomioon elinkeinonharjoittajan tilikauden pituus. Tilikauden ollessa pidempi kuin 12 kuukautta, lisää se pääomatulon osuutta. 12 kuukautta lyhyempi tilikausi puolestaan pienentää osuutta. Esimerkiksi vaihtoehtoista 10 prosentin tuottoa ja kuuden kuukauden tilikauden pituutta käytettäessä pääomatulo-osuudeksi jää vain viisi prosenttia nettovarallisuuden määrästä.²⁷ Tilikausi voi olla lyhyempi tai pidempi kuin 12 kuukautta, kun KPL 1:4 §:n mukaan toiminta aloitetaan, lopetetaan tai tilipäätöksen ajankohtaa muutetaan.

Elinkeinotuloon sisältyy kaikki elinkeinotulolähteeseen kuuluvat pääomatulonluonteiset erät, joita ovat esimerkiksi korot ja vuokrat. Niitä ei eroteta tulolähteen tuloksesta ennen jakoa ansio- ja pääomatulo-osuuksiin. Poikkeuksena edelliseen ovat elinkeinotuloon kuuluvien käyttöomaisuuskiinteistöjen ja –arvopapereiden myyntivoitto, joka on kokonaisuudessaan pääomatuloa. Pääomatuloksi luetaan aina minimissään elinkeinotoiminnan käyttöomaisuuteen liittyvien kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutusvoittoja vastaava määrä nettovarallisuudesta riippumatta. Luovutusvoitot muodostavat siis vähimmäismäärän pääomatulo-osuudelle. Muun käyttöomaisuuden ja vaihto-omaisuuden luovutusvoitot eivät muuta määrää, joka katsotaan pääomatuloksi.²⁸

Yksityisen elinkeinonharjoittajan ei ole mahdollista jakaa tulojaan niin, että ne verotettaisiin osittain yrityksessä ja osittain hänen henkilökohtaisena tulonaan. Tulojen jakaminen on

---

²⁶ Myrsky – Rabinä 2014, s. 520.

²⁷ Malmgren – Myrsky 2014, s. 606.

²⁸ Malmgren – Myrsky 2014, s. 606-607.

mahdollista vain, jos elinkeinonharjoittajan puoliso osallistuu yritystoimintaan. Puolisoiden harjoittaessa elinkeinotoimintaa yhdessä, jaetaan yritystulon pääoma- sekä ansiotuloksi laskettu osa heidän kesken. TVL 14.3 §:n mukaan yritystulon pääomaosuus jaetaan puolisoiden välillä sen mukaan, kuinka suuri osuus puolisoilla on elinkeinotoimintaan kuuluvaan nettovarallisuuteen. Ansiotuloksi katsottu osuus puolestaan jaetaan puolisoiden kesken heidän työpanoksensa suhteen mukaan (TVL 14.2 §). Työpanoksen suuruuden arvioinnissa huomioidaan muun muassa käytetty työaika ja työpanoksen arvo, johon vaikuttaa koulutus. Puolisojen ansio- ja pääomatulo-osuudet jaetaan tasan, jos osuuksista ei ole annettu selvitystä.²⁹

Elinkeinonharjoittajan ei ole mahdollista maksaa palkkaa itselleen, puolisolleen taikka alle 14-vuotiaalle perheenjäsenelleen (EVL 16.1 §). Elinkeinonharjoittaja ei voi myöskään maksaa itselleen taikka lähiomaiselleen verovapaata ja vähennyskelpoista päivärahaa taikka muita matkakustannuksiin liittyviä korvauksia.³⁰ Palkan lisäksi myöskään luontoisetujen antaminen kyseisille henkilöille ei ole mahdollista. Maksettavan palkan kohtuullisuus riippuu siitä, mitä vastaavasta työstä maksettaisiin ulkopuoliselle henkilölle. Lapselle, joka on täyttänyt neljätoista vuotta, voidaan maksaa palkkaa rahan sijasta myös muuna etuutena, kuten luontoisetuna.³¹

EVL 46 a §:n mukaisesti yksityinen liikkeen- ja ammatinharjoittaja voi käyttää tuloksenta- suuksessa toimintavarausta. Se on vapaaehtoinen varaus, jolla elinkeinotoiminnan tuloa voidaan siirtää verotettavaksi myöhempänä vuonna.³² Verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien toimintavarausten yhteinen määrä ei kuitenkaan saa olla yli 30 prosenttia tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen palkkojen määrästä (EVL 46 a §).

---

²⁹ Malmgren – Myrsky 2014, s.607.

³⁰ Collin – Engblom – Holla – Järvinen – Lampinen – Lamminsivu – Lepistö – Paronen – Rautajuuri – Sandelin – Torkkel – Äimä. 2017, s.72.

³¹ Malmgren – Myrsky 2014, s.607-608.

³² Verohallinto 2017, Toimintavaraus.

2.1.2 *Liikkeen- ja ammatinharjoittajan osingot*

Luonnollisen henkilön tai kuolinpesän elinkeinotoiminnan tulonlähteeseen kuuluvat listamattomasta yhtiöstä saadut osingot ovat 75 prosenttisesti veronalaista tuloa ja 25 prosenttisesti verovapaata tuloa (EVL 6 a §). Osinkojen veronalainen osuus lisätään luonnollisen henkilön tai kuolinpesän elinkeinotulon määrään, joka jaetaan pääoma- ja ansiotuloon elinkeinotoimintaan kuuluvan nettovarallisuuden perusteella. Elinkeinotoiminnan nettovarallisuudesta siis riippuu, tuleeko osinko verotettua luonnollisen henkilön pääoma- vai ansiotulona.³³ Elinkeinotoimintaan sisältyvän osingon verovapaa osa vähennetään ennen kuin yri-
tystulo jaetaan ansiotulo- ja pääomatulo-osuuksiin³⁴.

Kun verotuksessa sovelletaan suoriteperiaatetta, on osinko sen verovuoden tuloa, jonka aikana osingonjakopäätös on tehty ja näin ollen oikeus osinkosaamiseen on syntynyt. Suoriteperiaatetta sovelletaan liikkeenharjoittajien ja kahdenkertaista kirjanpitoa pitävien ammatinharjoittajien verotuksessa. Ajankohdalla ei ole merkitystä, milloin osinko on ollut nostettavissa. Osinkotulot luetaan sen verovuoden elinkeinotoiminnan tuloksi, jolloin niihin on syntynyt saamisoikeus. Ammatinharjoittajien pitäessä maksuperusteista kirjanpitoa osinko on sen verovuoden tuloa, jolloin osinko on ollut yhtiökokouksen päätöksen mukaan nostettavissa. Jos yhtiökokouksessa ei ole erikseen päätetty ajasta, jolloin osinko on nostettavissa, sen katsotaan olevan nostettavissa samana päivänä kuin yhtiökokous on ollut.³⁵

2.1.3 *Yksityisöt ja yhteiskäyttö*

Liikkeen- ja ammatinharjoittajalla on mahdollisuus siirtää elinkeinotoiminnan omaisuutta ja varoja omaan käyttöönsä. Yksityisottoja on mahdollisuus tehdä enemmän kuin mitä liikkeen- ja ammatinharjoittaja on sijoittanut liiketoimintaan ja mitä itse toiminta on tuottanut. Yksityisottoja ei veroteta liikkeen- ja ammatinharjoittajan tulona, mutta ne voivat vaikuttaa liike- ja ammattitoiminnan verojen määrään. Muut kuin rahassa tehdyt yksityisöt voivat aiheuttaa maksuseuraamuksia arvonlisäverotukseen, kun yksityiseen kulutukseen siirretään

---

³³ Collin ym. 2017, s. 175.

³⁴ Malmgren – Myrsky 2014, s. 611.

³⁵ Malmgren – Myrsky 2014, s.612.

tavaraa tai palvelua, josta on voitu tehdä aikaisemmin arvonlisäverovähennys. Yksityis-
otoista voi myös seurata rajoituksia lainan korkojen vähennysoikeuteen.³⁶

Yksityisottoina elinkeinotoiminnasta siirretyt varat arvostetaan verotuksessa alkuperäiseen
hankintahintaan tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan. Jos yksityiskäyttöön siir-
rettävän omaisuuden hankintahinta on pienempi kuin todennäköinen luovutushinta ja omai-
suudesta on tehty poistoja, kasvattaa yksityisotto yrityksen verotettavaa tuloa tehtyjen pois-
tojen määrällä. Yksityiskäyttönotosta ei siis seuraa arvonnousun tuloutuminen, vaan ns.
ennenaikaisen kulukirjauksen tuloutuminen.³⁷

Toiminimien toiminnassa on yleistä, että yrityksen käyttöomaisuutta käytetään yhteiskäy-
tössä, eli sekä elinkeinotoiminnassa että yksityistaloudessa. Kun samaa omaisuutta käyte-
tään sekä elinkeinotoiminnassa että yksityistaloudessa, tulee syntyneet menot jakaa verotuk-
sessa niiden välillä. Menot tulee jakaa elinkeinotoiminnan sekä yksityistalouden menoiksi,
jolloin yksityistalouteen liittyvät menot eivät ole vähennyskelpoisia laskettaessa elin-
keinotoiminnan tulosta.³⁸

2.2 Henkilöyhtiöiden verotus

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö ovat henkilöyhtiöitä, joita säätelee laki avoimesta yhtiöstä
ja kommandiittiyhtiöstä (AKYL 389/1988). Elinkeinoyhtymänä pidetään avointa yhtiötä,
kommandiittiyhtiötä, laivanisännistöyhtiötä ja muuna kuin yhteisönä pidettävää yhteenliit-
tymää, joka on perustettu elinkeinotoiminnan harjoittamista varten ja tarkoitettu toimimaan
osakkaiden yhteiseen lukuun (TVL 4 §). Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö ovat aina elin-
keinoyhtymä, vaikka se ei todellisuudessa harjoittaisi elinkeinotoimintaa.³⁹ Henkilöyhtiöt
ovat erillisiä oikeussubjekteja. Yhtiömiehet ja yhtiö voivat esimerkiksi keskenään tehdä so-
pimuksia. (AKYL 1:3 §)

---

³⁶ Verotieto Oy 2018, s. 87.

³⁷ Verotieto Oy 2018, s. 87-88.

³⁸ Verotieto Oy 2018, s. 88.

³⁹ Villa 2017, s. 147.

Henkilöyhtiön osakkaasta käytetään nimitystä yhtiömies. Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiömiehenä voi olla niin luonnollinen henkilö kuin yrityskin. Vähintään yhdellä henkilöyhtiön vastuunalaisella yhtiömiehellä tulee olla asuin- tai kotipaikka Euroopan talousalueella (ETA).⁴⁰ Yhtiömiehet saavat keskenään sopia vapaasti, miten heidän keskinäiset suhteensa yhtiössä järjestetään. He voivat keskenään päättää esimerkiksi voiton jakamisesta, yhtiöosuuden luovuttamisesta tai yhtiön purkamisesta. Lain säännöksiä sovelletaan silloin ja niiltä osin, kuin yhtiömiehet eivät keskenään ole sopineet asiasta. Yhtiösopimuksella ei voi kuitenkaan rajoittaa yhtiömiehen oikeutta tarkastaa kirjanpitoa ja moittia tilinpäätöstä (AKYL 2 luku 15 ja 16 §). Avoimessa yhtiössä tulee olla vähintään kaksi yhtiömiestä, jotka ovat vastuussa henkilökohtaisesti yhtiön veloista ja velvoitteista. Kommandiittiyhtiössä puolestaan tulee olla vähintään yksi vastuullinen ja yksi äänetön yhtiömies. Vastuullinen yhtiömies on vastuussa yhtiön veloista ja velvoitteista, kun taas äänettömän yhtiömiehen vastuu rajoittuu hänen yhtiöönsä sijoittamaan panokseensa.⁴¹

Verotuksessa avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä käytetään nimitystä elinkeinoyhtymä. Ne eivät ole verotuksessa erillisiä verovelvollisia (TVL 16 §), mutta niitä pidetään laskentasubjekteina, joille vahvistetaan elinkeinotoiminnan laskennallinen tulos. Laskennallista tulosta hyödynnetään, kun elinkeinoyhtymän aikaisempien verovuosien tappio voidaan vähentää tuloksesta ennen kuin jäljelle jäävä tulo jaetaan verotettavaksi yhtiömiesten kesken heidän tulo-osuuksiensa mukaan.⁴² Tällä säätelyllä pystytään toteuttamaan periaate osakasverotuksesta. Yhtiömiesten yhtiöstä saamat pääomatulo-osuudet ja ansiotulo-osuudet lisätään verovelvollisen muihin ansio- ja pääomatuloihin. Verotus kohdistuu siis yhtiömiehen laskennalliseen osuuteen yhtiöstä saadusta tulosta. Termiä tulo-osuus käytetään verotuksessa käsitteenä, joka eroaa yhtiömiehen voitto-osuudesta sillä, että voitto-osuudella tarkoitetaan yhtiömiehen oikeutta yhtiön kirjanpidon mukaiseen tulokseen.⁴³

TVL 16.2 §:n mukaisesti elinkeinoyhtymällä ollessa elinkeinotulon lisäksi tuloa maataloudesta ja muusta toiminnasta, tulo lasketaan erikseen. Yhtiömiehen osuus yhtymän henkilökohtaisen tulolähteen tulosta on kokonaisuudessaan pääomatuloa osakkaalle (TVL 40.5 §).

⁴⁰ Verohallinto 2018, Yhtiömiehet ja yhtiösopimus.

⁴¹ Collin ym. 2017, s. 73.

⁴² Collin ym. 2017, s. 73.

⁴³ Malmgren – Myrsky 2014, s. 617.

Jokaisen tulolajin tuloksesta vähennetään erikseen aikaisempien verovuosien tulolajikohtaiset vahvistetut tappiot. Tämän jälkeen tulokset jaetaan yhtiömiesten osuuksien mukaisesti osakkaiden tuloksi. Tulolähteiden tappiot vähennetään tuloksesta seuraavan kymmenen vuoden aikana.⁴⁴

Henkilöyhtiössä yhtiömies voi nostaa itselleen palkkaa ja saada luontoisetuja, päivärahaa sekä kilometrikorvauksia. Palkan nostaminen kuitenkin edellyttää, että yhtiömies ylipäänsä työskentelee yhtiössä, ja että palkan suuruuden on oltava kohtuullinen tehtyyn työhön nähden (TVL 31 §). Edun antamisesta aiheutuneet menot yhtiö saa vähentää. Yhtiömiehet pystyvät päättämään, nostavatko he yhtiöstä joko palkkaa tai voitto-osuutta. Varsinainen yhtiömiehen nostama voitto-osuus on verotonta tuloa. Yhtiömiestä kuitenkin verotetaan sen osuuden mukaan, joka hänellä on henkilöyhtiön verotettavasta tulosta. Yhtiömiesten nostaessa pelkkiä voitto-osuuksia tai käyttäessä yksityistilejään, osakkaita ei veroteta, mutta tällöin yhtiökään ei saa vähennystä. Yhtiömiesten verottaminen perustuu tässä tapauksessa vain tulo-osuuksiin kohdistuvaan verotukseen. Eri tulolähteiden tappiollinen tulos vähennetään tulolähteinen tulosta seuraavan 10 vuoden aikana, eikä niitä jaeta osakkaille.⁴⁵

Tilikauden aikana saadusta voitosta suoritetaan yhtiömiehelle ensiksi se osuus, joka vastaa korkolain 3 §:n 2 momentin mukaista korkoa hänen yhtiöpanokselleen, joka on tilikauden alkaessa jäljellä. Kun yhtiömiehille on jaettu panokseen perustuva osuus, loppuosa voitosta jaetaan yhtiömiesten kesken tasan. Myös tappio jaetaan yhtiömiesten välisesti tasan. Jako-osuuksia pystytään kuitenkin myös sovitteluun, jos tasajako on jostakin syystä kohtuuton. Jos yhtiösopimuksessa on erikseen sovittu vain joko voiton tai tappion jakamisesta, on samoja perusteita kuitenkin sovellettava sekä voiton että tappion jaossa. Voitto-osuuden voi yhtiömies nostaa tilinpäätöksen laatimisen jälkeen sikäli kuin sitä ei tarvita hänen sovitun yhtiöpanoksensa vajauksen täyttämiseen. Tappio-osuus vähennetään yhtiömiesten yhtiöpanoksesta. (AKYL 2:9 §)

Kommandiittiyhtiön äänettömälle yhtiömiehelle voitosta maksetaan tilikauden alkaessa maksettuna olleesta panoksesta korkolain 3 §:n 2 momentin mukaista korkoa vastaava osuus.

---

⁴⁴ Villa 2017, s. 148.

⁴⁵ Malmgren – Myrsky 2014, s. 617.

Loppuosa kommandiittiyhtiön voitosta jaetaan vastuunalaisille yhtiömiehille. Jos yhtiön voitto ei ole tarpeeksi suuri äänettömien yhtiömiesten voitto-osuuksien täysimääräiseen suorittamiseen, voitto jaetaan niiden panosten suhteessa, joka on ollut maksettuna tilikauden alkaessa. Kommandiittiyhtiön tappio puolestaan jaetaan vastuunalaisten yhtiömiesten välillä. (AKYL 7:4 §)

Yhtiön tulon jakamisen ja sen verotuksen perusteena on yleensä osakkaiden välinen yhtiösopimus tai heidän ilmoittamansa jakoperusteet. Jos voitonjakoperusteet on laadittu siten, että niiden tarkoitus on veroetujen saaminen tasaamalla verotettavaa tuloa yhtiömiesten kesken, menettelyyn voidaan puuttua VML 28 §:n mukaisesti. Jako-osuuksiin voidaan puuttua silloin, jos käy ilmi, etteivät ne vastaa todellista asiantilaa. Tilanteissa, joissa jako osuudet eivät vastaa todellista tilaa tai yhtiöosuuksia ei ole ilmoitettu, on pyrittävä selvittämään osakkaiden todelliset osuudet yhtiön tuloon.⁴⁶

Äänetön yhtiömies on vain oman panoksensa määrällä vastuullinen yhtiön sitoumuksista. Äänetön yhtiömies voidaan kuitenkin katsoa verotuksessa vastuunalaiseksi yhtiömieheksi, jos tosiasiaassa äänetön yhtiömies on toiminut yhtiössä hallitsevassa asemassa. Äänettömälle yhtiömiehelle ei voi jakaa varoja suurempaa määrää kuin mihin hänellä on voitonjakomääräysten perusteella oikeus kommandiittiyhtiössä. Sillä ei ole yleensä väliä, onko äänetön yhtiömies todellisesti nostanut voitto-osuutensa yhtiöstä.⁴⁷ Jos äänettömän yhtiömiehen voittoosuus on määrätty vastuunalaisen yhtiömiehen voitto-osuuden mukaiseksi, äänetöntä yhtiömiestä verotetaan vastuunalaisena yhtiömiehenä. Tässä tapauksessa kirjanpidollinen voitto ei ole laskuperuste voitto-osuutta laskettaessa (KHO 1997 T 1354).

Yhtymän tulo-osuus on osakkaan sen verovuoden tuloa, jonka aikana yhtiön tilikausi päättyy. Yhtymän osakkaan ollessa kirjapitovelvollinen, verovuosi tulo-osuudelle määräytyy sen tilikauden mukaan, jonka aikana yhtymän tilikausi päättyy. (KHO 1990 B 554)

Henkilöyhtiö, jonka osakkaana on ainoastaan luonnollisia henkilöitä, voi tehdä liikkeen- ja

---

⁴⁶ Malmgren – Myrsky 2014, s. 619.

⁴⁷ Malmgren – Myrsky 2014, s. 620-621.

ammattinharjoittajan tapaan elinkeinotoiminnan tulostaan toimintavarauksen. Varaus on enintään 30% niistä palkoista, jotka on maksettu 12 kuukauden aikana ennen tilikauden päättymistä. Toimintavaraus säilyy kirjanpidossa, kunnes se on purettu.⁴⁸

2.2.1 Tulon jakaminen osakkaiden pääoma- ja ansiotuloksi

Yhtymän osakkaan tulo-osuus elinkeinotoiminnasta jaetaan pääoma- sekä ansiotuloksi. TVL 58.6 §:n mukaisesti yhtiömiehen osuudesta vähennetään yhtiöosuuden hankintaan käytetyn velan korko ennen kuin pääomatulo-osuus lasketaan. Hankintavelkana voidaan pitää sellaista lainaa, joka on otettu nimenomaan yhtiöosuuden ostamista varten tai pääomapanoksen sijoittamiseksi yhtymään⁴⁹.

Jotta tulo voidaan jakaa, tulee yhtymän nettovarallisuus kohdistaa yhtymän elinkeinotoiminnan, maatalouden ja henkilökohtaiseen tulolähteeseen. Elinkeinotoiminnan tuloksen osuus, joka lasketaan luonnollisen henkilön ja kuolinpesän osuudeksi, katsotaan pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa 20 prosentin vuotuista tuottoa yhtiömiehen osuudelle yhtymän elinkeinotoiminnan nettovarallisuudesta. Koska pääomatulon osuus lasketaan vuotuisen tuoton perusteella, on yhtymän tilikauden pituus otettava huomioon osuutta laskettaessa. Yli 12 kuukautta pidempi tilikausi siis lisää yhtiömiehen pääomatulo-osuutta ja lyhempi tilikausi taas pienentää sitä. Yhtymän tilikauden ollessa esimerkiksi 18 kuukautta pitkä, on tällöin pääomatulo-osuuden määrä 30 prosenttia nettovarallisuudesta. Elinkeinoyhtymän osakkaan ei ole yksityisen elinkeinonharjoittajan tavoin mahdollista valita vuotuiseksi korkoksi 20 prosentin sijasta 10 tai 0 prosenttia. Ongelma voidaan kuitenkin välttää maksamalla yhtymän osakkaalle ansiotulona verotettavaa palkkaa.⁵⁰

Käyttöomaisuusarvopapereiden ja -kiinteistöjen luovutusvoittoja käsitellään TVL 40.4 § mukaisesti aina pääomatulona. Nettovarallisuudesta riippumatta yhtiömiehen osuus elinkeinotoiminnan tulosta luetaan pääomatuloksi siihen määrään asti, joka vastaa hänen osuuttaan kyseessä olevien arvopapereiden ja kiinteistöjen luovutusvoitoista. Tämä kyseinen

⁴⁸ Verohallinto 2017, Toimintavaraus.

⁴⁹ Malmgren – Myrsky 2014, s. 621-622.

⁵⁰ Villa 2017, s. 156.

osuus luovutusvoitosta määrittää vähimmäismäärän pääomatulo-osuudelle. Yksityiskäyttöön otettujen käyttöomaisuuskiinteistöjen ja -arvopapereiden luovutusvoitto on myös pääomatuloa (KVL 1994/105). Pääomatulo-osuuteen ei vaikuta muun käyttöomaisuuden, kuten kaluston, luovutusvoitot.⁵¹

Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön nettovarallisuuden ollessa negatiivinen, ei sen perusteella avoimen yhtiön yhtiömiehelle ja kommandiittiyhtiön vastuunalaiselle yhtiömiehelle muodostu pääomatuloa. Kyseisissä tapauksissa tulo-osuus on kokonaisuudessaan ansiotuloa, ellei tuloon kuulu käyttöomaisuuskiinteistöjen ja -arvopapereiden luovutusvoittoa.⁵²

Elinkeinotoiminnan nettovarallisuutta laskettaessa siihen otetaan huomioon vain elinkeinotoimintaan kuuluvat varat ja velat. Omaisuus, joka kuuluu henkilökohtaiseen tuloläheteeseen, ei sisälly nettovarallisuuteen, jonka perusteella lasketaan pääomatulo-osuus.⁵³ Yhtymän saamia osakkailta ei myöskään pidetä elinkeinotoiminnan varoihin kuuluvina (ArVL 15.2 §).

Negatiivisen pääoman myötä osa yhtymän korkokuluista voi olla elinkeinotoiminnan tulosta vähennyskelvottomia (EVL 18.2 §). Yhtymän velka, joka katsotaan olevan negatiivista jäänöstä vastaava määrä, katsotaan käytetyksi osakkaiden yksityistalouden rahoittamiseksi. Tämä määrä ei ole elinkeinotoiminnan velkaa, joka voitaisiin vähentää nettovarallisuuslaskennassa.⁵⁴

TVL 41.4 §:n mukaisesti 30 prosenttia elinkeinotoiminnan tai maatalouden alaisista palkoista lisätään yhtymän nettovarallisuuteen. Laskentapohja palkoille määräytyy aikaväliltä, joka on 12 kuukautta taaksepäin verovuoden päättymisestä, jonka tuloverotus on kyseessä. Vaikka henkilöyhtiö ei saisi tehdä toimintavarausta sen perusteella, että yhtiön osakkaana on EVL 46a §:n mukaisesti osakeyhtiö, palkat otetaan silti huomioon yhtymän nettovarallisuudessa.⁵⁵

---

⁵¹ Villa 2017, s. 157.

⁵² Villa 2017, s. 157.

⁵³ Villa 2017, s. 157-158.

⁵⁴ Villa 2017, s. 158.

⁵⁵ Villa 2017, s. 158.

Jos osana elinkeinotoiminnan veroja on asunto, jota yhtiön osakas on käyttänyt omana tai perheen asuntona, vähennetään se osakkaan yhtiösopimuksen mukaisesta osuudesta yhtiön nettovarallisuuteen. Myös avoimen yhtiön yhtiömiehen ja kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen korollinen velka, joka on käytetty yhtiöosuuden hankintaan, vähennetään osakkaan osuudesta yhtymän elinkeinotoiminnan varoihin. (TVL 41.2-3 §)

2.2.2 Muiden tulolähteiden tulot

Elinkeinoyhtymän henkilökohtaisen tulolähteen muodostaa sellainen tulo, joka ei kuulu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Henkilökohtaisen tulolähteen tuloa on esimerkiksi kiinteistöstä saatu vuokratulo, joka ei liity elinkeinotoimintaan. Osakkaan koko osuus henkilökohtaisen tulolähteen tulosta on pääomatuloa, eikä sitä jaeta osakkaan ansio- ja pääomatuloksi.⁵⁶

Yhtymän maatalouden tulo katsotaan olevan osakkaan pääomatuloa siihen määrään asti, joka vastaa maatalouden nettovarallisuuden osuuden 20 prosentin vuotuista tuottoa. Nettovarallisuuden osuutena käytetään määrää, joka osakkaalla on edellisen verovuoden päättyessä. ArvL 19 § mukaisesti maatalouden nettovarallisuudella tarkoitetaan jäännöstä, joka saadaan, kun maatalouden varoista vähennetään sen velat. Varoihin ei lueta rahavaroja eikä saamisia, maataloustuotannon kotieläimiä tai maatalouden harjoittamista varten hankittuja siemeniä, rehuja, lannoitteita tai muita vastaavia tarvikkeita. Pellot arvostetaan nettovarallisuudessa laskemalla pellon keskimääräinen tuotto kerrottuna luvulla seitsemän. Pellon vuotuinen tuotto hehtaarilta vahvistetaan vuosittain kunnittain Verohallinnon toimesta (ArvL 20 §).

2.2.3 Elinkeinoyhtymän saama osinko

Elinkeinoyhtymän elinkeinotoiminnan tuloa on kokonaisuudessaan tulo, joka on saatu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kuuluvien osakkeiden osingoista. Osakkaiden osinkotulojen verotuksessa tulo-osuudesta vähennetään osingon verovapaa osa, jolla osinkojen osittainen tai täysi verovapaus saadaan aikaiseksi EVL 6a §:n mukaisesti. Osinkoja, jotka kuuluvat

---

⁵⁶ Villa 2017, s. 159.

yhtymän maatalouden tulolähteeseen, kohdellaan vastaavalla tavalla kuin elinkeinotoimintaan liittyviä osinkoja. Maatalouden tuloon kuuluva osinko ja sen verovapaa osa vähennetään MVL 5 §:n mukaan osakkaan tulo-osuudesta.

Kun lasketaan elinkeinoyhtymän muuta tuloa, ei siinä oteta huomioon yhtymän saamaa osinkotuloa. Osingot jaetaan suoraan verotettavaksi osakkaiden tulona niiden osuuksien mukaan, jotka heillä on yhtymän tulosta. Osingon verotuskohtelun määrää tällöin tuloverolain säännökset, jotka koskevat osakkaan henkilökohtaista tuloa. (TVL 16.4 §)

Osakkaan tulo-osuuden ollessa pienempi kuin verovapaana osinkona vähennettävä määrä, tehdään vähennys verovelvollisen saman elinkeinoyhtymän saman tulolähteen tulo-osuudesta seuraavan kymmenen verovuoden aikana (TVL 16.3 §). Osinkojen verovapaat osat, jotka ovat jääneet aikaisempina verovuosina vähentämättä, vähennetään vasta, kun kyseisen verovuoden verovapaa osa on vähennetty tulo-osuudesta. Tämän jälkeen aikaisempien verovuosien vähentämättömät verovapaat osat vähennetään alkaen vanhimmasta. Aikaisemmin vähentämättä jäänyt verovapaa osa kohdistetaan jokaiselle verovelvolliselle erikseen.⁵⁷

2.2.4 Yksityisöt

Yksityisotoista ei synny yhtiömiehelle veronalaista tuloa, koska verotus kohdistuu yhtiömiehellä olevaan laskennalliseen osuuteen yhtiön tulosta. Yhtiömiehelle voi kuitenkin aiheutua veroseuraamuksia yksityisotoista, kuten esimerkiksi tilanteissa, joissa otettuun omaisuuteen liittyvät arvonalisäverovähennykset tai ylipoistot palautuvat tai omaisuuden arvonnousu realisoituu yhtiön verotettavaksi tuloksi. Yksityisotto henkilöyhtiöstä aiheuttaa siis yhtiön verotuksessa arvonnousun tuloutumisen veronalaiseksi tuloksi, kun yksityisoton kohteena on kiinteistö, rakennus, rakennelma, arvopaperi tai oikeus. Yhtiömies joutuu maksamaan kiinteistön tai arvopaperin yksityisotosta myös varainsiirtoveron.⁵⁸

Yhtiömiehen ottaessa yksityiskäyttöön kiinteistön, rakennuksen, rakennelman, arvopaperin

---

⁵⁷ Villa 2017, s. 164.

⁵⁸ Verotieto Oy 2018, s. 91.

tai oikeuden, katsotaan luovutushinnaksi yrityksen verotuksessa etuuden todennäköinen luovutushinta. Muun yhtymästä otetun omaisuuden hinnaksi katsotaan alkuperäinen hankintahinta tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta.⁵⁹

2.3 Osakeyhtiön verotus verrattuna yksityisliikkeeseen ja henkilöyhtiöön

Yrittäjävähennykseen liittyneessä keskustelussa on otettu kantaa eri yritysmuotojen verotukseen. Kun osakeyhtiöiden yhteisöverokantaa alennettiin, katsottiin tarpeelliseksi vähentää myös muiden yritysmuotojen verotusta. Yrittäjävähennyksen puolesta argumentoitiinkin vahvasti juuri yritysmuotojen verotuksellisen epätasa-arvon poistamisena. Verotuksen neutraalisuus katsottiin tärkeäksi tekijäksi yritysmuotojen välillä. Eri yritysmuotojen verotus kuitenkin perustuu niiden toiminnan erilaisuuteen, minkä takia verotuksen neutraaliutta on vaikea määritellä. Tämän luvun tarkoitus on selventää eri yritysmuotojen verotuksellisia eroja, jotka vaikuttavat yrittäjävähennyksen tarkoituksenmukaisuuden ja tavoitteiden arviointiin.

Elinkeinonharjoittajia ja henkilöyhtiöitä, eli pienyritysmuotoja, verotetaan eri tavalla kuin osakeyhtiöitä ja niiden omistajia. Verotuserot perustuvat pitkälti eri yritysmuotojen toiminnan erilaisuuteen, sillä monessa tapauksessa pienyritysmuodoista saatua tuloa voidaan monilta osin pitää palkkatuloihin rinnastettavana tulona. Tulovirrat ovat yleisesti pienyritysmuodoissa myös merkittävästi pienempiä kuin osakeyhtiöissä. Yritystoiminnan muuttuessa isommaksi, on monesti osakeyhtiö merkittävästi parempi toiminnan muoto niin hallinnollisesti kuin verotuksellisesti. Myös yritystoiminnan nettovarallisuuden ollessa suuri, on osakeyhtiö huomattavasti tarkoituksenmukaisempi yritysmuoto esimerkiksi investointien verokohtelun kannalta.⁶⁰

Toisin kuin yksityiset elinkeinonharjoittajat ja henkilöyhtiöt, osakeyhtiöt ovat niiden omistajistaan irrallisia verosubjekteja, joiden tulot ja menot verotetaan niiden, eikä osakkaiden tuloina ja menoina. Osakeyhtiöiden varallisuus on siis erillään omistajien varallisuudesta. Osakkeenomistaja on vastuussa osakeyhtiön veloista ja sitoumuksista vain hänen sijoitta-

---

⁵⁹ Verotieto Oy 2018, s. 91.

⁶⁰ HE 176/2016 vp, s. 7.

malla pääomallaan. Poikkeuksena on, jos osakkaat ovat antaneet henkilökohtaista omaisuuttaan vakuudeksi yhtiölle myönnettyille lainoille.⁶¹ Yksityiset elinkeinonharjoittajat ja henkilöyhtiöiden vastuulliset yhtiömiehet ovat taas vastuussa koko omaisuudellaan yrityksen sitoumuksista ja velvoitteista.⁶²

Yhtiöt voidaan jakaa kahteen ryhmään, joita ovat pääomayhtiöt ja henkilöyhtiöt. Suomessa tunnetaan vain yksi pääomayhtiömuoto, joka on osakeyhtiö. Oikeushenkilönä osakeyhtiöllä on mahdollisuus tehdä oikeustoimia yhtiön ja osakkaan välillä.⁶³ Myös henkilöyhtiöt ovat oikeushenkilöitä (AKYL 1:3 §) toisin kuin yksityiset elinkeinonharjoittajat.

Perustana osakeyhtiön toiminnalle on sen oma varallisuus ja liiketoiminta. Osakeyhtiön omistajan rajoitettu vastuu sekä pääoman pysyvyys erottavat osakeyhtiön henkilöyhtiöstä, jossa ainakin yksi yhtiömies vastaa henkilökohtaisesti yhtiön velvoitteista ja sitoumuksista. Vastaavasti henkilöyhtiön vastuunalaiset yhtiömiehet voivat siirtää yhtiöstä varoja itselleen vapaasti, koska eri yhtiömuodoissa velkojiensuojajärjestelmä on erilainen. Henkilöyhtiössä velkojiensuoja perustuu vastuunalaisen yhtiömiehen velkavastuuseen, kun taas osakeyhtiöissä vastuut ja sitoumukset ovat erillään sen osakkaista.⁶⁴

2.3.1 Yritystoiminnan verotus Suomessa

Yritystoimintaa verotetaan nykyisellä tavalla nettovoittoon perustuvalla järjestelmällä. Perustana verotukselle on määrättyllä tavalla laskettu nettotulo eli verotettava elinkeinotulo. Kyseisellä tavalla pyritään ottamaan huomioon verovelvollisen veronmaksukyky, joka on peruseriaate oikeudenmukaiselle tuloverotukselle. Veronmaksukykyisyysperiaatteen mukaisesti tuloverotuksessa otetaan myös huomioon vaatimus tulon realisoitumisesta, jolloin arvonnousua ei tule verottaa ennen kuin voitto on realisoitunut.⁶⁵

Yleisesti tuloverotuksessa yritystulon verotus voidaan suorittaa kahdella eri tavalla, joiden keskeinen kysymys on, miten yritystoiminnasta saatu tulo lopulta verotetaan. Elinkeinotulo

---

⁶¹ Malmgren – Myrsky 2014, s. 535.

⁶² Malmgren – Myrsky 2014, s. 605; Collin ym. 2017, s. 73.

⁶³ Immonen – Nuolima 2012, s. 2.

⁶⁴ Villa 2018, s. 47.

⁶⁵ Myrsky 2013b, s. 187.

voidaan yhtymämenetelmän mukaisesti jakaa osakkaiden verotettavaksi tuloksi, kuten Suomessa menetellään yksityisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden osalta. Näissä tapauksissa yritykset ovat laskentasubjekteja, mutta eivät varsinaisia verovelvollisia. Kysymyksessä on menetelmä, jossa yritystulo ja osakkaiden tuloverotus integroidaan täydellisesti. Osakeyhtiöt ovat puolestaan erillisiä oikeus- ja verosubjekteja. Ne ovat osakkaistaan itsenäisiä verosubjekteja, jolloin niiden tulot ja menot verotetaan osakeyhtiön omana eikä osakkaiden tuloina ja menoina.⁶⁶

Jos verotuksessa vallitsee täydellinen separaatio yhtiö- ja osakastason verotuksen välillä, on kyseessä klassinen menetelmä. Tällöin osakkaan tasolla ei huomioida lainkaan sitä, onko osingosta maksettu veroa jo osakeyhtiön verotuksessa ja toisin päin. Seurauksena tästä on jaetun voiton kahdenkertaisen verotuksen ongelma, jolloin jaettu voitto voi joutua kahteen kertaan verotuksen kohteeksi. Kahdenkertaisella verotuksella on erilaisia vaikutuksia riippuen tarkastelunäkökulmasta. Esimerkiksi yksityisen yrittäjän näkökulmasta on tärkeää, että toimittaessa osakeyhtiönä jaetusta voitosta maksettu yhteisövero ja hänen osinkotulostaan maksettu tulovero olisi yhteenlaskettuna mahdollisimman lähellä verrattuna siihen, että hänen yritystoimintansa olisi yksityisen elinkeinonharjoittajan muodossa, jolloin tulo verotetaan kokonaan hänen henkilökohtaisena tulonaan. Jaetun voiton kahdenkertainen verotus voi myös vaikuttaa kannustavasti siihen, että yritys voiton jakamisen sijasta sijoittaa rahat investointeihin, jotka voivat kasvattaa osakkeenomistajien tuottoa sijoituksilleen.⁶⁷

2.3.2 Verotuserot

Osakeyhtiön merkittävin ero yksityiseen elinkeinonharjoittajaan ja henkilöyhtiöön on sen oikeudellinen ja verotuksellinen erillisyys omistajistaan. Osakeyhtiö on erillinen verosubjekti, jonka tuloa verotetaan 20 %:n suuruisella yhteisöverokannalla. Jos voittovarot osingonjaon sijasta sijoitetaan takaisin yhtiöön, on veroseuraamus ainoastaan yhteisöverokannan mukainen. Voittovarojen jakamisesta päättää osakeyhtiössä yhtiökokous. Yksityisliikkeessä ja henkilöyhtiössä kaikkia voittovaroja kohdellaan verotuksellisesti yrittäjän tulona, vaikka voitto sijoitettaisiin takaisin yritystoimintaan.⁶⁸ Tämä on keskeisin ero eri yritysmuotojen

---

⁶⁶ Myrsky 2013b, s. 188.

⁶⁷ Myrsky 2013b, s. 191-192.

⁶⁸ Kukkonen – Walden 2015, kohta Osakeyhtiö.

välillä. Osakeyhtiöitä verotetaan suhteellisesti yhteisöverokannan mukaisesti, kun taas yksityisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden verokanta voi vaihdella jopa nollan ja yli 50 prosentin välillä. Kokonaisverorasitusta laskettaessa osakeyhtiöiden osakkaiden verotuskohtelu tulee myös huomioida.⁶⁹

Osakeyhtiömuoto soveltuu alhaisen ja suhteellisen verokannan ansiosta hyvin laajamittaisen yritystoiminnan, rahoituksen avulla kasvuun pyrkivän ja korkean tulotason omaavan liiketoiminnan yritysmuodoksi. Perusteltua on valita osakeyhtiö silloin, kun liiketoimintaan tarvitaan investointeja, kuten esimerkiksi koneita, toimitiloja ja henkilökuntaa. Myös toimintaan liittyvät muut riskit soveltuvat osakeyhtiömuotoisena toimimiseen. Osakeyhtiömuoto on verotuksellisesti edullinen, kun toiminta ja sen tuoma voitto on suurta. Voittoa ei ole pakko jakaa osakkaille, joka mahdollistaa muita yritysmuotoja alhaisemman verokannan tapauksissa, joissa voittovarot jäävät yritystoiminnan käyttöön. Voittovarot voidaan esimerkiksi jakaa useamman vuoden aikana, jolloin verorasitus voi jäädä myös osakkaille pienemmäksi.⁷⁰

Myös yksityisillä elinkeinonharjoittajilla ja henkilöyhtiöillä on veroetuja osakeyhtiöihin nähden. Ne voivat tehdä elinkeinotoiminnan tulostaan toimintavarauksen, jonka avulla verotettavaa tuloa voidaan siirtää verotettavaksi myöhemmin.⁷¹ Sen lisäksi yksityisellä elinkeinonharjoittajalla on mahdollisuus säädellä yritystulostansa nettovarallisuuden mukaan laskettua pääomatulo-osuutta.⁷²

Osakeyhtiö voi siirtää varoja osakkailleen joko palkkana, lainana tai osinkoina. Osakas voi saada osakeyhtiöstä myös luontoisetuja. Palkan maksamisen edellytyksenä on, että osakas työskentelee yhtiössä. Palkan suuruuden tulee olla kohtuullinen ja tehtyyn työhön nähden käypä. Palkan lisäksi osakkaalle voidaan maksaa kilometrikorvauksia sekä päivärahaa.⁷³ Myös avoimissa yhtiöissä ja kommandiittiyhtiöissä yhtiömiehille voidaan maksaa palkkaa, mutta yksityisliikkeellä se ei ole mahdollista.⁷⁴

---

⁶⁹ Malmgren – Myrsky 2014, s. 532-533.

⁷⁰ Knuutinen 2017, s. 254; Malmgren – Myrsky 2014, s. 534.

⁷¹ Verohallinto 2017, Toimintavaraus.

⁷² Verohallinto 2017, Tuloverotus - liikkeen- tai ammatinharjoittaja.

⁷³ Malmgren – Myrsky 2014, s. 535-536.

⁷⁴ Kukkonen – Walden 2015, kohta Yksityisliike.

Osakeyhtiön verotuserot yksityisliikkeisiin sekä henkilöyhtiöihin nähden ovat myös kokeneet muutoksen viime vuosien aikana. Hallituksen esityksessä (HE 185/2013) tarkoituksena oli alentaa osakeyhtiöiden yhteisöverokanta aikaisemmasta 24,5 prosentista 20 prosenttiin, kiristää pääomatuloveron progressiota, sekä uudistaa osakeyhtiöistä saadun osingon verotusta. Osinkoverouudistuksen tarkoituksena oli siirtää osakeyhtiöistä saadun tulon verotusta yhtiötasolta enemmän osakastasolle. Verotuksen muutokset otettiin käyttöön vuoden 2014 alusta.⁷⁵

Esitys merkitsi kokonaisuudessaan veropoliittista kehitystä laajaan veropohjaan ja mataliin verokantoihin perustuvaa verojärjestelmää. Esityksen merkittävin uudistus oli yhteisöverokannan alentaminen, jonka rinnalla muut uudistukset veropohjan tiivistämiseksi katsottiin olevan johdonmukaisia ja perusteltuja. Yhteisöverokannan alentamisen tarkoitus oli vaikuttaa yritysten investointipäätöksiin alentamalla investointien tuottovaatimuksia. Samalla verotuksen keventämisen oli tarkoitus kasvattaa hankkeiden tuottoa ja kannattavuutta, jotka vapauttavat pääomaa lisäinvestointeihin ja helpottavat vieraan pääoman ehtojen kiristymisen vaikutuksia. Uudistuksen seurauksena verotuksen painopiste siirtyi enemmän yrityksen verotuksesta omistajan verotukseen, mikä kevensi aktiivisen pääoman verotusta ja samalla tuki hallituksen yritystoiminnan kasvu-, työllistämisen- ja investointitavoitteita.⁷⁶

Yhteisöverokannan alennus oli merkittävä kansantaloudellinen sekä veropoliittinen ratkaisu, joka vahvisti Suomen asemaa kansainvälisessä verokehityksessä sekä kannusti yrityksiä pysymään sekä raportoimaan voittoja Suomessa. Kansainvälistymisen myötä yhteisöveron rooli on muuttunut. Se on yksi tärkeä tekijä verokilpailussa eri maiden välillä, jotka kilpailevat kansainvälisten yritysten sijoittautumis- ja investointipäätöksistä.⁷⁷ Muiden yritysmuotojen kuin osakeyhtiöiden näkökulmasta yhteisöverokannan alennus tulkittiin tekijänä, joka vei eri yritysmuodot keskenään epätasa-arvoiseen verotukselliseen asemaan. Arvioitujen syntyneiden verotuserojen pohjalta mm. *Suomen Yrittäjät* ehdottivat yrittäjävähennystä vastapainoksi yhteisöverokannan alennukselle.⁷⁸

---

⁷⁵ HE 185/2013 vp, s. 1.

⁷⁶ Eduskunta 2013, kohta Valtiovarainvaliokunta hyväksyi yhteisö- ja osinkoverouudistuksen – osuuskuntien veromuutokset hylättiin; HE 185/2013 vp, s. 35.

⁷⁷ VaVM 32/2013 vp, s. 6.

⁷⁸ Suomen Yrittäjät 2015, kohta SY vaatii yrittäjävähennystä.

2.3.3 Osakkaiden osinkoverotus

Luonnollinen henkilö voi saada osinkotuloa niin listatusta kuin listaamattomasta yhtiöstä. Listaamattomasta yhtiöstä saatu osinko jaetaan pääomatulo- ja ansiotulo-osinkoon. TVL 33b §:n mukaisesti listaamattoman yhtiön osakkeen matemaattisesta arvosta laskettuun 8 %:iin asti osinko on 75% verovapaata tuloa ja 25% veronalaista pääomatuloa. Euromääräinen yläraja 8%:n matemaattiselle arvolle on 150 000 euroa, jonka ylittävältä osuudelta osingosta 15% on verovapaata tuloa ja 85% pääomatuloa. Euromääräinen raja on verovelvollis- eikä yhtiökohtainen. Jos jaettu osinko ylittää 8% osakkeiden matemaattisesta arvosta, tällöin osinko on 75% veronalaista ansiotuloa ja 25% verovapaata tuloa. Listattujen yhtiöiden osinko on luonnolliselle henkilölle aina pääomatulo-osinkoa sillä rajauksella, että osingosta 15 prosenttia on TVL 33a §:n mukaisesti verovapaata tuloa.⁷⁹

Hallituksen esityksessä ehdotettiin muutettavaksi osinkoverotusta, jota haluttiin tiukentaa hallituksen tavoitteena olleen verotuksen painopisteen siirron mukaisesti. Osinkoverotus onkin nykyiseltä muodoltaan kyseisen esityksen mukainen. Lainmuutos koski luonnollisten henkilöiden listatuista sekä muista yhtiöistä saatujen osinkotulojen verotuksen tiukentamista. Julkisesti noteeratusta yhtiöstä saadun osingon veronalaista osuutta korotettiin 70 prosentista 85 prosenttiin, jolloin osingon verovapaa osuus vastaavasti pieneni 30 prosentista 15 prosenttiin. Näiden osinkojen todellinen veroaste kasvoi uudistuksen myötä aiemmasta 21,0-22,4 prosentista 25,5-27,2 prosenttiin. Yhteisöverokannan alennuksen ja osinkotulojen veronalaisen osuuden yhteisvaikutuksena osingon kokonaisveroaste kuitenkin säilyi käytännössä samana olleen aiemmin 40,4-41,4 prosenttia ja uudistuksen jälkeen 40,4-41,8 prosenttia. Yhteisön saama osinko muuttui verovapaaksi tilanteissa, joissa osinkoa jakava yhteisö on kotimainen tai sen verotuksellinen kotipaikka on Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueella.⁸⁰

Muista kuin julkisesti noteeratuista yhtiöistä saadun osinkotulon verotusta muutettiin niin, että yhtiöstä jakamasta osingosta on 25 prosenttia veronalaista pääomatuloa siltä osin kuin osingon määrä vastaa osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua kahdeksan prosentin vuotuista tuottoa, ollen kuitenkin enintään 150 000 euroa. Tämän rajan ylittävästä osuudesta on

⁷⁹ Verohallinto 2017, Osinkotulojen verotus.

⁸⁰ HE 185/2013 vp, s. 1, 34; VaVM 32/2013 vp, s. 7; Eduskunta 2013, kohta Valtiovarainvaliokunta hyväksyi yhteisö- ja osinkoveroduudistuksen – osuuskuntien veromuutokset hylättiin.

85 prosenttia veronalaista pääomatuloa. Kahdeksan prosentin vuotuista tuottoa vastaava määrä on ylittävältä osaltaan taas 75 prosenttia veronalaista ansiotuloa. Aiemmin listaamattomista yhtiöistä saadut osingot olivat 60 000 euroon saakka verovapaita, kun osinko oli enintään 9 prosenttia osakkeiden matemaattisesta arvosta.⁸¹

Esityksessä alennettiin myös pääomatuloverotuksen progressiorajaa 50 000 eurosta 40 000 euroon, jonka ylittävästä osuudesta vero on 32 prosenttia. Progressiorajan alentaminen kiristi pääomatuloverotusta niiltä osin, kun verotettava pääomatulo on yli progressiorajan.⁸²

Yksityiset elinkeinonharjoittajat ja henkilöyhtiön osakkaat eivät voi saada yrityksestään osinkoa. Em. yritysmuodot voivat kuitenkin saada osinkoa muista yrityksistä, joiden osakkeita yritys omistaa. Henkilöyrityksissä elinkeinotoiminnan ja maatalouden tulolähteisiin kuuluvista osakkeista saatu osinko on koko määrältään yhtymän tuloa. Henkilökohtaisen tulolähteen tulot verotetaan suoraan osakkaiden tulona.⁸³

---

⁸¹ HE 185/2013 vp, s. 1-2.

⁸² HE 185/2013 vp, s. 34.

⁸³ Verohallinto 2016, Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön tulolähteen tuloksen laskeminen.

3 YRITTÄJÄVÄHENNYS OSANA HYVÄÄ VEROJÄRJESTELMÄÄ

3.1 Yrittäjävähennys

Yrittäjävähennyksen säännös on sisällytetty vuonna 2017 osaksi TVL 30a §:ää. Se tarkoittaa sitä, että elinkeinotoiminnan, maatalouden, metsätalouden ja porotalouden tuloksesta vähennetään erotuksessa viisi prosenttia, kun tulo otetaan huomioon luonnollisen henkilön tai kuolinpesän verotuksessa. Vähennys tehdään elinkeinotoiminnan verovuoden tulosta, josta on vähennetty siihen kuuluvat vähennyskelpoiset menot ja edellisten verovuosien tappiot. Metsätalouden tuloksessa otetaan huomioon vastaava vähennys.⁸⁴

TVL 30a §:n 1 momentin mukaisesti luonnollisen henkilön tai kuolinpesän tulona verotettavasta elinkeinotoiminnan, maatalouden ja porotalouden tulosta vähennetään yrittäjävähennys siltä osin, kun kyse on TVL 15 §:n 2 momentissa säädetyistä verotusyhtymän osakkaan puhtaasta tulosta, josta on vähennetty maatalouden vahvistetut osakkaan tappiot aikaisemmilta verovuosilta. Yrittäjävähennys ei vaikuta elinkeinotoiminnan tappioon, joka voidaan vähentää elinkeinotoiminnan tulosta seuraavien kymmenen vuoden aikana. Yrittäjävähennys ei siis vaikuta seuraaville verovuosille siirtyvän tappion määrään. Vanhan verovuoden tappio kuitenkin pienentää tulevien vuosien yrittäjävähennyksen laskentapohjaa sen verovuoden osalta, jonka aikana tappio vähennetään.⁸⁵

Yrittäjävähennys tehdään em. lisäksi TVL 16 §:n 1 momentin mukaisesta osuudesta elinkeinoyhtymän elinkeinotuloon tai 2 momentin mukaisesta elinkeinoyhtymän maatalouden tulosta, josta on vähennetty verovapaat osingot (TVL 16.2 §). Vähennys voidaan tehdä myös TVL 16a §:n mukaisesta osuudesta ulkomaisen yhtymän ja eurooppalaisen taloudellisen etuyhtymän elinkeinotoiminnan tai maatalouden tuloon, josta on vähennetty aikaisempien verovuosien tappiot. Muita tuloja, joihin yrittäjävähennystä voidaan soveltaa, ovat TVL 30 § 1 momentin mukainen yritystulo ja TVL 44.2 §:n mukainen porotalouden puhdas tuotto. Yrittäjävähennyksen voi tehdä myös maatilana pidettävältä kiinteistöltä, josta on saatu TVL 43 §:n mukaista pääomatuloa. Tästä tulosta tulee olla kuitenkin vähennetty TVL 55 ja 56 §:ssä säädetyt vähennykset ja 111 §:n mukainen menovaraus.⁸⁶

---

⁸⁴ HE 176/2016 vp.

⁸⁵ Määttä 2017, s. 120-121.

⁸⁶ Määttä 2017, s. 121.

3.2 Hyvä verojärjestelmä

Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksien määrittelyminen ei ole yksiselitteistä, sillä verotus kehittyy jatkuvasti. Luonteeltaan kehitys on epäkonsistenttiä, koska mikään ei takaa sitä, että jatkuvalla evoluutioprosessilla saataisiin luotua parempi kokonaisuus verolainsäädännöstä. Myös yleisesti demokraattisessa poliittisessa päätöksenteossa se on yleinen piirre. Kun tarkoituksena on luoda hyvä verojärjestelmä, on tuloksena yleensä monimutkainen kokonaisuus, jota ei voida välttämättä mieltää taloudellisen tehokkuuden kannalta optimaaliseksi.⁸⁷ Verojärjestelmä onkin yleensä monien erilaisten tavoitteiden kompromissi, johon vaikuttavat kunkin valtion omat taloudelliset, yhteiskunnalliset ja luonnonolosuhteisiin liittyvät tekijät.⁸⁸ Erityisen tärkeää kuitenkin on, että verojärjestelmää tulee tarkastella kokonaisuutena. Hyvä verojärjestelmä tulee rakentaa siten, että se vastaa julkisen sektorin rahoitustarpeita. Myös verotulojen tarkkaa kohdentamista, eli ns. ”korvamerkattuja veroja”, tulisi välttää. Verotulojen kohdentaminen juuri tiettyihin eriin katsotaan olevan siis turhaa. Jokaisella verolla on kuitenkin oltava oma tehtävänsä.⁸⁹

Verojärjestelmän ja verouudistuksen arvioinnissa tulee perinteisesti käyttää erilaisia kriteereitä, jotka ovat ominaisuuksia hyvälle verojärjestelmälle. Näitä kriteereitä tulee soveltaa myös silloin, kun järjestelmään tehdään uudistuksia. Arviointikriteereitä on kuitenkin paljon, minkä takia mikään verojärjestelmä tai sen uudistus ei voi olla absoluuttisen hyvä tai huono. Hyvään verojärjestelmään liittyviä määritelmiä ovat tehokkuus, oikeudenmukaisuus, yksinkertaisuus ja hallinnollinen toimivuus. Hyvän verojärjestelmän tulee myös tukea talouskasvua, työllisyyttä ja yleistä kilpailukykyä, mutta samanaikaisesti täyttää fiskaalinen tavoite, eli kerätä tarpeeksi verotuloja julkisten menojen kattamiseksi. Fiskaaliseen tavoitteeseen liittyy myös järjestelmän joustavuus, sillä verojen tuottoa tulisi voida säännellä valtion sen hetkisen rahantarpeen mukaiseksi. Kriteereihin liittyy myös verotuksen vakaus ja ennakoitavuus. Hyvässä verojärjestelmässä ei myöskään veroteta inflaatiosta johtuvaa tuloa. Jo 1980-

---

⁸⁷ Myrsky 2013b, s. 77.

⁸⁸ Hjerpe – Kari – Kiander – Poutvaara 2003, s. 25.

⁸⁹ Mirrlees – Adam – Besley – Blundell – Bond – Chote – Gammie – Johnson – Myles – Poterba 2011. s. 471-472.

luvun lopulta lähtien Suomessa on pyritty tarkastelemaan verotuksen muutoshankkeita ja reformeja vastaavien kriteerien pohjalta.⁹⁰

Verotuksen tärkein tehtävä on julkisen sektorin toiminnan rahoittaminen. Tavoite mitoitetaan sen mukaan, kuinka suureksi julkisen sektorin menot on kaavailtu. Fiskaalinen tavoite tulee siis asettaa sitä korkeammalle, mitä suuremmalle tasolle julkisen sektorin menot on asetettu.⁹¹ Rahoituslähteet julkiselle sektorille ovat verot, veronluonteiset maksut, palvelumaksut sekä lainanotto.⁹² Valtion menojen kattamisen lisäksi verotuksella on myös muita päämääriä, joita asetetaan ja tavoitellaan verolainsäädäntöä tehdessä. Muut verolakien tavoitteet ovat esimerkiksi tulonjakopoliittisia, sosiaalipoliittisia, kasvupoliittisia, suhdannepoliittisia, työllisyyspoliittisia, elinkeinopoliittisia ja ympäristöpoliittisia.⁹³ Näistä verolakien tavoitteista yrittäjävähennykseen liittyy eniten kasvu- ja elinkeinopoliittiset tavoitteet, mutta vähennyksellä on mahdollista saavuttaa myös esimerkiksi tulonjakopoliittisia tavoitteita.

Kasvupoliittisia tavoitteita on hyödynnetty etenkin yritysverotuksessa, jossa verotus on pyritty järjestämään siten, että se tukisi mahdollisimman paljon taloudellista kasvua. Verotuksen ei tulisi olla ainakaan esteenä taloudelliselle kasvulle. Esimerkkinä taloudellisen kasvun tavoittelemisesta voidaan mainita käyttöomaisuuspoistot, joita saadaan joissakin tapauksissa tehdä suuremmissa määrin kuin niiden taloudellinen käyttöikä edellyttäisi. Tällä uskotaan olevan kannustava vaikutus investointeihin ja täten myös taloudelliseen kasvuun. Yhteisöverokannan alentaminen 20%:iin vuonna 2014 on perusteltu juuri taloudellisen kasvun aikaansaamisella.⁹⁴ Myös yrittäjävähennyksen tavoitteena on kannustaa yritystoiminnan harjoittamista niissä yritysmuodoissa, joita yhteisöverokannan alentaminen ei koskenut.⁹⁵ Elinkeinopoliittiset tavoitteet syntyvät, jos verotuki kohdistuu vain johonkin tiettyyn elinkeinonhaaraan tai toimialaan. Se voi koskea esimerkiksi merenkulkua, maataloutta tai tiettyä yritysmuotoa.⁹⁶

---

⁹⁰ Myrsky 2013b, s. 77-79.

⁹¹ Niskakangas 2014, s. 15.

⁹² Myrsky 2013b, s. 99.

⁹³ Niskakangas 2014, s. 15-17.

⁹⁴ Niskakangas 2014, s. 16.

⁹⁵ HE 176/2016 vp, s. 2. 8.

⁹⁶ Niskakangas 2014, s. 16-17.

Tulonjakopoliittisilla tavoitteilla on tarkoitus yleensä pyrkiä tasaamaan keskinäisiä tuloeroja kansalaisten välillä. Tärkein ajatus tällä tavoitteella on, että veronmaksusta jälkeen jäävä nettotulo jakautuisi tasaisemmin kansalaisten välillä kuin bruttotulo ennen veronmaksua. Tulonjakopoliittista tavoitetta toteutetaan esimerkiksi ansiotulojen progressiivisessa verotuksessa.⁹⁷

Kun verotuksen tavoitteista puhuttaessa ei mainita fiskaalista tavoitetta, puhutaan verotuksen ohjaavasta vaikutuksesta. Verotuksen ohjaavuus tarkoittaa sitä, kun verotuksella pyritään kannustamaan tai estämään jotakin verovelvollisen käyttäytymistä. Ohjaavuuden lisäksi verotuksella on myös neutraalisuustavoite. Liberaalin käsityksen mukaan vapaassa markkinataloudessa, johon valtio puuttuu mahdollisimman vähän, talous toimii parhaiten.⁹⁸

3.2.1 Tehokkuus

Verotuksen väistämätön seuraus on, että se vaikuttaa verovelvollisten taloudelliseen käyttäytymiseen ja heikentää taloudellisten resurssien tehokasta käyttämistä. Seurauksena ovat rakenteelliset muutokset ja kulutustason heikkeneminen, jotka ilmenevät, kun verovelvolliset pyrkivät suosimaan kevyemmin verotettuja aktiviteetteja ankarasti verotettujen kustannuksella. Mitä ankarampi verotus on, sitä heikentävämpi vaikutus sillä on taloudelliseen tehokkuuteen.⁹⁹ Laaja veropohja pienemmällä veroasteella onkin parempi vaihtoehto kuin suppea veropohja korkealla veroasteella. Verojärjestelmä vääristää mahdollisimman vähän markkinoiden toimintaa ja päätöksentekoa, kun verokannat ovat alhaisia ja veropohja on laaja. Tehokas verotus myös vähentää mahdollisimman vähän taloudellista toimintaa. Jos verotus ei vaikuta juurikaan esimerkiksi tehdyn työn määrään, voidaan sanoa, että verotuksen vääristävä vaikutus on pieni. Vääristävä vaikutus syntyy, jos kysyntä ja tarjonta reagoivat verotuksen kautta syntyneeseen hintojen muutokseen. Verotuksen tehokkuus saadaan yleisesti aikaan, kun verotus ensisijaisesti kohdistuu niihin veropohjiin, jotka eivät ole herkkiä reagoimaan hintamuutoksille, ja kevyemmin niihin veropohjiin, jotka ovat herkempiä

---

⁹⁷ Niskakangas 2014, s. 15.

⁹⁸ Niskakangas 2014, s. 17.

⁹⁹ Hjerpe ym. 2003, s. 26.

hintamuutoksille. Tämä tarkoittaa yleensä sitä, että verotuksen tulisi kohdistua enemmän liikkumattomiin kuin liikkuviin veropohjiin.¹⁰⁰

Tehokkuuteen liittyy verotuksen aiheuttama tehokkuushaitta, eli hyvinvointitappio, jonka tulisi olla mahdollisimman pieni. Kun verovelvollista verotetaan, aiheutuu siitä verotettavalle verorasitus. Tällä tarkoitetaan sitä rahamäärää, joka henkilölle tulisi antaa, jotta hänen hyvinvointinsa olisi samalla tasolla kuin ennen veron määräämistä. Verorasitus on yhtä suuri kuin verotulojen määrä, jos verojen määrääminen ei aiheuta käyttäytymisen muutosta. Toisin sanoen, jos yksi veroilla kerätty euro maksaa enemmän kuin valtio siitä saa, kyseessä oleva erotus on hyvinvointitappiota. Jos rasitus on suurempi kuin verotulojen määrä, ja näin ollen muuttaa käyttäytymistä, kyseistä osaa kutsutaan tehokkuushaitaksi. Hyvinvointitappion suuruus riippuu verotuksen kohteen, kuten hyödykkeiden tai tuotannontekijöiden, kysynnän ja tarjonnan muutoksesta. Jos jollekin tietylle hyödykkeelle tai väestöryhmälle määrätään vero, voi verotettavan kohteen lisäksi myös muiden hyödykkeiden tai ryhmien kysyntä ja tarjonta muuttua. Kokonaisyhyvinvointitappio täten määräytyy kaikkien taloudenpittäjien reagoimisesta verotuksen muutoksiin.¹⁰¹

Taloustieteessä verotuksen aiheuttamat käyttäytymisvaikutukset jaetaan monesti tulo- ja substituutiovaikutuksiin. Tulovaikutus syntyy esimerkiksi silloin, kun kasvanut tuloverotus pienentää verovelvollisen käytettävissä olevaa tuloa, jolloin tulotason säilyttääkseen hänen täytyy tehdä töitä enemmän. Veronkiristyksen myötä lisätyötunnista saatava nettokorvaus on kuitenkin pienempi, mikä toisaalta voi saada henkilön myös vähentämään työtuntiansa määrää lisäämällä vapaa-aikaa. Tällöin kyseessä on verotuksen substituutiovaikutus. Ne voivat ilmentyä työtuntien vähenemisen lisäksi myös esimerkiksi säästämisen, yrittäjyyden tai riskinoton vähentymisenä.¹⁰²

Tuotannonmenetykset ovat yleisiä veronkiristysten substituutiovaikutuksia, jotka voidaan jakaa staattisiin ja dynaamisiin. Staattiset vaikutukset ovat lyhyen ajan tehokkuustappioita, joita ovat verotuksen seurauksena toteuttamatta jäänyt taloudellinen aktiviteetti, säästämisen

---

¹⁰⁰ Myrsky 2013b, s. 79-80.

¹⁰¹ Musgrave 2000, s. 167-168; Myrsky 2013b, s. 83-86.

¹⁰² Hjerpe ym. 2003, s. 26.

väheneminen ja resursseja vähentävä verosuunnittelu, jossa työnjako painottuu elinkeinotoiminnan sijaan liikaa kotitaloustyöhön. Nämä vaikutukset pienentävät markkinoilla tapahtuvaa kokonaistuotannon tasoa. Verotuksen dynaamiset vaikutukset ilmenevät puolestaan talouskasvun, eli pitkän aikavälin, näkökulmassa. Kasvun kannalta tärkeitä vaikutuksia verotuksella on säästämiseen, inhimilliseen pääomaan, eli esimerkiksi kouluttautumiseen, sekä investointeihin ja innovaatioihin.¹⁰³

Myös markkinoiden toimintaa pystytään tehostamaan verotuksen keinoilla. Valtion osallistuminen talouselämään perustuu olettamukselle, että markkinaehtoinen mekanismi ei aina tarkoita resurssien tehokkaampaa kohdentumista. Markkinamekanismin mukaiset markkinat voivat olla monesta syystä epätäydellisiä, kuten johtuen informaation epäsymmetrisyydestä, kilpailun epätäydellisyydestä tai kilpailun puuttumisesta kokonaan. On hyvä myös huomioida verotuksen mahdollisuudet kannustaa erilaisiin valintoihin, kuten riskinottoon, tai ehkäistä joitakin toisia yhteiskunnalle epäedullisia valintoja esimerkiksi haittaveron avulla.¹⁰⁴

3.2.2 Oikeudenmukaisuus

Yhteiskunnan kannalta tehokkuuden lisäksi oikeudenmukaisuus on tärkeä osa hyvää verojärjestelmää. Siihen liittyy sosiaalinen oikeudenmukaisuus sekä yhteiskunnallisesti oikeudenmukainen tulonjako. Käsite oikeudenmukaisuudesta on selkeästi moniselitteisempi kuin muut vaatimukset hyvälle verojärjestelmälle. Oikeudenmukaisuuteen liitetään vahvasti tasiarvo, jota arvioidaan kriteereillä, joiden määrittäminen on väistämättä arvokysymys. Tärkeänä osana oikeudenmukaisuutta pidetään veronmaksukyvyyn huomiointia, sillä suurituloiset pystyvät maksamaan enemmän veroa kuin pienituloiset. Progressiivinen verotus onkin tärkeä osa oikeudenmukaista verojärjestelmää. Yhtenä osana oikeudenmukaisuutta on myös se, että kaikista pienituloisimpia ei veroteta lainkaan, koska he eivät ole kykeneviä maksamaan veroa. Käytännössä oikeudenmukaisuutta on verotuksessa helpoin toteuttaa, jos veropohja on laaja ja verokannat matalia.¹⁰⁵ Veronmaksukyvyyn mukaisen verotuksen voidaan

¹⁰³ Hjerpe ym. 2003, s. 26-27.

¹⁰⁴ Myrsky 2013b, s. 84.

¹⁰⁵ Hjerpe ym. 2003, s. 29; Myrsky 2013b, s. 86-87, 89.

sanoa tapahtuvan silloin, kun jokaisen verovelvollisen tulee maksaa tuloistaan veroa ”reilun jaon” mukaisesti.¹⁰⁶

Verotuksen oikeudenmukaisuus pitää sisällään käsitteet niin vertikaalisesta kuin horisontaalisesta oikeudenmukaisuudesta.¹⁰⁷ Oikeudenmukainen tulonjako, eli vertikaalinen oikeudenmukaisuus, tarkoittaa sitä, että paremmassa taloudellisessa asemassa olevan kantavat suuremman vastuun julkisen sektorin rahoittamisesta kuin heikommassa asemassa olevat. Horisontaalisella oikeudenmukaisuudella taas on kyse samassa taloudellisessa asemassa olevien yhdenmukaisesta kohtelusta. Taloudellisen aseman määrittely on kuitenkin voimakkaasti tulkinnanvaraista riippuen sen mittaustavasta. Yleisesti taloudellinen asema perustuu talousyksikön veronmaksukykyyn, mutta kysymykseksi nousee talousyksikön määritelmä. Koostuuko se henkilöstä vai kotitaloudesta? Mikä on ajanjakso, jolla talousyksikön veronmaksukykyä vertaillaan, kalenterivuosi vai koko elinkaari? Tuloverotuksessa on kuitenkin yleisesti käytetty henkilön vuosituloja veronmaksuymyvyn mittarina.¹⁰⁸

Verotuksen oikeudenmukaisuus- ja tehokkuusvaatimuksia voi olla vaikea sovittaa keskenään. Tehokkuuden kannalta on olennaista, että veroasteet ovat matalia ja progressio lievää, kun taas oikeudenmukaisuuden katsotaan yleisesti tarkoittavan suurempaa progressiota ja julkisen sektorin osuutta.¹⁰⁹ Kun tuloja jaetaan verotuksen jälkeen uudelleen, aiheutetaan samalla myös vääristymiä. Tarkoituksena on kuitenkin minimoida vääristymät laadituilla tulonjakotavoitteilla. Tehokkuuden ja tulonjakonäkökulman välillä on kuitenkin ristiriita, jolloin on pakko hyväksyä se, että käytännössä tulonjakoon vaikuttamisella luodaan vääristymiä. Oikeudenmukaisuuden tavoittelu voi myös heikentää verotuksen kannustimia. Kannustimien lisääminen taas heikentää oikeudenmukaisuutta luomalla etuustulojen piirissä oleville suhteellisesti tiukemman verotuksen.¹¹⁰

---

¹⁰⁶ Musgrave – Musgrave 1984, s. 225.

¹⁰⁷ Myrsky 2013a, s. 137.

¹⁰⁸ Hjerppe ym. 2003, s. 30-31.

¹⁰⁹ Hjerppe ym. 2003, s. 30-31.

¹¹⁰ Myrsky 2013b, s. 86-87.

3.2.3 *Neutraali ja ohjaava verotus*

Veropolitiikan ongelma on rajanveto neutraalin ja ohjaavan eli interventionistisen verotuksen välillä. Hyvässä verojärjestelmässä verotuksen tehtävä on tukea yhteiskunta- ja talouspoliittisia tavoitteita, johon vaikuttavat vallalla olevat yhteiskunnalliset arvot. Arvot ilmenevät esimerkiksi siinä, pidetäänkö verotuksen progressiivisuutta oikeutettuna. Hyvään verojärjestelmään liittyvä peruskysymys onkin, miltä osin sen tulee olla neutraali ja milloin taas ohjaava. Hyvä verojärjestelmä voi siis pitää sisällään niin neutraaleja kuin ohjaaviakin piirteitä.¹¹¹

Kun verotus ei vaikuta verovelvollisten päätöksentekoon, on kyse neutraalista verotuksesta. Verojärjestelmän ollessa neutraali esimerkiksi investoinneille, ei se vaikuta investointien rahoitukseen, määrään, ajoitukseen tai niiden kohdistumiseen. Neutraalisuuteen vaikuttaa, että toteutetaanko samat investoinnit riippumaata siitä, verotetaanko niiden tuotoista yrityksiä vai niiden omistajia. Myös yleisesti eri työpanoksia, kuten työtä ja pääomaa, tulisi verottaa neutraalilla tavalla. Neutraali verotus voi taata sen, ettei voimavarojen kohdistuminen yhteiskunnassa vääristy. Kun voimavarojen allokatio on ollut oikeanlaista, mahdollistaa se hyvinvoinnin maksimoitumisen. Allokatioon ja hyvinvoinnin maksimoitumiseen liittyy oleellisena osana myös verojärjestelmän epäsuorien kustannusten määrä, jonka tulee olla mahdollisimman pieni. Voimavarojen väärä kohdentuminen puolestaan voi aiheuttaa tehokkuuden laskua, mikä johtuu esimerkiksi siitä, että resursseja käytetään huonompiin investointeihin parempien kustannuksella. Tämän seurauksena on kansantalouden keskimääräisen tuoton pieneneminen.¹¹² Vaikka verotuksen täyttä neutraaliutta on vaikea toteuttaa, voi vero olla neutraali vain jossakin tietyssä valinnassa, kuten sijoitusinstrumentteissa, joiden tuottoon kohdistuu yhdenmukainen vero. Verotus voi tällöin vaikuttaa esimerkiksi säästöjen määrää koskevaan päätökseen, mutta samanaikaisesti se on neutraali koskien sijoitusmuodon valintaa.¹¹³

---

¹¹¹ Niskakangas 2014, s. 52.

¹¹² Myrsky 2013b, s. 80-81, 83.

¹¹³ Valtion taloudellinen tutkimuskeskus 2013, s. 3.

Neutraaliin verotukseen tärkeänä osana liittyy yritysmuotoneutraliteetti. Tämä tarkoittaa sitä, että verorasituksen määrä ei vaihtelee huomattavasti eri yritysmuotojen välillä. Oleellisenä osana yritysmuotoneutraliteettiin liittyy, ettei verotus saa kannustaa harjoittamaan yritystoimintaa sellaisessa oikeudellisessa muodossa, joka ei ole liiketoiminnallisesti perusteltua. Neutraaliin verokohteluun liittyy myös yritysraenteet, joka tarkoittaa, että yritys konsernit eivät ole joko paremmassa tai huonommassa verotuksellisessa asemassa kuin liiketoiminnan harjoittaminen erillisinä yhtiöinä.¹¹⁴

Vaikka hyvän verojärjestelmän tavoite on olla mahdollisimman neutraali, aiheutuu verotuksesta kuitenkin käytännössä aina myös vääristymiä ja hyvinvointitappiota. Tarkoitus kuitenkin on, että verojen korottamiseen liittyvät hyvinvointitappiot tulisi kattaa julkisten sektorin kasvun tuomana hyvinvoinnin lisäyksellä.¹¹⁵ Esimerkiksi Suomen pääomatulojen verotukseen liittyy paljon epäneutraaliutta, vaikka käytössä on laaja veropohja ja yhteen nimelliseen verokantaan perustuva pääomaverotus.¹¹⁶

Verojärjestelmän neutraalisuuden seurauksena voi olla verosäännösten nopea monimutkaisuutuminen, mikä taas ei itsessään ole hyvän verojärjestelmän ominaisuus. Monimutkaisuutuminen seurauksena on väistämättä järjestelmän hallinnollisten kustannusten lisääntyminen sekä verojärjestelmän selkeyden ja hyväksyttävyyden heikkeneminen.¹¹⁷ Monimutkaisuuden välttäminen verotuksessa voi myös lisätä järjestelmän tasa-arvoisuutta, sillä yksinkertainen verotus antaa paremman mahdollisuuden arvioida sen vaikutuksia. Järjestelmän monimutkaisuus puolestaan vaikeuttaa vaikutusten arviointia ja myös lisää vaadittavia resursseja. Eriyisesti verotuksen poikkeukset ja vähennykset kaventavat veropohjaa ja tekevät verotuksesta monimutkaisemman ja tehottomamman.¹¹⁸

Ohjaavan verotuksen on tarkoitus vaikuttaa julkisen sektorin käyttäytymiseen, jolloin verotuksella on fiskaalisen tavoitteen lisäksi myös muita tavoitteita. Käyttäytymisvaikutukset syntyvät yleensä hintojen kautta, joihin pyritään vaikuttamaan verotuksen keinoilla.¹¹⁹ Jos

---

¹¹⁴ Myrsky 2013b, s. 81.

¹¹⁵ Myrsky 2013b, s. 83.

¹¹⁶ Hjerpe ym. 2003, s. 83.

¹¹⁷ Hjerpe ym. 2003, s. 84-85.

¹¹⁸ Myrsky 2013b, s. 94.

¹¹⁹ Valtion taloudellinen tutkimuskeskus 2013, s. 4.

verotuksen taso on normiveroa¹²⁰ korkeampi, on kyse verosanktioista, joilla voidaan estää markkinoiden ylikuumentumista tai ehkäistä yhteiskunnallisia haittavaikutuksia. Kun verotus on normiveroa lievempää, voidaan puhua verotuesta. Lainsäädännössä terminä on käytetty ennemmin verohuojennusta. Verohuojennusten tavoite on verovapauksien, jaksotusetujen ja verovähennysten keinoilla tukea jotakin tiettyä taloudellista toimintaa tai verovelvollisryhmää.

3.2.4 Muut tavoitteet

Hyvän verojärjestelmän tavoitteisiin kuuluvat myös järjestelmän yksinkertaisuus, hallinnollinen tehokkuus ja sopeutuvuus muuttuviin olosuhteisiin. Verojen suorittamiseen ja keräämiseen tulisi mennä mahdollisimman vähän kustannuksia, eli verotulot tulisi kerätä tehokkaasti. Myös kustannukset liittyen lain noudattamiseen tulisi olla alhaisella tasolla. Verojärjestelmän kustannustasoon vaikuttavat oleellisesti järjestelmän tehokkuus ja yksinkertaisuus. Kustannuksia syntyy Verohallinnolle verojen määräämisestä, perinnästä ja verovalvonnasta sekä verovelvolliselle ilmoittamisvelvoitteesta ja erilaisista erilliselvityksistä. Rahaallisten kustannusten lisäksi kuluiksi kuuluu laskea myös aika, joka käytetään verotusmenettelyyn. Monimutkaisuus siis lisää verojärjestelmän kustannuksia huomattavasti.¹²¹ Verojärjestelmän tulee olla myös sopuoinnussa kansainvälisten sopimusten ja lainsäädännön kanssa. Säännöksiä on esimerkiksi maiden välisissä verosopimuksissa sekä Euroopan unionin säännöksissä.¹²²

Verotulon kerääminen laajalla veropohjalla ja matalalla veroasteella vääristää käyttäytymistä vähemmän kuin verotulon kerääminen kapealla veropohjalla ja korkealla veroasteella. Veroasteen vakaus on myös tärkeää. Verotuksen ollessa korkealla tasolla, voidaan veroastetta alentamalla saada aikaan taloudellista toimeliaisuutta sekä samalla myös kasvattaa verotuloja. Käytännössä kuitenkin yleensä verokannan alentamisen seurauksena verotulojen määrä laskee.¹²³

---

¹²⁰ Normiverolla tarkoitetaan verotuksen tasoa, joka vaikuttaa hintoihin vain yleisesti tai tavanomaisesti. Neutraalin verotuksen ilmentymä. Niskakangas 2014, s. 53.

¹²¹ Myrsky 2013b, s. 93-94.

¹²² Hjerpe ym. 2003, s. 31.

¹²³ Myrsky 2013b, s. 91-92.

3.3 Lainsäädäntöhankkeen tausta ja tavoitteet

Juha Sipilän hallituksen tavoitteena on ollut tehdä Suomesta kilpailukykyisempi uudistamalla yrittämisen, omistamisen ja investointien verotusta. Hallituksen veropolitiikka on yleisesti tähdännyt kasvun, yrittäjyyden ja työllisyyden vahvistamiseen. Sen tavoitteena on ollut työn verotuksen keventäminen sekä se, että kokonaisveroaste ei nouse vaalikauden aikana. Hallitusohjelmassa on myös erikseen mainittu, että muille yritysmuodoille kuin osakeyhtiöille otetaan käyttöön verotuksessa yrittäjävähennys.¹²⁴

Hallituksen esityksen yrittäjävähennyksestä oli tarkoitus hallitusohjelman linjausten mukaisesti kannustaa harjoittamaan yritystoimintaa¹²⁵. Lainmuutos oli jatkumoa vuonna 2014 voimaan tulleelle yhteisöveron alentamiselle. Yleinen suuntaus on siis ollut kannustava verokehitys. Yhteisöveron alentaminen koski vain osakeyhtiöitä, jolloin tasavertaisuuden nimissä tuli tarve helpottaa myös muiden yritysmuotojen verotusta ja lisätä näiltä osin yritysmuotojen neutraalisuutta. Toiminimien, avointenyhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden verotuksen keventäminen toteutettiin juuri yrittäjävähennyksen avulla. Erityisesti *Suomen Yrittäjät* ajoivat voimakkaasti vähennyksen puolesta, sillä heidän mielestään pienimmät yritykset olivat jääneet pois kannustavasta verokehityksestä. Heidän mielestään aiemmat veromuutokset tulisivat myös ajamaan pienyrityksiä osakeyhtiömuotoisiksi, jollei verotuksen tasapuolisuudesta huolehdittaisi.¹²⁶

Rinnakkaisen lakialoitteen perusteella yrittäjävähennykseen kuului 50 000 euron katto. Vähennys olisi siis rajattu koskemaan kaikkien henkilöyritysten tulosta 50 000 euron rajaan saakka, jonka ylittävältä osalta ei 5 prosentin vähennystä enää olisi myönnetty.¹²⁷ Hallituksen esitykseen kyseistä ylärajaa ei kuitenkaan sisällytetty. Esimerkiksi Suomen Yrittäjät perusteli vähennyksen ylärajan hylkäämistä sillä, että lakiuudistuksen tavoite on saattaa eri yritysmuotoja yhteen, jolloin ei ole tarvetta kohdella erikokoisia yrityksiä eri tavoin.¹²⁸

¹²⁴ Valtioneuvosto 2015, s. 11.

¹²⁵ HE 176/2016 vp, s. 8.

¹²⁶ Suomen Yrittäjien lausunto 2016, s. 1-2.

¹²⁷ LA 68/2016 vp, s. 1.

¹²⁸ Suomen Yrittäjien lausunto 2016, s. 2.

Erityisesti Suomen Yrittäjät kannatti yrittäjävähennyksen käyttöönottoa. Sen mukaan vähennys kompensoi eroa, joka on muodostunut eri yritysmuotojen välille aikaisemmillä veropäätöksillä. Yhteisöverokannan alentaminen paransi yritysten kilpailukykyä, mikä on katsottu olleen tärkeää näille yrityksille. Pienyritysmuodoissa toimivia yrityksiä eli elinkeinonharjoittajia ja henkilöyhtiöitä alennus ei kuitenkaan ole hyödyttänyt. Suomen Yrittäjien mielestä yhteisöveron alentaminen ja pääomaveron korottaminen johti siihen, että pienimmät yritykset eivät ole hyötäneet kannustavasta verokehityksestä. Suomen Yrittäjät on ottanut myös kantaa siihen, että noin puolet pk-yrityksistä on elinkeinonharjoittajia ja henkilöyhtiöitä, joihin ei verotuksessa käytetä yhteisöverokantaa.¹²⁹ Suomessa käytännössä lähes kaikki uudet työpaikat syntyvät pk-yrityksiin, joista noin puolet ovat yrittäjävähennyksen piirissä olevia yksityisiä elinkeinonharjoittajia ja henkilöyhtiöitä. Lausunnossa painotettiin yrittäjävähennyksen tärkeyttä juuri siksi, että verovähennys annetaan juuri sille ryhmälle, joka kyseisellä hetkellä synnyttää eniten uusia työpaikkoja.¹³⁰

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä valiokunta piti hallituksen esitystä tuloverolain muuttamiseksi tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta piti tärkeänä, että muidenkin kuin osakeyhtiöiden verotus pidetään mukana kansainvälisessä kehityksessä ja muuttuvassa ympäristössä. Esityksen katsottiin lisäävän yritysmuotojen välistä neutraalisuutta tasaamalla pääomatulo-osuuden veroasteiden eroa eri yritysmuotojen välillä. Esityksen tavoitteet katsottiin hyväksyttäväksi, vaikka muutosten todettiin kaventavan veropohjaa ja monimutkaistavan verojärjestelmää. Mietinnössä todettiin, että vaikka lakiesityksen työllisyysvaikutuksista on esitetty erilaisia näkemyksiä, kannustaa se silti yritystoiminnan harjoittamiseen ja itsensä työllistämiseen yrittäjänä.¹³¹

Valtiovarainvaliokunnan mietintö sai vastalauseen, joka otti voimakkaasti kantaa yrittäjävähennyksen vaikutuksiin ja tavoitteisiin. Suurilta osin vastalause perustui lainsäädäntöhankkeen aikana pyydettyihin asiantuntijalausuntoihin, joissa esitettiin kritiikkiä hanketta kohtaan. Vastalauseen mukaan valiokunnan mietintö ei huomioi asiantuntijoiden lausuntoja

---

¹²⁹ Suomen Yrittäjät 2016, kohta Hallituksen esitys yrittäjävähennyksestä.

¹³⁰ Suomen Yrittäjät 2016, s. 1.

¹³¹ VaVM 29/2016 vp, s. 2-3.

muilta osin, kuin vain silloin, kun esitystä on muutettu palvelemaan erityisryhmien ja etujärjestöjen intressejä. Esityksen katsottiin olevan ristiriidassa hallitusohjelman kanssa, koska verotuksen kärkihankkeena on pidetty sitä, että verotuksen perusperiaate on laaja veropohja ja matalat verokannat. Vastalauseen mukaan yrittäjävähennys kaventaa veropohjaa ja tekee yhteisöverotuksesta entistä vaikeaselkoisempaa.¹³²

Hallituksen esitys on vastalauseen mukaan perusteltu virheellisellä vertailulla eri yritysmuotojen välisestä verotuksesta. Sen mukaan vertailussa ei oteta huomioon sitä, että valtaosa yksityisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiön osakkaiden tuloista verotetaan progressiivisessa ansiotuloverotuksessa. Tulonjakovaikutuksien puolesta lakiehdotuksen katsottiin olleen epäoikeudenmukainen, sillä vähennyksestä hyötyvät euromääräisesti eniten suurituloiset yrittäjät. Vähennykseen oikeutetuista noin puolella yritystulo on alle 10 000 euroa, jolloin valtaosalle vähennys jää euromääräisesti pieneksi. 10 000 euron vuositulolla vähennyksen on arvioitu olevan noin 50-150 euroa vuodessa.¹³³

Asiantuntija-arvioissa, valtiovarainvaliokunnan mietinnön vastalauseessa sekä myös hallituksen omassa esityksessä esitettiin voimakasta kritiikkiä yrittäjävähennyistä kohtaan. Esimerkiksi *Niskakangas* totesi omassa lausunnossaan, että idea yrittäjävähennyksestä on syntynyt ennen vuoden 2015 eduskuntavaaleja, jolloin Suomen Yrittäjät vaativat yrittäjävähennyksen käyttöönottoa¹³⁴. Niskakankaan mielestä poliittinen tilanne johti siihen, että tulevat hallituspuolueet näkivät edulliseksi sisällyttää yrittäjävähennyksen puolueiden vaaliohjelmiin. Tämä verovähennys nähtiin parempana vaihtoehtona kuin esimerkiksi Viron yritysveromallin omaksuminen tai perintö- ja lahjaverosta luopuminen. Eduskuntavaalien jälkeen yrittäjävähennys päätyikin Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelmaan.¹³⁵ Lopulta laki tuloverolain muuttamisesta vahvistettiin 21.12.2016. Tämä tarkoitti sitä, että yrittäjävähennys tuli voimaan vuoden 2017 alusta, ja lainmuutosta sovellettiin ensimmäisen kerran vuodelta 2017 toimitettavassa verotuksessa¹³⁶.

Yrittäjävähennys on herättänyt säännöllisesti keskustelua vielä lainmuutoksen jälkeenkin.

---

¹³² VaVM 29/2016 vp, s. 6-8.

¹³³ VaVM 29/2016 vp, 8-9.

¹³⁴ Suomen Yrittäjät 2015, kohta SY vaatii yrittäjävähennyistä.

¹³⁵ Niskakankaan lausunto 2016, s. 1; Valtioneuvosto 2015, s. 11.

¹³⁶ HE 176/2016 vp, s. 1.

Vasemmistoliitto ehdotti vuoden 2017 vaihtoehtobudjetissaan yrittäjävähennyksen poistamista vähäisten vaikutusten takia. Syynä vaihtoehtobudjetissa mainittiin myös, että enemmistöä pienyrityksistä kyseinen vähennys ei juuri hyödytä, vaan miltei puolet kaikista veronkevennyksistä menisivät henkilöyrittäjien suurituloisimmalle kymmenykselle.¹³⁷ Muista oppositiopuolueista SDP ehdotti vuoden 2017 vaihtoehtobudjetissaan yrittäjävähennyksen vaihtoehdoksi ALV-alarajan nostamista 30 000 euroon ja verovähennystä auttamaan ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen¹³⁸. Vihreät ovat ehdottaneet vuosien 2017 ja 2018 vaihtoehtobudjeteissaan puolestaan yrittäjävähennyksen rajausta rinnakkaisen lakialoitteen mukaisesti koskemaan vain yritystuloa, joka on maksimissaan 50 000 euroa.¹³⁹

3.4 Yrittäjävähennyksen arvioidut vaikutukset

Hallituksen esityksessä arvioitiin eduskunnan sisäisen tietopalvelun laskelmaan perustuen, että yrittäjävähennys tulee vähentämään verotuloja vuositasolla noin 122 miljoonaa euroa. Vähennyksen seurauksena valtion verotulojen määrä arvioitiin pienenevän noin 66 miljoonalla eurolla, kuntien noin 53 miljoonalla eurolla sekä seurakuntien noin kolmella miljoonalla eurolla. Valtion ansiotuloverojen osuuden arvioitiin olevan noin 40 miljoonaa euroa, kun taas pääomatuloverojen osuus 28 miljoonaa euroa. Vähennys arvioitiin jakautuvan niin, että yksityisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden osakkaiden osuus on noin 72 prosenttia, maatalouden noin 16 prosenttia, metsätalouden noin 12 prosenttia sekä porotalouden 0,05 prosenttia. Muutosten arvioitiin vaikuttavan myös Verohallinnon toimintaan kuluja ja työtä lisäämällä. Tietojärjestelmämuutosten myötä lisäkuluja arvioitiin syntyvän noin 180 000 euroa. Myös ennakkoperintään liittyvistä muutoksista arvioitiin aiheutuvan lisäkuluja noin 125 000 eurosta 260 000 euroon.¹⁴⁰

Verovuoden 2014 veroilmoitustietojen mukaan yrittäjävähennyksen piiriin kuuluvia alle 10 000 euron tulosta tekeviä yrityksiä on noin 150 000. Vähennyksen vaikutus yritystulon ollessa noin 10 000 euroa on vuosittain noin 50-150 euroa riippuen yrityksen nettovarallisuudesta. Euromääräisesti eniten vähennyksestä hyötyvät suurituloisten yritysten pienilukuisen joukko Hallituksen esityksessä arvioitiin, että noin 100 000 euron yritystulon verotusta

¹³⁷ Vasemmistoliitto 2017, Vuoden 2018 vaihtoehtobudjetti.

¹³⁸ SDP 2017, Vuoden 2017 vaihtoehtobudjetti s. 14, 28.

¹³⁹ Vihreät 2017, Vuoden 2018 vaihtoehtobudjetti s. 5.

¹⁴⁰ Eduskunnan sisäinen tietopalvelu 2016, s. 1; HE 176/2016 vp, s. 11, 25.

vähennys keventäisi noin 1 700-2 900 euroa riippuen yrityksen nettovarallisuuden määrästä. Kaikista eniten vähennyksestä hyötyvät ne, joiden yritystoiminnan tulo verotetaan enimmäkseen ansiotulona. Myös suurituloiset yritykset, joiden omistajat saavat enemmän pääomatuloa, hyötyvät vähennyksestä merkittävästi.¹⁴¹

Hallitus arvioi esityksessään, että yrittäjävähennyksen tuoma hyöty on suurelle osaa yrityksistä niin pieni, että sillä ei ole merkittävää yritystoimintaa kasvattavaa tai yrittäjyyttä lisäävää vaikutusta. Todennäköisesti ainoat mahdolliset kasvuvaikutukset syntyvät harvalukuisessa suurituloisten yritysten joukossa, joiden euromääräinen kevennys on huomattavasti suurempi kuin suurella osalla yrityksistä. Näissä yrityksissä kasvuvaikutusten on arvioitu syntyvän rahoitusaseman parantumisen ja investoinnin veroja edeltävän tuottovaatimuksen alentumisena. Kasvuvaikutuksiksi on lueteltu myös investointien, työllisyyden ja tuotannon vauhdittuminen.¹⁴² Vaikka suurimmalle osalle verovelvollisista lisävähennyksen taloudellinen merkitys ei ole merkittävä, on tavoite verotuksen keventämisestä lähtökohtaisesti kannatettava.¹⁴³

Yrittäjävähennys kasvattaa merkitsevästi tuloeroja. Kasvu syntyy siitä, että vähennyksen vaikutukset kohdistuvat euromääräisesti voimakkaammin pienilukaiseen joukkoon suurituloisia yrityksiä ja niiden osakkaita. Gini -kertoimella mitattuna tulonjakovaikutusten eron on arvioitu olevan +0,02 yksikköä.¹⁴⁴ Eduskunnan tietopalvelun arvion mukaan yrittäjävähennyksen määrän mediaani on vuodessa noin 170 euroa, kun taas keskiarvo noin 430 euroa. Keskiarvon ja mediaanin ero kuvastaa jakauman epätasaisuutta. Verokevennyksen summasta noin puolet, eli 55 miljoonaa euroa, meneekin ylimmälle tulokymmenykselle. 75 miljoonaa euroa, eli noin 60 prosenttia vähennyksestä, kohdistuu kahdelle ylimmälle tulokymmenykselle. Ylin tulokymmenys hyötyy vähennyksistä eniten niin euromääräisesti kuin myös prosentuaalisesti. Ylimmälle tulokymmenykselle käteen jäävä tulo lisääntyy prosen-

---

¹⁴¹ HE 176/2016 vp, s. 12.

¹⁴² HE 176/2016 vp, s. 12.

¹⁴³ Immonen 2016, s. 1.

¹⁴⁴ HE 176/2016 vp, s. 12; Gini -kerroin on yleisin tuloeroja kuvaava tunnusluku, jonka pienin arvo on 0 ja suurin 1. Arvon ollessa 1, suurituloisin tulonsaaja saa kaikki tulot, kun taas sen ollessa 0, kaikki tulonsaajat saavat yhtä paljon. Tilastokeskus 2018, kohta Käsitteet.

tuaalisesti kaksi kertaa enemmän kuin kolmanneksi ylimmällä tulokymmenyksellä. Yrittäjävähennys siis lisää elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden verotuksen regressiivisyyttä.¹⁴⁵

Juha Sipilän hallituksen yksi kärkihankkeista on laajan veropohjan ja matalien verokantojen säilyttäminen, mikä nimetään verotuksen peruseriaatteenksi.¹⁴⁶ Yrittäjävähennys on veropohjaa kaventavalta vaikutukseltaan ristiriidassa laajan veropohjan säilyttämisen kanssa. Hallituksen esityksessä on myös todettu, että vähennyksellä on verotusta monimutkaistava vaikutus.¹⁴⁷ Hyvän verojärjestelmän kriteereihin kuuluvat yksinkertaisuus sekä hallinnollinen tehokkuus¹⁴⁸, joita yrittäjävähennys ei edistä. Tuloverojärjestelmää voidaan erityisesti henkilöyhtiöiden osalta luonnehtia monimutkaiseksi. Avointen yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden verotuksesta voidaan saada jopa yli parikymmentä erilaista veroasetelmaa riippuen yhtiömiehen asemasta ja muista muuttujista. Yrittäjävähennys on yksi lisäelementti verotuksessa, joka lisää entisestään sen monimutkaisuutta. Tarkoituksenmukaista olisi, ettei verojärjestelmään tuotaisi uusia tekijöitä, vaan voimassa olevan säännösten sisällä pyrittäisiin vahvistamaan yritysmuotoneutraliteettia.¹⁴⁹ Verojärjestelmän tehokkuuden ja toimivuuden kannalta yrittäjävähennys ei ole siis perusteltu uudistus.

3.4.1 Yhtiömuotojen verotuksellinen yhtenäisyys

Yrittäjävähennyksen yksi tärkeimmistä tavoitteista on ollut saada eri yritysmuodot verotuksellisesti tasavertaiseen asemaan, jota yhteisöverokannan alennus on heikentänyt. Hallituksen esityksessä on tavoitteena ollut hallitusohjelman mukaisesti kannustaa yritystoiminnan harjoittamiseen, mikä on jatkumoa vuonna 2014 toteutetulle yhteisöverokannan alennukselle. Myös hyvän verojärjestelmän näkökulmasta on ollut perusteltua pitää kiinni yritysmuotojen välisestä neutraliteetista. Yritysmuotoneutraliteetin määrittäminen on kuitenkin osoittautunut haastavaksi, sillä yksityisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden verotus tapahtuu osakeyhtiöihin nähden eri tavoin niiden toiminnan erilaisuuden takia. Elinkeinonharjoittajia ja henkilöyhtiöiden osakkaita verotetaan ainoastaan henkilötasolla, kun taas

---

¹⁴⁵ VaVM 29/2016 vp, s. 8.

¹⁴⁶ Valtioneuvosto 2015, s.41.

¹⁴⁷ HE 176/2016 vp, s. 12.

¹⁴⁸ Myrsky 2013, s. 93.

¹⁴⁹ Immonen 2016, s. 2.

osakeyhtiöistä saatua tuloa verotetaan kahdenkertaisesti yhtiön ja osakkeenomistajan tasolla.

150

Verotuksellinen asema yhtiömuotojen välillä ei ole muuttunut niin paljon, mitä on annettu ymmärtää. Vaikka yhteisöverokannan alennus oli huomattava, samanaikaisesti osinkoverotusta kiristettiin. Todellisuudessa nämä muutokset yhdessä eivät keventäneet pienten osakeyhtiöiden ja niiden omistajien yhteenlaskettua verotusta.¹⁵¹ Vaikka pääomaverokannan kiristäminen vuonna 2014 vaikutti myös yksityisiin elinkeinonharjoittajiin ja henkilöyhtiöiden osakkaisiin, verotetaan suurinta osaa heidän tuloistaan ansiotulona. Toisin kuin pääomatulojen, on ansiotulojen verotusta kevennetty viimeisen 20 vuoden aikana. *Niskakankaan* mielestä tämä olisi tullut huomioida pohdittaessa yrittäjävähennyksen tarpeellisuutta.¹⁵² Ansiotulojen verotusta on kavennettu pääosin kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksellä sekä valtionverotuksen työtulovähennyksellä, jotka kohdistetaan myös yrittäjävähennyksen piirissä olevaan tuloon samoin periaattein kuin palkkatuloon.¹⁵³ *Niskakankaan* mukaan on kyseenalaista, mikseivät yleiset ansiotuloverotuksen kevennykset ole riittäneet ja miksi nimenomaan yrittäjänä toimiville tulonsaajille on annettava vielä erillinen verovähennys. Hänen mielestään hallitus on halunnut saada yrittäjänä työskentelevät verotuksellisesti edullisempaan asemaan kuin palkkatulon saajat.¹⁵⁴

Myös hallituksen esityksessä on nostettu esille, että suurin osa yrittäjävähennyksen piiriin kuuluvista elinkeinonharjoittajista ja henkilöyhtiöistä ovat pienyrityksiä, joiden tulosta verotetaan ansiotulona. Keskimäärin elinkeinonharjoittajien tulosta noin 90 prosenttia ja henkilöyhtiöiden osakkaiden tulosta noin 77 prosenttia verotettiin ansiotulona vuonna 2014. Alhaisilla ja keskisuurilla tulotasoilla, joihin valtaosa elinkeinonharjoittajista ja henkilöyhtiöistä kuuluu, ansiotulon verotus on pelkkää 20 prosentin yhteisöverokantaakin alhaisempaa. Ansiotulojen verotusta on kevennetty järjestelmällisesti 1990-luvun puolivälistä alkaen. Kevennykset ovat koskeneet erityisesti matalia tulotasoja, joihin suurin osa elinkeinonharjoit-

---

¹⁵⁰ HE 176/2016 vp, s. 7, 12.

¹⁵¹ Mattila 2016, s. 1.

¹⁵² *Niskakankaan* lausunto 2016, s. 2

¹⁵³ Andersson – Linnakangas – Frände 2016, s. 420, 423.

¹⁵⁴ *Niskakankaan* lausunto 2016, s. 2.

tajista ja henkilöyhtiöiden osakkaista kuuluu. Mahdolliset ansiotulonverotuksen keventämiset pienentävät kyseisten yritysmuotojen tulojen verotusta tulevaisuudessakin.¹⁵⁵ On kuitenkin huomioitavaa, että myös osakeyhtiöimuotoisena voidaan saavuttaa yhteisöverokantaakin alempi verotaso maksamalla osakkaalle verotuksessa vähennyskelpoista palkkaa. Pienillä tulotasoilla, kuten 10 000-18 000 euroa, yhtiön ja sen osakkaan kokonaisverotaso voi jäädä 20 prosentin alapuolelle, koska vähennyskelpoisen palkanmaksun seurauksena yhtiölle ei synny yhteisöveron alaista voittoa. Ansiotuloveron kevennykset hyödyttävät siis elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden lisäksi myös osakeyhtiöiden omistajayrittäjiä, jotka nostavat yhtiöstään palkkaa.¹⁵⁶

Koska suurimmalla osalla vähennyksen piiriin kuuluvista yrityksistä verorasitus on jo valmiiksi yhteisöverokantaakin alemmaa, vaikuttaa yrittäjävähennys verotuksen eroja kaventa-
vasti vain yrityksissä, joiden yritystulo on euromääräisesti erittäin suuri.¹⁵⁷ Näin ollen yrittäjävähennyksen tavoitteena ollut verotuskohtelun tasavertaistaminen syntyy vain pienellä osalla yrityksistä. Vastakohtaisesti erot vain kasvavat tapauksissa, joissa verotuskohtelu on jo valmiiksi osakeyhtiötäkin alemmaa.

Suomen Yrittäjät huomautti rakenteellisesta erosta osakeyhtiöiden ja elinkeinonharjoittajien sekä henkilöyhtiöiden välillä. Heidän mielestään merkittävää on se, ettei pienyritysmuodoissa voi jättää tuloja yritykseen pienemmällä verorasituksella, kuin kahdenkertaisen verotuksen piirissä olevilla osakeyhtiöillä voidaan tehdä. Yrittäjävähennys kompensoi heidän mielestään tätä verotuksellista eroa, jolla on vaikutusta esimerkiksi investointien verotuskohteluun.¹⁵⁸ Niskakangas kuitenkin totesi lausunnossaan, että myös yksityisillä elinkeinonharjoittajilla ja henkilöyhtiöiden osakkailla on omat mahdollisuudet säädellä verotustaan. Kyseisillä yritysmuodoilla on mahdollisuus säädellä vuosittaista tulostaan toimintavarauksen avulla, mitä mahdollisuutta osakeyhtiöillä ei ole. Yksityiset elinkeinonharjoittajat pysyvät myös vaatimaan nettovarallisuudesta laskettavan pääomatulo-osuuden laskentakannan muutosta 20 %:sta joko 10 tai 0 %:iin. Ansiotulojen verotus on kevyttä alhaisilla tulotasoilla,

---

¹⁵⁵ HE 176/2016 vp, s. 7.

¹⁵⁶ Viitalan lausunto 2016, s. 2.

¹⁵⁷ HE 176/2016 vp, s. 13.

¹⁵⁸ Suomen Yrittäjien lausunto 2016, s. 1.

joten monissa tapauksissa suuri ansiotulo-osuus on verotuksellisesti edullisempi vaihtoehto.
159

Yrittäjävähennyksen piiriin kuuluu harvalukuinen joukko suurituloisia yrityksiä, jotka hyötyvät eniten vähennyksestä. Erityisesti suurituloiset yritykset, joiden tulo verotetaan suurilta osin ansiotulona, hyötyvät euromääräisesti huomattavasti.¹⁶⁰ Esimerkiksi elinkeinonharjoittajina toimivat pienen nettovarallisuuden omaavat suurituloiset lääkärit ja asianajajat kuuluvat ryhmään, joka hyötyy vähennyksestä merkittävästi. Myös apteekkarit hyötyvät vähennyksestä, sillä apteekkitoimintaa tulee harjoittaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana.¹⁶¹

Viitalan mukaan hallituksen esityksessä olleet toteamukset verotuksen tasavertaisuudesta osoittavat sen, että Suomen verojärjestelmässä on jo luovuttu tavoittelemasta yritysmuoto-neutraliteettia eri yritysmuotojen välillä, koska niiden verotukselliset erot johtuvat yritystoiminnan erilaisuudesta. Viitala myös toteaa, että osakeyhtiön valitseminen yhtiömuodoksi on täysin mahdollista myös silloin, kun toiminta on pienimuotoisempaa ja luonteeltaan vähemmän pääomavaltaista. Vaikka osakeyhtiöiden verotus on kahdenkertaista, antaa se silti huomattavasti enemmän mahdollisuuksia verotuksen optimointiin. Etenkin mahdollisuudet säättää yhtiöön jäävän voiton ja jaettavan osingon määrää sekä tehdä oikeustoimia yhtiön ja sen osakkeenomistajan välillä ovat syitä harjoittaa pienimuotoistakin yritystoimintaa osakeyhtiömuotoisena.¹⁶²

TVL 30 a §:n mukaisesti yrittäjävähennys koskee vain luonnollisen henkilön ja kuolinpesän saamaa tuloa elinkeinotoiminnasta. Yhteisöllä, joka toimii henkilöyhtiön osakkaana, ei siis ole oikeutta vähennyksen tekemiseen. *Niskakangas* näki tämän asian luonnollisena, koska yhteisöjen verotusta helpotettiin jo aiemmin yhteisöverokannan alennuksella.¹⁶³

---

¹⁵⁹ Niskakankaan lausunto 2016, s. 4

¹⁶⁰ HE 176/2016 vp, s. 7

¹⁶¹ Lääkelain 40 §:n mukaan ”Apteekkiliikettä saa harjoittaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen luvalla (apteekkilupa).” Apteekkilupa on henkilökohtainen, eli sen voi myöntää vain luonnolliselle henkilölle. Apteekkariliitto 2014, kohta Apteekkilupa.

¹⁶² Viitalan lausunto 2016, s. 1-2.

¹⁶³ Niskakankaan lausunto 2016, s. 12.

3.4.2 Palkkatuloa vai työkorvausta

Mahdollisena sivuvaikutuksena yrittäjävähennykselle on ennustettu palkkatöiden siirtymistä yritystoiminnaksi, jos saadun korvauksen verotuskohtelu muodostuu pienemmäksi yritystoiminnan kautta. Yrittäjävähennyksen on arvioitu vaikuttavan jopa merkittävästi enemmän palkkatulon muuntautumiseen työkorvaukseksi kuin yhtiömuodon valintaan.¹⁶⁴ Verovelvollisen yksi luonnollinen tavoite on, että verotus on mahdollisimman kevyttä. Tilanteissa, joissa on mahdollisuus päättää, ottaako tehdystä työsuorituksesta vastaan palkkaa vaiko työkorvausta, päätöstä ohjaa yhtenä osana verotus. Palkkaan liittyy huomattavasti enemmän sivukuluja, jolloin työkorvaus on useimmissa tapauksissa verovelvollisen ja toimeksiantajan kannalta edullisempi vaihtoehto. *Niskakangas* arvioikin, että yrittäjävähennyksen seurauksena paine palkkatulon muuttamisesta työkorvaukseksi kasvaa entisestään.¹⁶⁵

Palkkatöiden siirtymistä työkorvaukseksi vauhdittaa myös Verohallinnon syventävässä vero-ohjeessa ja oikeustapauksissa otettu selkeästi myönteisempi linja palkkatulon luokittelemisessa työkorvaukseksi. Aikaisemmissa Verohallinnon ohjeissa suhtautuminen rajatapauksiin on ollut, että korvausta pidetään ensisijaisesti palkkana, jolloin työtulon luonnehtiminen työkorvaukseksi on pyritty estämään. Verohallinnon viimeiseksi 23.2.2018 antamassa ohjeessa todetaan, että ristiriitatilanteissa osapuolten välistä suhdetta pidetään yleensä toimeksiantosuhteena, jos työn tekee yritys tai yrittäjä, joka on hoitanut yritystoimintaansa liittyvät velvoitteet. Oikeuskäytäntö on vaikuttanut Verohallinnon ohjeeseen, sillä yksittäisiä toimeksiantoja on yhä useammin pidetty verotus- ja korkean hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön perusteella työkorvauksena.¹⁶⁶ Nykyinen rajanvedon kehitys tulee esiin seuraavassa KHO:n ratkaisussa.

Ratkaisussa KHO 2016:35 ”A hoiti B Oy:n talouspäällikön tehtäviä yhtiön työntekijänä vuosina 2007 ja 2008. A irtisanottiin vuonna 2008 ja B Oy:n emoyhtiö määräsi tehtävän ulkoistettavaksi. B Oy kilpailutti palvelun ja hyväksyi A Ky:n, jonka ainoa työntekijä ja vastuunalainen yhtiömies A oli, tekemän tarjouksen. A Ky ryhtyi hoitamaan B Oy:n palkanlaskennan ja kirjanpidon tekniset suoritteet sekä viranomaisilmoitukset ja yhtiön tulosraportit. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että B Oy:n A Ky:lle

¹⁶⁴ Viitalan lausunto 2016, s. 2.

¹⁶⁵ Niskakankaan lausunto 2016, s. 4-5.

¹⁶⁶ Verohallinto A7/200/2018

maksamia korvauksia ei ollut pidettävä ennakkoperintälain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettuna A:lle maksettuna palkkana. Tapauksen olosuhteet eivät osoittaneet A:n työsuhteen keinotekoista muuttamista toimeksiantosuhteeksi. Tällä aiemmalla työsuhteella ei siten ollut merkitystä asiassa”. (Ään)

Myös hallituksen esityksessä sekä monessa valiokunnan asiantuntijalausunnossa todettiin, että vähennyksellä saattaa olla vaikutus palkkatöiden muuntautumiseen yritystoiminnaksi. Jos samasta työtehtävästä saadun korvauksen verotus on kevyempi yrityksen muodossa, on oman yrityksen perustaminen houkutteleva vaihtoehto palkansaajalle. Hallituksen esityksessä kuitenkin huomautettiin, että yritystoiminta pitää sisällään riskejä, joita palkkatyösuhteessa ei ole.¹⁶⁷ Esityksen sisällöstä voidaankin päätellä, että kevyempi verotus yritysmuotoisessa toiminnassa katsotaan jokseenkin oikeutetuksi. Vaikka hallituksen esityksessä ei erikseen mainittu tavoitetta kannustaa palkkatöiden muuntautumista yritystoiminnaksi, on tämä suuntaus pääteltävissä. Myös *Niskakangas* kyseenalaisti, miksi yleisten ansiotuloverotuksen kevennysten lisäksi yrittäjille tulee antaa vielä oma erillinen verovähennys. Hän piti todennäköisenä vastauksena juuri sitä, että hallituksen tavoitteena on yrittäjäasemassa työskentelevien alhaisempi verokohtelu palkansaajiin nähden.¹⁶⁸

Viitala totesi lausunnossaan, ettei verojärjestelmän näkökulmasta ole perustelua kohdella verotuksessa eri tavalla työstä saatua korvausta oli sitten kyseessä työ- vai toimeksiantosuhteessa saatu korvaus. Työn luokittelu palkka- tai työsuhteessa tehdyksi korvaukseksi riippuu kuitenkin monista työntekijään ja -teettäjään liittyvistä tekijöistä, joihin verotus lukeutuu.¹⁶⁹

Hyvänä esimerkkinä palkkatöiden siirtymisestä yritystoiminnaksi on parturitoiminta. *Niskakangas* totesi, että aiemmin tavallisesti parturiliikkeessä oli yksi yrittäjä, jolla saattoi olla muutama palkkatyöntekijä. Nykyisen kehityksen myötä parturiliiketoiminta on muuttunut

¹⁶⁷ HE 176/2016 vp, s. 12. Ks myös Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry 2016, s.1; Keskuskauppakamari 2016, s.1; Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry 2016, s. 4, Viitala 2016, s. 2-3; *Niskakangas* 2016, s. 5-6.

¹⁶⁸ *Niskakangas* lausunto 2016, s. 2.

¹⁶⁹ Viitalan lausunto 2016, s. 3.

niin, että työntekijät toimivat enemmän omana yrittäjänä toisen yrittäjän tiloissa kuin palkkатыösuhteessa. Toiminta yritysmuodossa voi muodostua selkeästi edullisemmaksi palkkатыöhön nähden, kun sosiaaliturvamaksut ovat pienemmät. Yrittäjävähennys näin ollen lisää entisestään houkutinta toimia enemmän toimeksiantosuhteessa kuin palkansaajana.¹⁷⁰ Viitala totesi suuntauksen aiheelliseksi, jos yrittäjävähennyksen tarkoituksena on tuloverotuksen avulla kannustaa työn tekemiseen omalla yrittäjäriskillä muuna kuin osakeyhtiömuotoisena. Hänen mukaansa yrittäjävähennys on perusteltu uudistus silloin, jos se on osana suurempaa kokonaisuutta, jolla pyritään edistämään itsensä työllistämistä ja helpottamaan yritystoiminnan aloittamista.¹⁷¹

3.5 Yrittäjävähennyksen vaikutukset yrittäjien näkökulmasta

Verovelvollisten, eli toiminimenä tai henkilöyhtiönä toimivien yrittäjien, suhtautumista yrittäjävähennykseen ja sen tuomiin vaikutuksiin tutkittiin kyselytutkimuksen avulla. Kyselytutkimus suoritettiin yhteistyössä Uudenmaan Yrittäjät ry:n kanssa. Otoksena toimi Uudenmaan Yrittäjät ry:n jäsenet, jotka harjoittavat liiketoimintaa joko liikkeen- tai ammatinharjoittajana tai henkilöyhtiönä. Näitä jäseniä oli yhteensä 2970. Kyselytutkimus suoritettiin aikavälillä 09.-23.02.2018 ja sen aikana saatiin yhteensä 53 vastausta. Vastausprosentti kyselyssä oli 1,8, joka on luotettavuuden kannalta huonolla tasolla¹⁷². Uudenmaan Yrittäjät ry:n omien jäsenkyselyiden vastausprosentit olivat yleisesti olleet 1-2 %:n välillä, joten tähän lukuun suhteutettuna kysely sai jopa keskimääräistä enemmän vastauksia. Muiden jäsenkyselyiden vastauksien myötä voidaan jokseenkin hyväksyä se, että vastausprosentti ei täytä yleisiä kyselytutkimuksen luotettavuuden ilmaisimia. Osa kyselyn kysymyksistä oli Uudenmaan Yrittäjät ry:n laatimia, joten kaikkia kyselyn kohtia ei analysoitu tässä tutkimuksessa.

Kyselytutkimuksessa käsiteltiin yrittäjävähennyksen tärkeyttä, liiketoiminnan kasvuvaikutuksia ja yrittäjyyteen kannustamista sekä verotuksen tasoa ja sen suhdetta osakeyhtiöiden verotukseen. Tärkeänä osana kyselyä oli avoimet kysymykset, joihin vastaajat saivat vastata

¹⁷⁰ Niskakankaan lausunto 2016, s. 9-10.

¹⁷¹ Viitalan lausunto 2016, s. 3

¹⁷² Alle 10 %:n vastausmäärää voidaan pitää luotettavuuden kannalta ”epäedustavana”. Vehkalahti 2008, s. 44.

vapaamuotoisesti. Kysely piti myös sisällään väittämiä, joihin vastaaminen suoritettiin Likert -asteikon mukaisesti. Väittämät käsittelivät suhtautumista yrittäjävähennyksen tärkeyteen, sen tuomiin kasvuvaikutuksiin sekä verotuksen tasoon. Avokysymyksillä pyrittiin saamaan vastauksia, miten yrittäjävähennys on nähty käytännössä vaikuttavan liiketoimintaan vastaajan omalta osaltaan sekä myös yleisellä tasolla.

Kyselyyn vastanneet olivat pääosin yksityisiä elinkeinonharjoittajia (48 vastaajista), kun taas loput kahdeksan vastaajaa elinkeinoyhtymän osakkaita. Maa- ja metsätalousyrittäjiä ei vastaajissa ollut yhtäkään, ja ne olivat myös rajattu pois tutkimusongelmaa ja -tavoitteita asettaessa. Yritystulon vuotuisen määrän osalta huomattava osa vastaajista (45,3%) sijoittui alhaiselle tulotasolle, eli välille 0-20 000 euroa. Todellisuudessa pieniä tulovirtoja yrityksensä saavia elinkeinonharjoittajia ja henkilöyhtiöiden osakkaita on suhteessa vieläkin enemmän¹⁷³. Muuten vastauksia saatiin kaikilta vaihtoehtoina olleilta tulotasoilta aina yli 100 000 euroon asti. Vastausvaihtoehdot rajattiin hallituksen esityksessä olleen tilaston kaltaiseksi, mikä mahdollisti niiden paremman vertailun keskenään. Vaikka vastausprosentti kyselylle oli alhainen, edustavat kyselyyn vastanneet henkilöt molempia yritysmuotoja ja kaikkia tuloluokkia hyvinkin samassa suhteessa kuin koko perusjoukossa, johon kuuluvat kaikki Suomen yksityiset elinkeinonharjoittajat ja henkilöyhtiöiden osakkaat.

Huomattavaa oli, että tietoisuus yrittäjävähennyksestä ja sen käyttöönotosta oli hyvin kaksijakoinen. Vain hieman yli puolet, eli 50,9 prosenttia, tiesi mikä yrittäjä vähennys on, kun taas vähän alle puolet, eli 49,1 prosenttia, oli tietoisia vähennyksen käyttöönotosta. Huomattavaa oli myös, että 35,8 prosenttia vastaajista ei tiennyt, koskeeko häntä yrittäjävähennys. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että vähennys ei koske häntä ollenkaan. Yrittäjävähennys kuitenkin koski kaikkia kyselyyn vastanneita, mikä osoittaa yleisen tietotason vaihtelemisen verotukseen liittyvistä asioista. Tutkimustulosten merkittävyyttä vähensi huomattavasti vastaajien huono tietotaso verotusasioista, minkä takia koko tutkielman osana kyselytutkimuksen tulokset jäivät toissijaiseen asemaan. Myös alun perin kyselytutkimuksen tarkoitus oli olla vain apumenetelmä varsinaiselle oikeustieteelliselle tutkimukselle. Kyselyssä kerrottiin kuitenkin yrittäjävähennyksen tärkein sisältö, millä voitiin varmistaa vastaajien riittävä taustatieto kyselykysymyksiin vastaamista ajatellen.

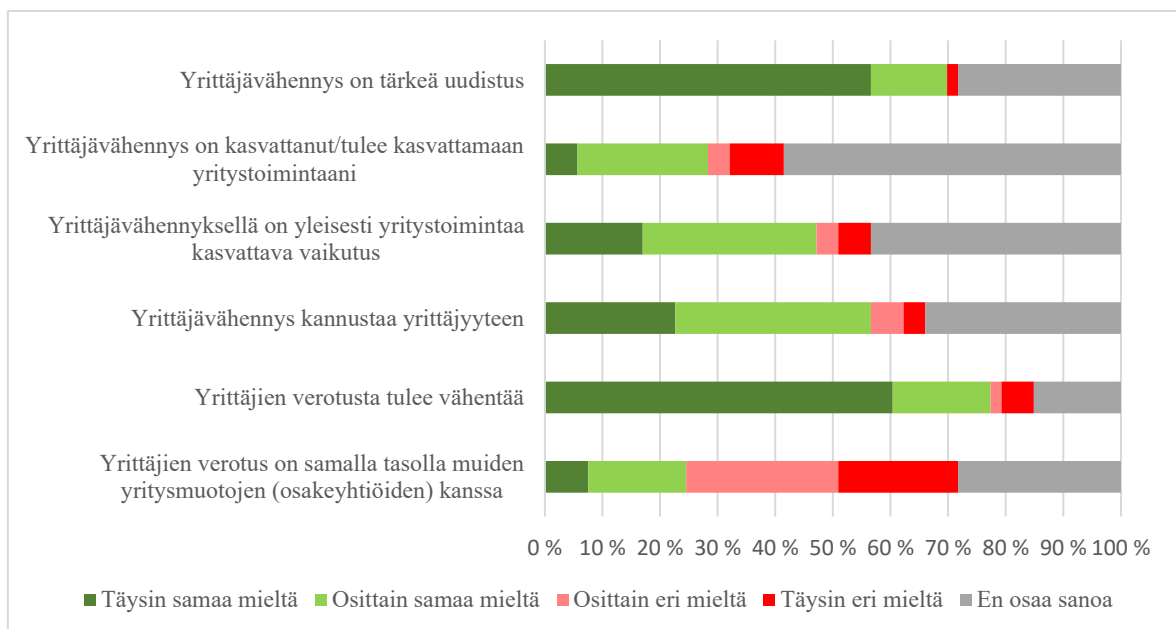
---

¹⁷³ Ks. HE 176/2016 vp, s. 13.

Analyysimenetelmän valinnassa pyrittiin huomioimaan vastaajien vaihteleva tietämys verotuksesta. Kyselytulosten analysoinnissa pääpaino olikin laadullisten, eikä määrällisten, menetelmien käytössä. Vastaajat saivat kuvailla omin sanoin heidän näkemyksiään yrittäjävähennyksestä ja sen tuomista vaikutuksista. Vastauksia analysoidessa otettiin huomioon yleinen verotustietämyksen vaihtelevuus vastaajien keskuudessa, mikä huomioitiin myös koko tutkimuksen johtopäätöksiä painottaessa. Oli selvää, ettei kyselytutkimukseen vastanneet ole verotuksen asiantuntijoita. Kyselytutkimuksen avulla olikin tarkoitus vastata tutkielmaan liitettyyn alatutkimuskysymykseen: *Miten verovelvolliset ovat suhtautuneet yrittäjävähennykseen?*

3.5.1 Yleinen suhtautuminen yrittäjävähennykseen

Yrittäjien yleistä suhtautumista yrittäjävähennykseen ja yrittäjien verotukseen tutkittiin erilaisilla väittämillä, joihin vastaajien tuli ilmaista heidän suhtautumisensa. Väittämät käsitelivät niin yrittäjävähennyksen vaikutuksia kuin yrittäjien verotusta yleisesti.

Kuvio 1. Vastaajien mielipide yrittäjävähennyksestä.

Vastaajat olivat eniten samaa mieltä, että yrittäjävähennys on tärkeä uudistus ja yrittäjien

verotusta tulee keventää. 69,8% vastaajista olivat osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että yrittäjävähennys on tärkeä uudistus. Vastaustulos linkittyi vahvasti siihen, että yleinen suhtautuminen verotuksen keventämiseen on myönteinen. Vastaajista 77,4% oli osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että yrittäjien verotusta tulee vähentää.

Vaikka verovähennys ja verotuksen alentaminen nähtiin tärkeinä asioina, ei yrittäjävähennyksen nähty vaikuttavan yritystoimintaan niin paljon. Vaikka 28,3% vastaajista oli ainakin osittain samaa mieltä siitä, että yrittäjävähennys on kasvattanut tai tulee kasvattamaan omaa liiketoimintaa, ja 47,2% ainakin osittain samaa mieltä siitä, että vähennyksellä on yleisesti yritystoimintaa kasvattava vaikutus, on muilla vastausvaihtoehdoilla merkittävä osuus. Peräti 58,5% vastaajista ei osannut sanoa vaikuttaako yrittäjävähennys omaan yritystoimintaan. Lukema kuvastaa sitä, että yrittäjävähennyksen suorat vaikutukset sen piirissä oleviin yrityksiin eivät ole niin selviä. Vastaajat näkivät myös, että yrittäjävähennys kannustaa enemmän yrittäjyyteen kuin kasvattaa yritystoimintaa. Vastaajista 56,6% oli ainakin osittain sitä mieltä, että vähennys kannustaa yrittäjyyteen.

Kaikista eniten kyselyn väittämistä mielipiteet jakoivat yrittäjävähennyksen piiriin kuuluvien yritysmuotojen verotuksen taso verrattuna osakeyhtiöihin. Lähes puolet, 47,2%, vastaajista oli sitä mieltä, että elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden osakkaiden verotus ei ole samalla tasolla osakeyhtiöiden osakkaiden kanssa. Suurimpana syynä tähän voidaan sanoa olevan osakeyhtiöiden kahdenkertainen verotus, joka mahdollistaa voittovarojen investoinnin takaisin yritykseen pienemmällä verokannalla. Tämä ei ole pienyritysmuodoille mahdollista. Suurin yksittäinen vastausvaihtoehto oli ”En osaa sanoa”. Vastausten hajonta kuvasti hyvin sitä, että eri yritysmuotojen ja niiden osakkaiden verotuksen vertailu ei ole niin yksinkertaista.

Merkittävä osa vastaajista ei osannut ottaa kantaa kaikkiin väittämiin. Se selittyy paljolti sillä, että vain vähän yli puolet vastaajista tiesi etukäteen mikä yrittäjävähennys on. Tutkimustuloksena ”En osaa sanoa” -vastausten suuri määrä oli merkityksellinen. Se osoitti, että myöskään verokevennyksen piiriin kuuluvat eivät ole täysin vakuuttuneita yrittäjävähennyk-

sen todellisesta vaikutuksesta yritystoimintaan ja verotuksen tasoon. Koska valtaosalla vähennyksen piiriin kuuluvista henkilöistä saadun veroedun määrä jää lähes olemattomaksi, ei suhtautuminen yrittäjävähennykseen ole yllättävä.

Vain pieni osa vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, ettei yrittäjävähennys ole tärkeä uudistus. Kyseessä on veroetu sen piiriin kuuluville yrityksille ja heidän omistajilleen, minkä takia vähennys on lähtökohtaisesti hyvä asia kyselyyn vastaajille. Kyselyn oletuksena voitiin pitää, että vastaajat suhtautuvat yrittäjävähennykseen positiivisesti, vaikka sen lopullinen vaikutus yritystoimintaan olisi kyseenalainen. Kyselytuloksissa merkittäväksi nousi se, että yleisen tason väitteistä yrittäjävähennyksen tärkeydestä ja vaikutuksista oltiin enemmän samaa mieltä kuin väitteestä sen vaikutuksesta yrittäjän omaan toimintaan.

3.5.2 Liiketoiminnan kasvattaminen

Kyselyn avokysymyksissä pyrittiin selvittämään vastaajien suhtautumista yrittäjävähennyksen kasvuvaikutuksiin. Vastaajilta tiedusteltiin, onko yrittäjävähennys kasvattanut tai tuleeko se kasvattamaan heidän liiketoimintaansa. Vastaajilta kysyttiin myös heidän uskomuksiaan siihen, onko vähennyksellä yleisesti yritystoimintaa kasvattavia vaikutuksia. Näillä kysymyksillä pyrittiin selvittämään yrittäjävähennyksen käyttäytymisvaikutusta verovelvollisiin. Käyttäytymisvaikutuksia pyrittiin vertaamaan etenkin hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin, joita yrittäjävähennyksen vaikutusten tulisi edustaa. Tutkittavana kohteena oli etenkin verovähennyksen substituutiovaikutukset, jotka voivat tässä yhteydessä ilmetä esimerkiksi yrittäjyyden kasvamisena ja lisääntymisenä, säästämisenä ja riskinottona. Kyseessä ovat tarkemmin verovähennyksen dynaamiset, eli talouskasvuun liittyvät, vaikutukset investointeihin, inhimilliseen pääomaan ja säästämiseen.

Yrittäjävähennyksen nähtiin vaikuttavan ainakin jonkin verran yritysten liiketoimintaan. Vastaukset olivat yleisesti varovaisia, mutta silti huomattava osa vastaajista totesi, että sijoittaisi verokevennyksestä saadut lisätulot yritystoimintaansa. Yleinen huomio oli, että vastaajien mielestä kaikki yritysten pakollisten kulujen, kuten verojen, pienentäminen antaa yrityksille mahdollisuuden kasvattaa yritysten liiketoimintaa. Vastausten perusteella yrittäjävähennyksellä on kasvuvaikutuksia, jotka ilmenevät erilaisina pieninä investointeina liiketoimintaan, kuin myös kouluttautumisena sekä säästämisenä.

”Jos tämä tarkoittaa että saan enemmän rahaa käyttöön joka muuten katoaisi verona niin tietty se todennäköisesti sijoitan takaisin liiketoimintaan.” (Vastaja 44, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

”Antaa pienen mahdollisuuden säästöihin, joilla mennään pienien notkojen yli, koulutaudutaan tai investoidaan huomiseksi.” (Vastaja 15, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

”Kaikki yrityksen pakollisten kulujen vähentäminen antaa tilaa hankkia/kehittää itse liiketoimintaa.” (Vastaja 35, elinkeinoyhtymän osakas 2018)

Konkreettiset investointivaikutukset olivat yleensä pienimuotoisia hankintoja kuten erilaiset työvälineet. Kyseisillä investoinneilla on tarkoitus kasvattaa liiketoimintaa ja laajentaa yrittäjien tarjoamaa palveluvalikoimaa.

”Olen siivousalan yrittäjä, yrittäjävähennys edesauttaa uusien työvälineiden uusimisessa.” (Vastaja 19, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

”[Yrittäjävähennys auttaa] laajentamaan palvelujeni valikoimaa.” (Vastaja 23, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

Joissakin vastauksissa mainittiin, että vähennyksellä saattaa olla vaikutus uusien työntekijöiden palkkaamisessa. Vastaukset olivat varovaisia, mikä selittyy sillä, että vähennyksen tuoma hyöty on monelle euromääräisesti pieni. Vastauksista oli pääteltävissä se, että vähennys on yksi lisätekijä muiden joukossa, jotka voivat kannustaa työntekijöiden palkkaamiseen. Työvoiman palkkaaminen itsessään on merkittävä tekijä verotuksen kasvupoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

”Pystyn mahdollisesti teettämään osan töistä kausityöntekijällä.” (Vastaja 48, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

”Helpottaa osaltaan hieman työntekijöiden palkkaamista.” (Vastaja 49, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

Vaikka osa vastaajista mainitsi konkreettisia kohteita mihin käyttää yrittäjävähennyksestä saadun lisätulon, oli moni sitä mieltä, että vähennys on liian pieni. Erityisesti pieniä tulovirtoja yrityksistään saavat yrittäjät kritisoivat vähennyksen pienuutta. Vastaajat olivat yksityisiä elinkeinonharjoittajia, joiden yritystulon määrä on yleensä pienempää kuin henkilöyhtiöiden osakkailla. Koska suurin osa verovähennyksen piiriin kuuluvista verovelvollisista kuuluu pienituloisten joukkoon, voidaan siltä osin vähennyksen tuomat merkittävät kasvuvaikutukset kyseenalaistaa.

”Aivan liian pieni ja huomaamaton.” (Vastaaja 14, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

”Yhden henkilön yritykselle ei juurikaan merkitystä, mutta kaikki se on kuitenkin kotiin päin.” (Vastaaja 27, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

”En ole varma tuleeko nimenomaan yrittäjävähennys kasvattamaan [liiketoimintaa].” (Vastaaja 48, elinkeinonharjoittaja 2018)

Muutama vastaaja oli myös sitä mieltä, ettei vähennys lisää investointien määrää. Kielteiset mielipiteet johtuivat esimerkiksi yrittäjävähennyksen pienuudesta ja siitä, että lisätulot menevät ennemmin katteen kasvattamiseen ja yrittäjän henkilökohtaisiin menoihin. Näissä tapauksissa vaikutukset liittyvät enemmän tuottovaatimukseen, jolloin verotuksen alentuessa myös tuottovaatimus pienenee. Koska vähennys suoritetaan yrittäjien verotuksesta automaattisesti, ei yrittäjä välttämättä myöskään ollut tiedostanut, että hänellä on nettomääräisesti enemmän tuloja käytettävissä kuin aiemmin.

”Tuskin muuttaa liiketoimintaa, katetta ehkä jos oikein ymmärrän.” (Vastaaja 38, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

”En ole ollut tietoinen tästä. Eikä se ole hetkauttanut elämäni suuntaan tai toiseen.” (Vastaaja 28, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

Yleisellä tasolla nähtiin, että pienyritysmuotojen verotuksen keventäminen on oikea suunta.

Erilaiset veroedut ja -vähennykset voidaan nähdä kasvupoliittisten tavoitteiden kannalta perusteltuina. Niissä on kuitenkin myös piirteitä, jotka ovat hyvää verojärjestelmää vastaan.

”Näin alkavana yrittäjänä kaikki tuki yrittäjälle on tarpeen ja helpottaa yritystoiminnan kehittämistä. Kun liiketoiminta ei ole vielä suurta, yrittäjävähennys on yksi tukimuoto alkuvaiheen yrittäjälle.” (Vastaja 4, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

Yhtenä huomiona oli verotuksen taso silloin, kun suurinta osaa yrittäjän tulosta verotetaan ansiotulona. Erityisesti tilanteet, jossa yrityksestä saadaan suuria tulovirtoja, voi ns. lisäliikevoittoeuron verotus nousta erittäin korkeaksi. Näissä tilanteissa voidaan miettiä, onko verotus kannustavaa liiketoiminnan kehittämisen kannalta. Erityisesti suurituloiset yksityiset elinkeinonharjoittajat ja henkilöyhtiöiden osakkaat, joiden tuloa verotetaan ansiotulona, voivat joutua maksamaan lisäliikevoitosta huomattavan osan veroa. Näissä tapauksissa verotus voi johtaa tuotannonmenetyksiin synnyttämällä substituutiovaikutuksia, joita ovat esimerkiksi työnteon, tuotannon ja riskinoton väheneminen.

”Yksityisen liikkeenharjoittajan progressiivinen verotus ei kannusta toiminnan kasvattamiseen. Lisäliikevoittoeurosta menee lähes 60 % veroa.” (Vastaja 43, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

3.5.3 Yhtiömuotojen verotuksellinen yhtenäisyys

Kyselyn yhtenä osana tutkittiin vastaajien asennoitumista elinkeinonharjoittajan ja henkilöyhtiön osakkaan verotuksen tasosta osakeyhtiön osakkaaseen nähden. Hyvän verojärjestelmän kannalta kyse on verotuksen oikeudenmukaisuudesta ja tarkemmin yritysneutraaliteetista. Suurin osa vastaajista oli osittain eri mieltä siitä, että pienyritysmuotojen verotus olisi samalla tasolla osakeyhtiöiden osakkaiden kanssa. Avoimissa kysymyksissä moni vastaajista totesi, että verotuksen taso on pienyritysmuodoissa korkeampi kuin osakeyhtiöiden osakkailla. Samalla todettiin myös, että verotusta tulisi pienentää, jotta se olisi samalla tasolla kuin osakeyhtiömuotoisena toimittaessa. Yrittäjävähennyksen nähtiin monen mielestä yhtiömuotojen verotuseroja kaventavana tekijänä. Suurilta osin nämä vastaajat olivat kor-

keatuloisia, jolloin verovähennyksen vaikutukset ovat oikeasti yritysneutraalisia lisääviä. Yleisesti ei kuitenkaan vastaajien keskuudessa tiedostettu, että suurimmalla osalla etenkin yksityisistä elinkeinonharjoittajista sekä myös henkilöyhtiön osakkaista verotuksen taso on alempi kuin pelkkä osakeyhtiöiden yhteisöverokanta.

”Yrittäjävähenitys on hyvä askel sitä kohti, että eri yhtiömuotojen verotus ei määrää yhtiömuodon valintaa.” (Vastaja 6, henkilöyhtiön osakas 2018)

”Tavoitteena pitää olla yrittäjävähenitysprosentin kasvattaminen niin, että lopullinen verotus on samalla tasolla kuin perheomisteisen listaamattoman osakeyhtiön.” (Vastaja 43, yksityinen elinkeinonharjoittaja 2018)

Yksi vastaajista nosti tärkeäksi tekijäksi myös kilpailun kansainvälisten yritysten kanssa. Yritysjärjestelyjen kautta monet kansainväliset yritykset voivat minimoida heidän verotuksensa, johon pienemmät kansalliset yritykset eivät pysty vastaamaan. Kansainväliseen verokilpailuun vastaaminen onkin ollut yksi yrittäjävähenityksen tavoite¹⁷⁴.

”Kilpailu markkinoilla ulkomaalaisten yritysten kanssa netti- ja kivijalkakaupat, jotka ovat pysyvästi rantautuneet Suomeen ja joilla on halvempi verokanta kaikkeen kaupankäyntiin[.]” (Vastaja 11, henkilöyhtiön osakas 2018)

---

¹⁷⁴ HE 176/2016 vp, s. 3.

4 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli perehtyä vuoden 2016 lopulla säädettyyn tuloverolain muutokseen, yrittäjävähennykseen, ja selvittää sen vaikutuksia sekä mitä kritiikkiä kyseinen uudistus on saanut ja miksi. Tutkimuksen pääkysymyksenä oli: ”*Onko yrittäjävähennys hyvän verojärjestelmän mukainen uudistus tuloverolainsäädäntöön?*”. Muita tarkentavia tutkimuskysymyksiä olivat: ”*Mitä tavoitteita yrittäjävähennykselle on asetettu?*”, ”*Mitä ominaisuuksia hyvällä verojärjestelmällä on?*”, ”*Mitä vaikutuksia yrittäjävähennyksellä on ollut ja tulee olemaan?*”, ”*Mikä vaikutus yrittäjävähennyksellä on yritysmuotoneutraliteettiin?*”, sekä ”*Miten verovelvolliset ovat suhtautuneet yrittäjävähennykseen?*”. Tutkimuskysymyksiin haettiin vastauksia perehtyen hallituksen esitykseen, valtiovarainvaliokunnan mietintöön sekä asiantuntijalausuntoihin. Oleellisena osana oli myös selvittää mitä tekijöitä kuuluu hyvään verojärjestelmään. Tutkimukseen sisällytettiin kyselytutkimus, joka toteutettiin Uudenmaan Yrittäjät ry:n kanssa heidän jäsenilleen. Kyselytutkimuksen avulla oli tarkoitus saada tietoa yrittäjävähennykseen oikeutettujen yrittäjien suhtautumisesta yrittäjävähennykseen ja yrittäjien verotukseen. Kyselyssä pyrittiin saamaan myös tarkemmin selville, miten vähennys on vaikuttanut yrittäjien liiketoimintaan.

Lainsäädäntöhankkeen tarkoitus oli kompensoida pienyritysmuodoille, eli toiminimille ja henkilöyhtiöille ja heidän osakkailleen, aiemmin säädetty yhteisöverokannan alennus, joka kevensi osakeyhtiöiden verotusta. Juha Sipilän hallitus näki, että muiden yhtiömuotojen, kuin osakeyhtiön, verotusta tulee tasapuolisuuden nimissä keventää. Hallituksen yleisenä tavoitteena on myös ollut kasvu, yrittäjyyden ja työllisyyden vahvistaminen. Samalla on kuitenkin huomion arvoista, että hallitusohjelmassa on verotuksen perustavoitteena ollut säilyttää laaja veropohja sekä alhaiset verokannat.

Yrittäjävähennyksen tarkoituksena on vähentää luonnollisen henkilön ja kuolinpesän tulona verotettavasta elinkeinotoiminnan, maatalouden, metsätalouden ja porotalouden puhtaasta tulosta viisi prosenttia. Verotuksessa yrittäjälle viisi prosenttia hänen tuloistaan on siis verovapaata tuloa. Vähennykseen oikeutettavasta tulosta vähennetään ensin vähennyskelpoiset menot sekä aikaisemmilta verovuosilta vahvistetut tappiot. Yrittäjävähennys ei kuitenkaan vaikuta seuraaville verovuosille siirtyvän tappion määrään, vaikka vanhan verovuoden tappio pienentää tulevien vuosien vähennyksen laskentapohjaa vähennysvuotena.

Tärkeänä osana tutkimusta oli tarkoitus käydä läpi yrittäjävähennyksen taustoja, vaikutuksia sekä sen ympärillä ollutta keskustelua. Lainsäädäntöprosessin aikana käytiin paikoittain kii-vastakin keskustelua yrittäjävähennyksen aiheellisuudesta sekä siitä, että onko vähennyksen tuomat hyödyt riittäviä suhteessa verotulojen vähenemiseen ja verojärjestelmän monimut-kaistumiseen. Keskusteluun ovat ottaneet kantaa niin hallitus- kuin oppositiopuolueet kuin myös monet etujärjestöt, kuten SAK ja Suomen Yrittäjät. Suomen Yrittäjät ajoi voimak-kaasti yrittäjävähennyksen puolesta, koska heidän mielestään se saattaa eri yhtiömuodot ve-rotuksellisesti tasavertaiseen asemaan. Oppositiopuolueet, kuten Vihreät, SDP ja Vasemmis-toliitto, olivat voimakkaasti vähennystä vastaan. Sosiaalidemokraattien valtiovarainvalio-kunnassa olleet edustajat tekivätkin valiokunnan mietinnölle yrittäjävähennyksestä kattavan vastalauseen. Vastalause piti sisällään kritiikkiä niin hallitusohjelman ja yrittäjävähennyksen ristiriitaisuudesta, yhtiömuotojen verotuksen yhtenäistämistä kuin palkkatyön muuntautu-misesta yritystoiminnaksi. Vihreät taas tekivät rinnakkaisen lakialoitteen yrittäjävähennyk-sestä, joka olisi sisältänyt 50 000 euron rajan, jonka yli menevältä osuudelta ei yrittäjävähennystä enää myönnettäisi. Lakialoite kuitenkin hylättiin, eikä rajaa sisällytetty hallituksen esitykseen.

Lainsäädäntöprosessista teki poikkeuksellisen, että hallitus suhtautui esityksessään erityisen kriittisesti yrittäjävähennyksen tuomiin vaikutuksiin. Esityksessä todettiin yrittäjävähenn-yksen olevan suurelle osalle vähennyksensaajista niin pieni, ettei yrittäjävähennyksellä ole merkittäviä kasvuvaikutuksia. Lain hyväksymistä kuitenkin puolsi pienyritysmuotojen ve-rotuksen pitäminen kansainvälisessä kehityksessä kilpailukykyisenä ja eri yritysmuotojen verotuksen neutraalisuuden lisääminen. Laki tuloverolain muuttamisesta vahvistettiin 21.12.2016 ja yrittäjävähennys saatettiin voimaan verovuoden 2017 alusta alkaen.

Valtaosa yrittäjävähennyksen piiriin kuuluvista yrityksistä on alle 10 000 euron vuotuista tulosta tekeviä yrityksiä. Näitä yrityksiä on Suomessa noin 150 000. Vuosittaisen yritystulon ollessa 10 000 euroa, on vähennyksen vaikutus vuositasolla noin 50-150 euroa riippuen yri-tyksen nettovarallisuudesta. Yritystulon ollessa 100 000 euroa, vähennys keventää verotusta, riippuen nettovarallisuudesta, noin 1 700-2 900 eurolla. Eniten vähennyksestä euromääräi-sesti hyötyy harvalukuinen joukko suurituloisia yrittäjiä. Kaikista eniten hyötyvät suuritu-loiset yrittäjät, joiden yritystoiminnan tulo verotetaan ansiotulona. Ansiotuloja verotetaan

progressiivisesti, joten suurituloiset maksavat suhteessa enemmän veroja kuin matalatuloiset, jolloin myös vähennyksen tuoma hyöty on suurituloisilla suurempi.

Koska valtaosalla vähennyksen piiriin kuuluvista yrityksistä vähennyksen vaikutus jää erittäin pieneksi, ei vähennyksellä uskottu olevan suuria vaikutuksia verovelvollisiin. Ainoat kasvuaikutukset arvioitiin syntyvän harvaluikuiseen suurituloisten yritysten joukkoon. Nämä vaikutukset arvioitiin ilmenevän rahoitusaseman parantumisena ja investointeihin edellyttävien tuottovaatimusten alentumisena. Vaikutukset näkyvät näissä yrityksissä investointien, työllisyyden ja tuotannon vauhdittumisena. Suurimpia hyötyjiä vähennyksestä ovat elinkeinonharjoittajina toimivat suurituloiset, mutta pienen nettovarallisuuden omaavat, yrittäjät kuten lääkärit ja asianajajat. Myös apteekkarit ovat merkittäviä hyötyjiä, koska apteekkitoimintaa voi harjoittaa vain luonnollisena henkilönä eli yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Yrittäjävähennystä onkin ivallisesti nimitetty ”apteekkarivähennykseksi”. On kyseenalaista, onko yrittäjävähennyksen tarkoitus ollut kohdistua merkittävästi juuri em. yritystoimintaan.

Yrittäjävähennyksen arvioitiin kasvattavan tuloeroja jokseenkin merkittävästi. Tuloerojen kasvu syntyy siitä, että vähennykset kohdistuvat euromääräisesti eniten suurituloisten yrittäjien joukkoon. Tuloerojen kasvamista kuvaa hyvin, että verokevennyksen kokonaissummasta noin puolet menee ylimmälle tulokymmenykselle. Yrittäjävähennyksen määrän mediaani arvioitiin olevan vuoden 2014 verotietojen perusteella noin 170 euroa, kun taas keskiarvo noin 430 euroa. Mediaanin ja keskiarvon ero kuvastaa hyvin jakauman epätasaisuutta.

Yksi merkittävimmistä tavoitteista yrittäjävähennyksellä oli saada eri yritysmuodot verotuksellisesti tasavertaiseen asemaan, jota osakeyhtiöiden yhteisöverokannan alennus heikensi. Eri yritysmuotojen välisen neutraliteetin määrittäminen on osoittautunut kuitenkin vaikeaksi, koska osakeyhtiöiden ja niiden osakkaiden verotus tapahtuu eri tavalla kuin elinkeinonharjoittajilla ja henkilöyhtiöiden osakkailta. Verotuksen eri käytäntö johtuu yritysmuotojen toiminnan erilaisuudesta. Elinkeinoharjoittajia ja henkilöyhtiöiden osakkaita verotetaan ainoastaan henkilötasolla, kun taas osakeyhtiöstä saatua tuloa verotetaan ensin yhtiön ja sitten osakkaan tasolla, eli kahdenkertaisesti.

Yhtiömuotojen verotuksellinen asema ei ole tosiasiasa muuttunut niin paljon vuoden 2014 jälkeen, kuin on annettu ymmärtää yrittäjävähennystä säädettäessä. Osakeyhtiöiden yhteisöveroa alennettiin 24,5 prosentista 20 prosenttiin, mutta samaan aikaan osinkotulojen verotusta kiristettiin. Yhteenlaskettuna nämä muutokset eivät ole keventäneet pienten osakeyhtiöiden ja niiden osakkaiden verotusta. Myös pääomatuloverotuksen progressiivisuuden lisääminen koski suurilta osin osakeyhtiöiden osakkaita, vaikka myös elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden osakkaiden tuloa voidaan verottaa pääomatulona. Suurilta osin pienyritysmuotojen tulo on ansiotuloa, jonka verotusta on systemaattisesti kevennetty viimeisen 20 vuoden aikana. Viime aikoina ansiotulojen verotusta on kevennetty esimerkiksi kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksellä sekä valtioverotuksen työtulovähennyksellä.

Keskimäärin elinkeinonharjoittajien tulosta noin 90 prosenttia ja henkilöyhtiöiden osakkaiden tulosta noin 77 prosenttia verotetaan ansiotulona. Koska alhaisilla tulotasoilla ansiotulojen verotus on pelkästään 20 prosentin yhteisöverokantaakin alemmaa, suurimmalla osalla yrittäjävähennyksen piiriin kuuluvista henkilöistä verotus on jo valmiiksi edullinen suhteessa osakeyhtiön ja sen osakkaan verotukseen. Yrittäjävähennyksen tuloeroja kaventava vaikutus syntyy tällöin vain harvaluikuisissa suuren yritystulon tapauksissa.

Yhtenä yhtiömuotojen verotuksen rakenteellisena erona on, että osakeyhtiössä on mahdollista sijoittaa voittovaroja takaisin yritykseen pienemmällä verokannalla verotuksen kahdenkertaisuuden ansiosta. Pienyritysmuodoissa tätä mahdollisuutta ei ole, vaan kaikkea tuloa verotetaan henkilötasolla, vaikka tulo käytettäisiinkin myöhemmin yritystoimintaan. Tätä yhtiömuotojen verotuksen eroa on käytetty argumenttina yrittäjävähennyksen puolesta. On kuitenkin huomioitavaa, että myös yksityisillä elinkeinonharjoittajilla ja henkilöyhtiöillä on omat mahdollisuudet säädellä verotusta. Nämä pienyritysmuodot voivat esimerkiksi pienentää vuosittaista tulostaan toimintavarausten avulla, joka on enintään 30 prosenttia vuoden aikana maksettujen vähennyskelpoisten palkkojen summasta. Yksityiset elinkeinonharjoittajat voivat myös vaatia heidän nettovarallisuudestaan laskettavan pääomatulo-osuuden laskentakannan muutosta 20 prosentista joko 10 tai 0 prosenttiin. Etenkin pienillä tulotasoilla pääomatulo-osuuden alentaminen on verotuksellisesti edullista. Monet eroavaisuudet eri yritysmuotojen verotuksissa osoittavat tasavertaisuuden arvioinnin vaikeuden. Ne osaltaan osoittavat sen, että neutraalin verotuksen periaatteista on osittain jo luovuttu.

Koska yrittäjävähennys on vain tietylle joukolle suunnattu veroetu, johtaa se siihen, että ansiotulon verotus muodostuu edullisemmaksi yrityksen saamana työkorvauksena kuin työntekijän palkkatulona. Yrittäjävähennys voikin vaikuttaa merkittävästi enemmän palkkatöiden muuntautumiseen yritystoiminnaksi kuin yritysmuodon valintaan. Tilanteissa, joissa verovelvollisella on mahdollisuus valita, ottaako tehdystä työstä vastaan palkkaa vaiko työkorvausta, päätöstä yhtenä huomattavana tekijänä ohjaa verotus. Verovelvollisen luonnollisena tavoitteena on verotuksen minimointi. Yrittäjävähennyksen tuoman veroedun lisäksi työkorvaus on edullinen vaihtoehto toimeksiantosuhteen osapuolille, koska työkorvauksesta ei tarvitse maksaa sivukuluja samalla tavalla kuin palkasta. On kuitenkin myös huomioitava, että yritystoiminnan myötä yrittäjän riskit lisääntyvät palkkatöihin nähden. Yritysten välisessä toimeksiantosuhteessa yrittäjä kantaa kaikki yritystoimintaansa liittyvät riskit. Taloustieteellisesti ajateltuna yrittäjävähennys edesauttaa käyttäytymisessä substituutiovaikutusta, jos palkkatöistä siirrytään toimeksiantosuhteeseen verotuksen takia.

Samalla kun työkorvauksen verotuksesta tehdään palkkatyöhön nähden edullisempaa, myös rajanveto palkkatulon ja työkorvauksen välillä on kehittynyt työkorvauksen kannalta sallivammaksi. Kehityksen on osoittanut korkean hallinto-oikeuden ratkaisukäytännöt kuin sen myötä Verohallinnon syventävä vero-ohje. Nykyisen ohjeistuksen mukaan rajanvetotilanteissa osapuolten välistä suhdetta pidetään yleensä toimeksiantosuhteena, jos työn tekevä yrittäjä on hoitanut kaikki yritystoimintaansa liittyvät velvoitteet. Hyvänä esimerkkinä nykyisestä kehityksestä on parturiliiketoiminta, joka on muuttunut palkkatöistä yhä enemmän yrittäjänä toimimiseen. Ennen tavallisesti parturiliikkeessä oli yksi yrittäjä, jolla oli mahdollisesti muutama palkkatyöntekijä. Nykyään palkkatyöntekijät ovat siirtyneet toimimaan omina yrittäjinään ja esimerkiksi vuokraamaan parturituolin käyttöönsä parturiliikkeen pääyrittäjältä.

Verovelvollisten suhtautumista yrittäjävähennykseen tutkittiin kyselytutkimuksen avulla. Kysely suoritettiin Uudenmaan Yrittäjät ry:n kanssa heidän jäsenilleen, jotka harjoittavat toimintaansa toiminimenä tai henkilöyhtiön kautta. Tutkimuksessa käsiteltiin vähennyksen piiriin kuuluvien yrittäjien suhtautumista yrittäjävähennyksen vaikutuksiin ja yleisesti elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden verotukseen. Tutkittavana kohteena oli etenkin verovähennyksen substituutiovaikutukset, jotka voivat tässä yhteydessä ilmetä esimerkiksi

yrittäjyyden kasvamisena ja lisääntymisenä, säästämisenä ja riskinottona. Tutkimuksen tuloksia analysoitiin käyttämällä kehyksenä hyvän verojärjestelmän ominaisuuksia, joita yrittäjävähennyksen tulisi edustaa. Näitä ominaisuuksia ovat esimerkiksi uudistuksen kasvuvaiikutukset, oikeudenmukaisuus ja tehokkuus. Yleisesti tutkimuksessa oli huomionarvoista yrittäjien vähäinen tietoisuus heihin liittyvästä verotuksesta. 49,1 prosenttia vastaajista ei tiennyt mikä on yrittäjävähennys ja 50,9 prosenttia vastaajista, että se on otettu käyttöön. 35,8 prosenttia taas ei osannut sanoa, koskeeko yrittäjävähennys omaa verotusta, vaikka lähtökohtaisesti yrittäjävähennyksen pitäisi koskea jokaista kyselyyn vastannutta. Nämä havainnot vaikuttivat kyselytutkimuksesta saadun tiedon luotettavuuteen ja ennen kaikkea merkittävyyteen. Toisaalta vähäinen tietämys yrittäjävähennyksestä tarkoitti myös sitä, että vähennyksellä ei ole ollut merkittävää vaikutusta verovelvollisiin.

Kyselyn mukaan hyvään verojärjestelmään liitettäviä kasvuvaikutuksia syntyy uudistuksesta jonkin verran. Verokevennyksestä saadut lisätulot yrittäjät käyttävät todennäköisesti takaisin liiketoimintaan ja yritystoiminnan kasvattamiseen. Nämä kasvuvaikutukset syntyvät pääosin erilaisten pienten hankintojen kautta ja alentamalla investointien tuottovaatimuksia. Vähennys myös pieniltä osin helpottaa lisätyövoiman hankkimista. Vaikutuksista tekee kuitenkin rajallisia yrittäjävähennyksen pienuus, jota moni vastaaja kritisoi. Koska suurin osa vähennyksen piiriin kuuluvista yrittäjistä saa yrityksestään pieniä tulovirtoja, jää myös vähennyksen tuomat hyödyt pieniksi. Yrittäjät kuitenkin näkivät, että yrittäjävähennys on askel oikeaan suuntaan verotuksen osalta, ja se omalta osaltaan kannustaa yrittäjyyteen.

Tutkielmassa pyrittiin myös määrittelemään hyvän verojärjestelmän ominaisuuksia. Niiden määrittäminen ei ole yksiselitteistä, mutta hyvälle verojärjestelmälle on olemassa sille tyyppillisiä piirteitä. On kuitenkin selvää, että verolakiuudistusten arvioinnissa tulee käyttää samoja kriteereitä kuin hyvälle verojärjestelmälle. Verotuksen fiskaalisen tehtävän lisäksi verolakien tavoitteet ovat esimerkiksi tulonjakopoliittisia, sosiaalipoliittisia, kasvupoliittisia, suhdannepoliittisia, työllisyyspoliittisia, elinkeinopoliittisia ja ympäristöpoliittisia. Verojärjestelmän peruslähtökohtia puolestaan on sen tehokkuus ja oikeudenmukaisuus. Tehokkuus syntyy minimoimalla verotuksen vaikutukset verovelvollisten käyttäytymiseen, jolloin verorasituksen tulisi olla yhtä suuri kuin yhteiskunnan verotulojen määrä. Oikeudenmukaisuus puolestaan ilmenee silloin, kun veron määräytymisessä huomioidaan verovelvollisen veronmaksukyky. Hyvään verojärjestelmään liittyy myös verotuksen neutraalius, jonka yksi osa

on yritysmuotoneutraliteetti. Se tarkoittaa, että verorasituksen määrä ei vaihtelee huomattavasti eri yritysmuotojen välillä. Yrittäjävähennyksen onnistumista mitattiin vertaamalla verolakiuudistuksen tavoitteita ja vaikutuksia hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin.

Yrittäjävähennys on varsin kallis sen suoriin hyötyihin nähden. Suurimmalle osalle vähennyksen piirissä olevista yrittäjistä euromääräinen hyöty jää niin pieneksi, ettei sillä ole selviä vaikutuksia yritystoimintaan. Vähennys voi olla yksi yrittäjiä kannustava tekijä muiden joukossa, mutta yhtenä omana tekijänä tutkittaessa ei sillä ole kovinkaan suurta liiketoimintaa kasvattavaa vaikutusta. Ainoat merkittävämmät vaikutukset syntyvät suurituloisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden osakkaiden joukossa, mikä ei varmastikaan ollut lakiuudistuksen tavoite. Vähennys tekee verotuksesta regressiivisempää ja lisää tuloeroja suuri- ja pienituloisten yrittäjien välillä. Nämä tekijät ovat yleisesti vastoin hyvää verojärjestelmää, jonka periaatteita ovat progressiivinen verotus ja tuloerojen kaventaminen. Tulonjakopoliittisilta tavoitteilta yrittäjävähennys on siis epäonnistunut, koska vähennyksen seuraukset ovat tuloerovaikutukseltaan päinvastaisia.

Tuloeroja lisäävä vaikutus olisi saatu estettyä yrittäjävähennyksen ylärajalla, jota ehdotettiin rinnakkaisessa lakialoitteessa. Ylärajaa ei kuitenkaan katsottu tarpeelliseksi, koska vähennyksen haluttiin kuuluvan kaikille yrityksen koosta riippumatta niin kuin osakeyhtiöiden yhteisöveron alennuskin. Hallituksen yhtenä veropoliittisena tavoitteena on ollut laajan veropohjan ja matalien verokantojen säilyttäminen, joita vastaan yrittäjävähennys on sen veropohjaa kaventavalla vaikutuksellaan. Uudistus on kuitenkin samalla myös linjassa hallituksen tavoitteiden kanssa tehdä Suomesta kilpailukykyisempi, sillä vähennys tekee omalta osaltaan yrittämisestä, investoinnista ja omistamisesta kannattavampaa.

Yksi tavoitteista yrittäjävähennykselle oli eri yritysmuotojen saattaminen verotuksellisesti tasavertaiseen asemaan osakeyhtiöiden yhteisöveron alentamisen jälkeen. Tutkimuksessa osoitettiin, että suuressa osassa elinkeinonharjoittajista ja henkilöyhtiöiden osakkaista verotus on varsin kilpailukykyinen osakeyhtiön ja sen osakkaan verotukseen nähden. Suurin osa elinkeinonharjoittajista ja henkilöyhtiöiden osakkaista saa yrityksestään pieniä tulovirtoja, joita verotetaan pääosin ansiotulona. Näissä tapauksissa ansiotuloverotuksen progressiivi-

suus muodostaa verotuksesta monissa tapauksissa edullisempaa kuin osakeyhtiöissä. Yritysmuotoneutraliteettia on ylipäättäen vaikea määrittellä yritysmuotojen ja niiden toiminnan erillaisuuden takia. Elinkeinonharjoittajia ja henkilöyhtiöiden osakkaita verotetaan ainoastaan henkilötasolla, kun taas osakeyhtiöstä saatua tuloa verotetaan kahdenkertaisesti sekä yhtiöettä henkilötasolla. Osakeyhtiömuodon eduksi voidaan lukea voittovarojen pienempi verotus tilanteissa, joissa varat sijoitetaan takaisin yhtiöön. Pienyritysmuodoilla on kuitenkin omat mahdollisuudet pienentää verotusta, joita osakeyhtiöllä ja sen osakkailla ei ole. Pienyritysmuodot voivat tehdä verotettavasta elinkeinotoiminnan tulosta toimintavaruuden sekä vaa- tia heidän nettovarallisuudestaan laskettavan pääomatulo-osuuden muutosta 20 prosentista joko 10 tai 0 prosenttiin. Onkin kyseenalaista, onko verotuksella tarve pyrkiä yritysmuotoneutraliteettiin, jos sen määrittäminen ei ole yksiselitteistä. Myös lähes jokaisessa tapauksessa yrittäjä voi vapaasti valita toiminnan ja verotuksen kannalta sopivimman yritysmuodon ja tarpeen vaatiessa vaihtaakin sitä. Vaikka yritysmuotojen tasavertaisuus on yksi hyvän verojärjestelmän peruspiirre, ei sen tarvitse olla ensisijainen tarve, jos jokainen voi valita toiminnalleen sopivimman yritysmuodon.

Hyvän verojärjestelmän peruseriaatteita ovat verotuksen oikeudenmukaisuus ja tehokkuus, joiden yhteensovittaminen voi olla hankalaa. Yrittäjävähennys pitää sisällään piirteitä, jotka heikentävät molempia näistä kahdesta hyvän verojärjestelmän vaatimuksista. Tehokkuuden kannalta vähennys kaventaa veropohjaa, sekä tekee verotuksesta monimutkaisempaa. Vähennys myös synnyttää hyvinvointitappiota, koska ainakin hetkellisesti uudistus on lisännyt Verohallinnon kuluja tietojärjestelmä – ja ennakkoperintämuutosten sekä muiden lisätöiden kautta. Verovelvollisille siirtyvä verohuojennuksen määrä on siis pienempi kuin yhteiskunnalle aiheutuvat kulut, jolloin niiden erotus voidaan lukea hyvinvointitappioksi. Verotuksen oikeudenmukaisuutta heikentää se, että verohuojennus suurentaa tuloeroja.

Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksista yrittäjävähennys täyttyy kasvupoliittisten tavoitteiden osalta. Vaikka verohyöty jää pieneksi suurimmalle osalle vähennyksen piiriin kuuluvista, lisää se silti yritysten kasvumahdollisuuksia. Koska merkittävä osa yrittäjistä sijoittaa saamansa verohyödyn takaisin liiketoimintaan, kasvattaa se yritystoimintaa. Yksityisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden verotuksen keventäminen myös helpottaa kansainvälisessä kilpailussa, jossa monet kansainväliset konsernit voivat toimia edullisemmalla

verokannalla myös Suomen markkinoilla. Näiltä ominaisuuksilta on yrittäjävähennys perusteltu uudistus hyvän verojärjestelmän kannalta.

Yrittäjävähennys kannustaa yritystoimintaan tilanteissa, joissa on mahdollisuus valita, ottaako työstään korvauksen vastaan palkkatulona vai työkorvauksena. Vaikka hallitus ei ole maininnut esityksessään tavoitteena tätä kehitystä, on selvää, että yhtenä yrittäjävähennyksen tarkoituksena on yrittäjäasemassa työskentelevien alhaisempi verokohtelu palkansaajiin nähden. Ansiotuloverotusta on yleisesti kevennetty viimeisen 20 vuoden ajan esimerkiksi valtionverotuksen työtulovähennyksellä ja kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksellä, mikä vaikuttaa huomattavasti etenkin pienen nettovarallisuuden omaaviin yrittäjiin. Vaikka elinkeinonharjoittajat hyötyvät jo ansiotuloverojen vähennyksistä, on heille yrittäjävähennyksen myötä annettu vielä erillinen veroetu. Suuntaus palkkatöiden muuntautumista toimeksiantosuhteiksi on niin ilmeinen, että on kyseenalaista, miksei hallituksen esityksessä ole arvioitu tarkemmin sen vaikutuksia. Hallitusten yritystoimintaa lisäävien tavoitteiden täyttyminen tavalla, jolla aiemmin palkkatyönä suoritettu työ siirtyy toimeksiantosuhteeseen, on myös kyseenalaista. Todellisuudessa tämä ei kasvata yritystoimintaa, vaan pelkääntään kannustaa työsuhteen siirtymistä uuteen muotoon. Oikeat kasvupoliittiset tavoitteet täyttyvät vasta silloin, kun tuloksena on kokonaan uusia työpaikkoja. Yritystoiminnan riskeihin nähden on ymmärrettävää, että verotus muodostuu työkorvauksessa kevyemmäksi kuin palkkatulossa, vaikkei verojärjestelmän näkökulmasta olisi perusteltua kohdella saatua tuloa verotuksellisesti eri tavalla oli se sitten palkka- vai työsuhteessa saatua.

Lakiuudistuksen onnistumista voidaan mitata sen kannattavuudella. Kannattavuus koostuu uudistuksen tuomista hyödyistä suhteutettuna sen kustannuksiin. Yrittäjävähennyksen kustannukset syntyvät pääosin verotulojen menettämisestä, joita arvioitiin syntyvän vuositasolla noin 122 miljoonaa euroa. Uudistus aiheutti kuluja myös Verohallinnolle tietojärjestelmämuutosten myötä noin 180 000 euroa ja ennakkoperintään liittyvistä muutoksista 125 000 eurosta 260 000 euroon. Lakiuudistuksen hyötyjä taas ei pysty tarkasti mittaamaan, mutta huomioidessa hallituksen arvion siitä, ettei uudistuksella ole selviä vaikutuksia yritysten toimintaan, voi uudistuksen kannattavuuden kyseenalaistaa. Yksittäisenä uudistuksena yrittäjävähennys on kannattamaton. Juha Sipilän hallitus on kuitenkin tehnyt ja suunnitellut tekevän monia pieniä uudistuksia, joiden on tarkoitus kannustaa yritystoimintaan ja työntekijöi-

den palkkaamiseen. Näitä uudistuksia ovat pienyrityksille esimerkiksi alarajahuojennus arvonlisäverolle ja arvonlisäveron tilittäminen maksuperusteisesti. Verotuksen helpottamisen lisäksi pienyritysten työvoiman palkkaamista on yritetty helpottaa työllistämisen esteitä purkamalla, kuten paikallisella sopimisella ja irtisanomissuojan heikentämisellä. Etenkin hankkeet työvoiman palkkaamisen helpottamiseksi ovat menneet vaihtelevasti läpi oppositiopuolueiden ja eri ammattiyhdistysten vastustaessa niitä. Näiden kaikkien pienten uudistusten tavoitteena on yhdessä pitää yrittäminen ja sen verotus kilpailukykyisenä muuttuvassa ja kansainvälisessä ympäristössä. Kokonaisarviointiin tavoitteiden onnistumisesta vaikuttaa kaikki nämä pienet uudistukset, jotka yksittäin eivät vielä välttämättä täytä em. tavoitteita. On pääteltävissä, että vaikka yksittäisellä uudistuksella ei ole merkittäviä vaikutuksia, sitä pidetään yhtenä osana kokonaisuutta, joka vaikuttaa yrittämisen kannattavuuteen. Kokonaisuus lopulta määrittää, onko uudistusten tavoitteet onnistuneet. Hallituksen ja eduskunnan päätöksenteko on osoittautunut vaikeaksi, mikä heikentää hallituksen suunnitteleminen uudistusten ja tavoitteiden täyttämistä huomattavasti. Uhkana on, että lopulta läpi saadut uudistukset eivät ole riittäviä kokonaisuuden kannalta. Tutkimuksen yhteydessä tehdyssä kyselytutkimuksessakin oli ilmeistä, että yrittäjävähennystä ja yrittäjien verotusta pidettiin tärkeänä, mutta pelkän yrittäjävähennyksen vaikutukset ovat äärimmäisen rajalliset. On kuitenkin erityisen tärkeää, että Suomen yritysmuotojen verotus pidetään hallituksen toimenpiteillä kansainvälisesti kilpailullisella tasolla, sillä isot kansainväliset yritykset voivat verosuunnittelun avulla saada liian suuren kilpailuedun Suomen markkinoilla.

Samalla yrittäjävähennys on hyvä esimerkki poliittisten ja vero-oikeustieteiden tavoitteiden eroavaisuudesta koskien verolainsäädäntöä. Verouudistus monilta osin on perusteluiltaan ristiriitainen hyvän verojärjestelmän näkökulmasta, mutta osittain poliittisten intressien myötä ehdotus yrittäjävähennyksestä otettiin käyttöön tuloverolaissa. Vähennyksen käyttöönottoon vaikutti vahvasti poliittinen tilanne ja eduskuntavaalien alla myönnytyt vaalilupaukset yrittäjille ja heidän etujärjestöilleen, jotka päätettiin toteuttaa hallituksen muodostumisen jälkeen. Vaikka hallituksen yleiset tavoitteet elinkeinoelämän kilpailukykyyn ja yritystoiminnan edellytysten vahvistamiseksi ovat varsin perusteltuja, ei yrittäjävähennys sen pienine vaikutuksineen vaikuta olevan hyvin harkittu ja perusteltu uudistus. Yrittäjävähennys kuulostaa monilta osin perustellulta ja loogiselta uudistukselta, kun sen asettaa vastakkain yhteisöveron alentamisen kanssa. Kuten tutkimus osoittaa, ei eri yritysmuotojen ja niiden osakkaiden verotus ole niin helposti vertailtavissa keskenään. Vaikka yrittäjävähennys

kuulostaa perustellulta, käytännön tasolla siitä hyötyvät eniten ne, joiden ei ole lähtökohtaisesti ollut tarpeellista hyötyä siitä. Tilannetta kuvaa hyvin juuri se, että yritysmuotoneutraliteetin sijaan palkkatöiden siirtyminen toimeksiantosuhteisiin on muodostunut keskeiseksi asiaksi osana yrittäjävähennystä.

Suomen tuloverojärjestelmä on jo valmiiksi suhteellisen epäselvä ja ”koneistomainen”, mikä vähentää huomattavasti verotuksen tehokkuutta ja ymmärrettävyyttä. Erilaiset vähennykset tekevät verotuksesta entisestäänkin vaikeaselkoisempaa, ja niillä voi olla monia ei-toivottujakin vaikutuksia verovelvollisiin. Vaikeaselkoisuus voi esimerkiksi vähentää kiinnostusta yrittäjyyttä ja yrityksen perustamista kohtaan tai ohjata yrittäjää valitsemaan sellaisen liiketoiminnan muodon, joka ei muulta osin tue liiketoiminnan tarkoituksia. Verojärjestelmän monimutkaisuus puolestaan aiheuttaa sen, että yhdellä uudistuksella voi olla monta erilaista vaikutusta verotuksen eri osa-alueisiin ja täten verovelvollisten käyttäytymiseen monessa eri asiassa. Kun verotuksen keinoilla halutaan esimerkiksi tukea yrittäjyyttä, voi se johtaa palkkatöiden siirtymisenä toimeksiantosuhteisiin. Verojärjestelmän moniulotteisuus tekee sen, että erilaiset uudistukset tulisi olla tarkkaan harkittuja ja perusteltuja. Yrittäjävähennykseen liittyvän lain valmisteluaineisto ei anna kuvaa, että uudistus täyttäisi nämä kriteerit. Yrittäjävähennyksen elinkaari voi myös jäädä erittäin lyhyeksi, jos se päätetään poistaa seuraavien hallitusten toimesta. Jos nykyiset oppositiopuolueet nousevat tulevaisuudessa eduskuntavaaleissa hallitukseen, on hyvin mahdollista, että yrittäjävähennys poistetaan käytöstä. Järjestelmän vakaus ja ennustettavuus ovat merkittäviä tekijöitä hyvälle verojärjestelmälle, joten yrittäjävähennys ei tässäkin suhteessa ole perusteltu uudistus tuloverolainsäädäntöön.

Nämä edellä mainitut argumentit osoittavat sen, että yrittäjävähennys ei ole hyvän verojärjestelmän mukainen uudistus tuloverolainsäädännössä. Verovähennys täyttää joltakin osin talous- ja kasvupoliittisia tavoitteita, mutta kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna se ei täytä hyvälle verolainsäädännölle annettuja kriteereitä. On kuitenkin ymmärrettävää, että poliittiseen päätöksentekoon kuuluu tarkastella verolainsäädäntöä myös muusta kuin hyvän verojärjestelmän näkökulmasta. Joka tapauksessa yrittäjävähennykselle annetut tavoitteet esimerkiksi yritysmuotojen välisestä verotuksellisesta tasa-arvosta eivät ole toteutuneet tarkoitettulla tavalla. Myös yrittäjävähennyksen tuomat kasvuvaikutukset jäävät erittäin pieniksi.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta voidaan todeta, että tutkimus täyttää luotettavuuden

kriteerit. Tutkimuksessa on käytetty ajankohtaisia lähteitä, kuten hallituksen esitystä, valtiovarainkunnan mietintöä, asiantuntijalausuntoja sekä oikeuskirjallisuutta. Tutkimusta tuki empiirinen myös sen empiirinen osa, jolla tuotiin verovelvollisten näkökulma yrittäjävähennyksen vaikutuksiin. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, onko yrittäjävähennys hyvän verojärjestelmän mukainen uudistus Suomen tuloverolainsäädäntöön. Tutkimusaihetta voidaan pitää erittäin ajankohtaisena, koska yrittäjävähennys otettiin käyttöön verovuonna 2017. Siitä ei myöskään ole tehty aikaisempia tutkimuksia. Tutkimustuloksia voidaan pitää merkittävänä, koska niissä todetaan, että tutkittu tuloverolain muutos ei ole onnistunut hyvän verojärjestelmän näkökulmasta. Vaikka hyvä verojärjestelmän ominaisuudet ja yrittäjävähennyksen onnistuminen eivät ole yksiselitteisiä, saatiin tutkimustulokset perusteltua loogisesti.

Jatkotutkimuskohteita aihealueeseen liittyen on jonkin verran. Vaikka itsessään yrittäjävähennys ei tarjoa juurikaan enempää tutkimuskohteita, on siihen liitettävä palkkatöiden siirtyminen toimeksiantosuhteisiin tulevaisuuden kannalta ajankohtainen jatkotutkimuskohde. Todennäköisesti palkkatyöt tulevat siirtymään entistä enemmän yritystoiminnan muotoon tilanteissa, joissa se on mahdollista. Koska suhtautuminen palkkatöiden siirtymiseen toimeksiantosuhteisiin on oikeuskäytännössä koko ajan sallivampi, tarjoaa niiden välinen rajanveto uusia tutkimuskohteita.

LIITTEET

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

KYSELYTUTKIMUS YRITTÄJÄVÄHENNYKSESTÄ

Vuoden 2017 alusta on otettu käyttöön tuloverolain muutos, joka koskee yrittäjävähenystä. Yrittäjävähenys tarkoittaa, että elinkeinotoiminnan, maatalouden ja porotalouden tuloksesta vähennetään verotuksessa viisi prosenttia, kun tulos otetaan huomioon luonnollisen henkilön tai kuolinpesän verotuksessa. Se koskee siis toiminimien, kommandiittiyhtiöiden ja avointen yhtiöiden verotusta. Metsätalouden tuloksesta otetaan huomioon vastaava vähennys. Käytännössä vähennys merkitsee noin kahden prosentin kevennystä yrittäjien verotukseen.

Lainmuutos on jatkuva vuonna 2014 voimaan tulleen yhteisöveron, eli osakeyhtiöiden verotuksen, laskemiselle 24,5 prosentista 20 prosenttiin. Yrittäjävähennyksen yhtenä tarkoituksena onkin saada muut yhtiömuodot (Tmi, Ay ja Ky) verotuksellisesti tasavertaiseen asemaan osakeyhtiöiden kanssa.

Kyselytutkimus liittyy Itä-Suomen yliopiston kauppatieteiden opiskelijan pro gradu -tutkielmaan, jonka aihe on "Yrittäjävähenys osana verojärjestelmää". Kysely tehdään yhteistyössä Uudenmaan Yrittäjät ry:n kanssa.

PERUSTIEDOT

Yritystoiminnan muoto

- Yksityinen elinkeinonharjoittaja
 Elinkeinoyhtymä (Ay, Ky)
 Maatalous
 Metsätalous

Toimiala

Arvio vuoden 2017 henkilökohtaisen yritystulon määrästä (tuhatta euroa)

- 0-10
 10-20
 20-30
 30-40
 40-60
 60-80
 80-100
 100-

YRITTÄJÄVÄHENNYKSEN KÄYTTÖNOTTO

Tiedätkö, mikä on yrittäjävähenys?

- Kyllä
 En

Oletko ollut tietoinen yrittäjävähennyksen käyttöönotosta?

- Kyllä
 En

Jos olet, mistä olet saanut tietoa siitä?

Onko yrittäjävähennyksestä ja sen sisällöstä ollut tietoa tarjolla tarpeeksi?

- Kyllä
 Ei

Jos ei, mitä ja mistä tietoa olisi tarvinnut?

YRITTÄJÄVÄHENNYKSEN VAIKUTUKSET

Koskeeko yrittäjävähennyks sinua?

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

Mielestäni...

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	En osaa sanoa	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Yrittäjävähennyks on tärkeä uudistus	☐	☐	☐	☐	☐
Yrittäjävähennyks on kasvattanut/tulee kasvattamaan yritystoimintaani	☐	☐	☐	☐	☐
Yrittäjävähennyksellä on yleisesti yritystoimintaa kasvattava vaikutus	☐	☐	☐	☐	☐
Yrittäjävähennyks kannustaa yrittäjyyteen	☐	☐	☐	☐	☐
Yrittäjien verotusta tulee vähentää	☐	☐	☐	☐	☐
Yrittäjien verotus on samalla tasolla muiden yritysmuotojen (osakeyhtiöiden) kanssa	☐	☐	☐	☐	☐

Jos yrittäjävähennyks on kasvattanut/tulee mielestäsi kasvattamaan liiketoimintaasi (esim. investoinnit, henkilöstön palkkaaminen), niin miten?

Jos uskot, että vähennyksellä on yleisesti yritystoimintaa kasvattava vaikutus, niin miten?

Vapaa sana yrittäjävähennyksestä.

TIETOJEN LÄHETYS

Tallenna